

МӨНГӨ УГААХ БОЛОН ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХЭЭС УЛЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ГАРЫН АВЛАГА

Энэхүү гарын авлагад тусгасан мэдээлэл нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны байр суурийг илэрхийлэхгүй болно.

Ерөнхий редактор: Б.Батзориг

Боловсруулсан: Б.Батзориг

Б.Батмөнх

Н.Дуламсүрэн

Д.Лхагвасүрэн

А.Мандалжав

Б.Төмөрхуяг

Ж.Шинэхүү

БҮЛЭГ 1. ЕРӨНХИЙ ОЙЛГОЛТ

МӨНГӨ УГААХ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуульд мөнгө угаах гэж гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, мөнгө, орлого гэдгийг мэдсээр байж түүнийг авсан, эзэмшсэн, ашигласныг, эсхүл түүний хууль бус эх үүсвэрийг нь нуун далдлах, гэмт хэрэг үйлдэхэд оролцсон аливаа этгээдэд хуулийн хариуцлагаас зайлсхийхэд туслах зорилгоор өөрчилсөн, шилжүүлснийг, эсхүл түүний бодит шинж чанар, эх үүсвэр, байршил, захиран зарцуулах арга, эзэмшигч, эд хөрөнгийн эрхийг нуун далдалсныг хэлнэ гэж томъёолсон байдаг.

Гэмт хэрэг үйлдэж хууль бусаар олсон орлогынхоо эх үүсвэрийг нуун дарагдуулж, хэлбэр дүрсийг нь хувиргаж эдийн засгийн эргэлтэд оруулж “бохир” мөнгийг “цэвэр” буюу хууль ёсны орлого мэт харагдуулах оролдлого нь мөнгө угаах гэмт хэрэг юм.

Гэмт хэрэгтнүүд их хэмжээний бэлэн мөнгийг дараах хууль бус үйл ажиллагаанаас олдог бөгөөд мөнгө угаах гэмт хэргийн үндэс болдог. Үүнд:

- Хууль бус галт зэвсгийн наймаа;
- Хүний, эд эрхтний наймаа;
- Хар тамхины худалдаа;
- Эмэгтэйчүүдийн биеийг үнэлүүлэх;
- Мөнгөн тэмдэгт хуурамчаар үйлдэх;
- Авлига, хээл хахууль;
- Татвараас зайлсхийх;
- Байгаль орчны эсрэг, гэмт хэрэг;
- Хулгай, дээрэм;
- Цахим гэмт хэргийн хохирогчоос шаардаж авсан барьцаа төлбөр, далд веб дэх хууль бус үйл ажиллагааны төлбөр болгож биткойн, этериум зэрэг криптовалютуудад олсон орлого гэх мэт.

Суурь гэмт хэргийг үйлдэж олсон хууль бус орлогыг гэмт хэрэгтнүүд бэлэн мөнгө хэлбэрээр

хадгалах нь дараах “эрсдэлүүдийг” дагуулдаг:

- Их хэмжээгээр тээвэрлэх, хадгалахад хүндрэлтэй;
- Сэжиг төрүүлэхгүйгээр зарцуулахад хүндрэлтэй;
- Хулгай, дээрэмд өртөж болзошгүй;
- Их хэмжээгээр олдсон тохиолдолд сэжиг төрүүлнэ.

Иймд гэмт хэрэгтнүүд хууль бус үйл ажиллагаанаас олсон орлогоо мэдээлэх үүрэгтэй этгээд эсвэл, хууль хяналтын байгууллагын анхаарлыг татаж, тэдний хараанд өртөлгүйгээр зарцуулах боломжтой

болохын тулд санхүүгийн системд нэвтрүүлж, жинхэнэ эх үүсвэрийг нь нуун дарагдуулж, төөрөгдүүлэх замаар хууль ёсны орлого мэт харагдуулахыг зорино.

Мөнгө угаах гэсэн нэр томъёо бий болоод удаагүй байгаа хэдий ч мөнгө угаах гэмт хэрэг нь манай эриний өмнөх 2,000 жилийн өмнө татвараас зайлсхийж өөрийн орлогоо удирдагчдаасаа нуун өөр газарт шилжүүлж, өөрийн улсаас гадагш хөрөнгө оруулж, эсвэл газар дор булдаг байсан Хятад улсын наймаачдаас үүсэлтэй гэж үздэг. Зуу зуун жил өнгөрч хавала, хунди¹ нараар мөнгө дамжуулдаг байсан үеэс криптовалютаар дамжуулан мөнгө угаадаг болсон цаг үе ирсэн ба мөнгө угаах арга хэлбэрүүд цаг хугацааг дагаад боловсронгуй болсоор ирсэн.

Мөнгө угаах гэсэн нэр томъёог 1920-иод оны эхэнд АНУ-ын мафийн толгойлогч Аль Капоне хууль бус үйлдлээсээ олсон хөрөнгөө өөрийн угаалгын газраас олсон орлого мэтээр тайлагнадаг байснаас эхлэн бий болсон гэж ярьдаг хэдий ч АНУ-ын Банкны нууцлалын тухай хуулийг 1970 онд баталснаас хойш энэхүү ойлголт албан ёсоор бий болсон гэж үздэг.

МӨНГӨ УГААХ ГЭМТ ХЭРГИЙН ҮЕ ШАТУУД

Гэмт хэрэгтнүүд хууль бус орлогоо нуун далдлах зорилгоор дараах үе шатыг дамждаг:

1. Байршуулах /Placement/

Мөнгө угаахад хамгийн эхний бөгөөд хамгийн эгзэгтэй үе шат нь байршуулалт юм. Учир нь энэ үе шатын гол зорилго нь их хэмжээний бэлэн мөнгийг өөртөө хадгалах нь хүндрэлтэй тул мэдээлэх үүрэгтэй этгээд эсвэл хууль хяналтын байгууллагын анхаарлыг таталгүйгээр санхүүгийн системд нэвтрүүлж, хууль бусаар олсон мөнгөний анхны эс үүсвэрээс “салах” явдал юм. Үүнд:

- Их дүнтэй мөнгийг мэдээлэх үүрэгтэй этгээд СМА-д цааш мэдээлэх хэмжээнд хүргэхээс сэргийлж бага дүнтэй хэсгүүдэд хувааж санхүүгийн системд нэвтрүүлэх;
- Мэдээлэх хэмжээнд хүргэхээс сэргийлж мөнгийг бага багаар гадаад валютад хөрвүүлэх;
- Бэлэн мөнгийг мэдээлэх хэмжээнд хүргэлгүй бага хэмжээгээр өөр улс руу биетээр зөөвөрлөх;
- Хууль бусаар олсон мөнгөөр зээлийн төлбөрөө төлөх;
- Хууль ёсны орлоготой “бохир” мөнгийг хольж санхүүгийн системд нэвтрүүлэх;

- Хуурамчаар нэхэмжлэл үйлдэх;
- Мөнгийг оффшор банкинд байршуулах;
- “Бохир” мөнгөөр үнэт цаас худалдан авах г.м.

2. Нуун далдлах /Layering/

Мөнгө угаах хоёрдугаар үе шат нь хууль бусаар олсон хөрөнгийг жинхэнэ эх үүсвэрээс нь холдуулах, төөрөгдүүлэх зорилгоор эргэлзээ төрүүлж, хөрөнгийг олон төрлийн ээдрээтэй гүйлгээ хийж санхүүгийн системийн эргэн тойронд эргэлдүүлэх үйл явц юм. Энэ үе шат нь хамгийн нарийн түвэгтэй ба мөнгөний жинхэнэ үүсвэрийг олж илрүүлэхэд хүндрэлтэй болгож “бохир” мөнгөний зүсийг хувиргаснаар жинхэнэ эх үүсвэрээр хөрөнгийг аль болох холдуулж өгөх зорилгоор хэд хэдэн улсуудаар дамжуулж хөрөнгийг эргэлдүүлдэг. Үүнд:

- Бэлэн мөнгийг санхүүгийн хэрэглүүрт шилжүүлэх;
- Өөр өөр дансуудаар дамжуулан олон удаагийн олон төрлийн гүйлгээг хийж төөрөгдөл үүсгэх;
- Хөрөнгийг оншор болон оффшор дансууд руу шилжүүлэх;
- “Бохир” мөнгөөр бараа, бүтээгдэхүүн худалдан авч түүнийг тухайн улс оронд, эсвэл гадаад улсад эргүүлж борлуулах;
- “Бохир” мөнгийг цахим мөнгөнд шилжүүлж гуйвуулга хийх г.м.

3. Буцаан төвлөрүүлэх /Integration/

Мөнгө угаах гэмт хэргийн эцсийн зорилго нь нийлүүлэлт буюу буцаан төвлөрүүлэлт юм. Гэмт хэрэгтнүүд хууль бусаар олсон хөрөнгийг санхүүгийн системд нэвтрүүлээд нуун далдлах үе шатын дараа буцаан төвлөрүүлэх үе шат руу шилжүүлэх ба энэ үед нэмэлт гүйлгээнүүдийг хийх замаар хөрөнгийг хууль ёсны мэт харагдуулахыг зорьдог. Эдгээр гүйлгээнүүд нь гэмт хэрэгтэнд хууль ёсны харагдахуйц тайлбар хэлэх боломжийг олгодог ба цаашид хөрөнгийн анхны эх үүсвэртэй холбогдохоос сэргийлдэг. Өөрөөр хэлбэл энэ шатанд “угаасан” мөнгийг хууль ёсны үйл ажиллагаанаас олсон орлого мэт харагдуулахыг зорино. Үүнд:

- Үл хөдлөх хөрөнгө худалдан авах
- Бизнес худалдан авах
- Үнэтэй машин, үнэт эдлэл зэрэг тансаг хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн худалдан авах
- Биетээр оршдоггүй, хуурамч байгууллагын” ажилтнуудын” цалинг авах г.м.

МӨНГӨ УГААХ ГЭМТ ХЭРГИЙН ШИНЖ

Үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэргийн эсрэг конвенцын 6 дугаар зүйлд мөнгө угаах гэмт хэргийн шинжийг дараах байдлаар тусгасан. Үүнд:

a) Санаатай үйлдэх гэмт үйлдлийн хэлбэр:

- Тухайн эд хөрөнгө нь гэмт хэргийн улмаас олсон хөрөнгө гэдгийг мэдсээр байж эд хөрөнгийн хууль бус үүсвэрийг нуух, далдлах, эсхүл эрхзүйн үндсэн зөрчлийг үйлдэхэд оролцсон аливаа этгээдэд өөрийн үйлдлийн төлөө хүлээх хуулийн хариуцлагаас зайлсхийхэд туслах зорилгоор эд хөрөнгийг өөрчлөх буюу шилжүүлэх;
- Тухайн эд хөрөнгө нь гэмт хэргийн улмаас олсон хөрөнгө гэдгийг мэдсээр байж эд хөрөнгийн бодит шинж чанар, эх үүсвэр, байршил, захиран зарцуулах арга, шилжүүлэх, эзэмшигч буюу эд хөрөнгийн эрхийг нуух буюу далдлах санаатай үйлдэл;

b) Гэмт этгээдийн хувьд:

- Тухайн эд хөрөнгийг олж авах үед түүнийг гэмт хэргийн улмаас олсон хөрөнгө гэдгийг мэдсээр байж эд хөрөнгийг олж авах, эзэмших буюу ашиглах;
- Мөнгө угаах гэмт хэргийг үйлдэхэд оролцох, хамтрах, үгсэн тохиролцох, үйлдэхийг завдах болон хамжих, хатгах, туслах болон зөвлөгөө өгөх гэж тодорхойлсон.

“Эд хөрөнгө” гэдгийг үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэргийн эсрэг конвенцын 2 дугаар зүйлд “хөдлөх, үл хөдлөх хөрөнгө, биет эсвэл биет бус бүх төрлийн эд хөрөнгө хамаарах болон тэдгээр эд хөрөнгийн эрх, ашиг сонирхлыг нотлох хууль зүйн баримт бичиг, хэрэгсэл” гэж тодорхойлсон.

Монгол улсын Эрүүгийн хуульд:

Эрүүгийн хууль дахь мөнгө угаах гэмт хэргийн шинж
18.6 дугаар зүйл Мөнгө угаах гэмт хэрэг
Объектив шинж
<ul style="list-style-type: none"> - Гэмт хэргийн улмаас олсон хөрөнгө, мөнгө, орлого гэдгийг мэдсээр байж түүнийг авсан, эзэмшсэн, ашигласан; - Түүний хууль бус эх үүсвэрийг нь нуун далдлах, гэмт хэрэг үйлдэхэд оролцосон аливаа этгээдэд хуулийн хариуцлагаас зайлсхийхэд туслах, зорилгоор өөрчилсөн, шилжүүлсэн; - Түүний бодит шинж чанар, эх үүсвэр, байршил, захиран зарцуулах арга, эзэмшигч, эд хөрөнгийн эрхийг нуун далдалсан үйлдэл, эс үйлдэхүй байна.
Хүндрүүлэх нөхцөл
<ul style="list-style-type: none"> - Энэ гэмт хэргийн Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид хорих ялын доод хэмжээг 5 жилээс дээш хугацаагаар тогтоосон гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, мөнгө, орлого болохыг мэдсээр байж; - Байнга тогтвортой үйлдэж; - Албан тушаалтан албаны чиг үүрэг, бүрэн эрх, нөлөөг урвуулан ашиглаж үйлдсэн; - Зохион байгуулалттай гэмт бүлэг үйлдсэн; - Хуулийн этгээдийн нэрийн өмнөөс, хуулийн этгээдийн ашиг сонирхолын төлөө үйлдсэн үйлдэл, эс үйлдэхүй байна.
Хөөн хэлэлцэх хугацаа
<ul style="list-style-type: none"> - Үндсэн гэмт хэрэгт: 1 жил - Хүндрүүлэх нөхцөлтэй гэмт хэрэгт: 5 жил - Зохион байгуулалттай гэмт бүлэг үйлдсэн бол: 12 жил

Мөнгө угаах гэмт хэргийг Монгол Улсад хянан шийдвэрлэж буй шүүхийн практик

Шүүн таслах үйл ажиллагааны статистик мэдээллээс үзэхэд, 2008-2018 оны хугацаанд шүүхээс мөнгө угаах 5 гэмт хэрэг хянан шийдвэрлэж, 12 хүнд ял оногдуулжээ.

ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуульд “терроризмыг санхүүжүүлэх” гэж террорист байгууллага, террорист хүн, эсхүл террорист үйл ажиллагаанд зарцуулагдахыг мэдсээр байж шууд, эсхүл шууд бусаар эд хөрөнгө хуримтлуулсан, шилжүүлсэн, зарцуулсныг хэлнэ гэж томъёолсон байдаг. Өөрөөр хэлбэл террорист үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх, үүнтэй холбоотой байх магадлалтай гүйлгээ хийхийг терроризмыг санхүүжүүлэх гэж нэрлэдэг.

Мөнгө угаах үйл ажиллагааны гол сэдэл нь гэмт хэрэг үйлдэж ашиг хонжоо эрэлхийлэх байхад, терроризмыг санхүүжүүлэх гэмт хэргийн сэдэл нь үзэл сурталтай шууд холбоотой ба энэ нь шашин шүтлэг, улс төр, өш хонзон, бэлэг тэмдгийн аль нэг нь байдаг. Террорист үйл ажиллагаа нь хүний амь насыг санаатай бүрэлгэх, үй олноор хөнөөх, хүн барьцаалах, гэмтээх, түүх, соёлын үнэт өвийг санаатай хорлон сүйтгэх замаар төр засаг болоод олон улсын байгууллагыг аливаа нэг үйлдэл хийлгэхгүй байх тактик юм.

Террористууд өөрсдийн үйл ажиллагааг хууль бус болон хууль ёсны эх үүсвэрээр аль алианаар нь санхүүжүүлдэг:

- **Хууль бус санхүүжилтийн эх үүсвэр:**

Айлган сүрдүүлэх замаар мөнгө дээрэмдэх, хүн барьцаалж мөнгө нэхэх, хүний наймаа, хар тамхины худалдаа зэрэг хууль бус үйлдлүүд нь санхүүжилтийг томоохон эх үүсвэр болдог. Хууль бусаар улс дамжиж бараа тээвэрлэж дамжуулах, залилан, хулгай дээрэм хийх, хувийн мэдээллийг хулгайлж мөнгө нэхэх, хууль бусаар алмаз

олборлох, хандив, тусламжийн хөрөнгийг зүй бусаар ашиглах зэрэг үйл ажиллагаануудыг мөн дурдаж болно.

- **Хууль ёсны санхүүжилтийн эх үүсвэр:**

Хууль ёсны санхүүжилтийн эх үүсвэрийг гадны улс орнуудын төр засгаас өгсөн хандив, тусламж, бизнес болон хувиараа хөдөлмөр эрхэлж олсон хууль ёсны орлого зэргүүд бүрдүүлнэ. Харамсалтай нь хандивлагчид өөрийн хандивласан хөрөнгийг терроризмыг дэмжсэн үйл ажиллагаанд чиглэгдсэн талаар мэдэхгүй өнгөрөх тохиолдлууд гардаг. Хууль ёсны байгууллагууд мөн л террорист байгууллагуудыг санхүүжүүлсэн тохиолдлууд гардаг.

Уламжлалт мөнгө угаагч болон терроризмыг санхүүжүүлэгч хоёрын үйл ажиллагааны сэдэл ялгаатай хэдий ч арга зам нь ижилхэн эсвэл ижил төстэй байх магадлалтай. Жишээлбэл, терроризмыг санхүүжүүлэгчид валютыг хууль бусаар улс орон дамжиж зөөвөрлөх, олон төрлийн санхүүгийн хэрэглүүр болон үнэт цаасны худалдан авах, дебит болон кредит картууд, хөрөнгийн шилжүүлэг зэрэг аргуудыг ашигладаг. Түүнчлэн хавала, хунди зэрэг “газар доорхи”, албан бус шилжүүлгийн зарим төрлүүд терроризмтой холбоотой хөрөнгийг шилжүүлэхэд үүрэг оролцоотой байсаар байна. “Хавалагаар” дамжуулсан шилжүүлэг нь бичиг баримт, хэмжээ болон гүйлгээний утга зэрэг мэдээлэл дутагдалтай, мөнгөний брокеруудаар дамждаг учир олж илрүүлэхэд хүндрэлтэй.

Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх гэмт хэргүүдийн ялгаа:

	Мөнгө угаах	Терроризмыг санхүүжүүлэх
Сэдэл	Ашиг хонжоо	Үзэл суртал
Эх үүсвэр	Голдуу хууль бус үйл ажиллагаанаас олсон орлого	Хууль ёсны болон хууль бус үйл ажиллагаанаас олсон орлого аль аль нь байх боломжтой
Хэмжээ	Их дүнтэй	Ихэвчлэн бага дүнтэй
Арга хэлбэр	Нуун далдлах арга техникүүдийг ашиглаж хөрөнгийг жинхэнэ эх үүсвэрээс нь холдуулах бүх арга хэмжээг авах	Голдуу албан бус шилжүүлэг, гадаад валют арилжааны төвүүдийг ашиглаж эцсийн хэрэглэгч рүү мөнгийг чиглүүлэх
Эцсийн зорилго	“Бохир” мөнгийг угааж хууль ёсны санхүүгийн системд нийлүүлэх	Террорист үйл ажиллагааг дэмжих
Хөрөнгийн урсгал	Дугуй буюу хөрөнгө анхны эзэндээ эргэж очно	Шугаман буюу хөрөнгө анхны эзэн рүүгээ эргэж ирэхгүй

МӨНГӨ УГААХ, ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДСОН ТҮҮХЭНД ГАРЧ БАЙСАН ТОМООХОН ХЭРГҮҮД

- **Британи улс – 5.6 тэрбум паунд**
2012 онд Британийн хамгийн том банк HSBC-д АНУ-ын эрх 5.6 тэрбум паундыг угаасан хэрэг гарсан. Тухайн банк нь Мексик улсыг өндөр эрсдэлтэй улсуудын жагсаалтад оруулах байсан ч оруулаагүй, Иран, БНАСАУ зэрэг гүйлгээ хийхийг хорьсон олон улсад хориг тавиулсан улс орнуудад хязгаарлалт хийгээгүй, мөн Саудын Арабын банкууд руу терроризмыг санхүүжүүлсэн гүйлгээ хийсэн дүгнэлт гарчээ. Үүний дараа HSBC мөнгө угаахтай тэмцэх үйл ажиллагааны хэрэгжилт сул, хуулийн хэрэгжилтийг хангаж чадаагүй гэдгээ хүлээн зөвшөөрсөн ба комплаенсын нэгж байгуулж, мөнгө угаахтай тэмцэх ажлыг идэвхжүүлэхээр болсноос гадна 1.2 тэрбум паундын торгууль төлж, 5 жилийн хугацаанд онцгой хараа хяналт дор үйл ажиллагаагаа явуулсан;
- **Науру арал – 53.7 тэрбум паунд**
Науру нь Австрали улсын хойд хэсэгт орших арал ба гол байгалийн баялаг болох фосфорын нөөц барагдаж эхэлсэн учир удирдлагууд арлыг оффшор бүс болгохоор шийдсэн байна. Тухайн бүсэд үйл ажиллагаа явуулж байсан банк, санхүүгийн байгууллагуудыг харилцагчийг таних үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхийг шаарддаггүй байсантай холбоотойгоор ОХУ-ын гэмт хэрэгтнүүд 1998 онд Науру арлын халхавч банкуудаар дамжуулан 53.7 тэрбум паундыг угаажээ. Санхүүгийн гэмт гэмт хэрэгтэй тэмцэх байгууллага нь Науру арлыг хар жагсаалтад оруулснаар тус улс мөнгө угаахгэмт хэрэгтэй тэмцэх үйл ажиллагаагаа Австрали улсын тусламжтай эхлүүлсэн. 2005 онд Науру 400 халхавч банкуудын үйл ажиллагааг зогсоосноор хар жагсаалтаас гарсан байна;
- **АНУ – 292.5 тэрбум паунд**
Одоо “Wells Fargo” банкны хэсэг болсон “Wachovia” банк нь АНУ-ын томоохон банкуудын нэгт тооцогддог байжээ. Мексик улсын хар тамхины наймаачид хил дамнаж хууль бусаар АНУ-д хар тамхи наймаалж олсон америк доллараа Мексик улсын хилээр буцаан оруулж гадаад валютын арилжаанд солиулан Мексикийн банкуудад хадгалдаг байжээ. Харамсалтай нь Мексик улсын мөнгө угаахтай тэмцэх тогтолцоо сул учир мөнгөний гарал үүслийг шалгадаггүй байв. Хууль бус үйл ажиллагаанаас олсон уг мөнгийг гарал үүслийг нь мөн шалгадаггүй учир АНУ-ын “Wachovia” банкныг сонгож, түгээр буцааж эх орон руугаа гуйвуулдаг байжээ. Мөнгө угаахтай тэмцэх сайн тогтолцоог бүрдүүлээгүй улмаас уг банк нь нийт 123.7 сая паундаар торгуулсан байна. Түүнчлэн уг

банкны корреспондент банкаар дамжуулж 10 сая паунд шилжүүлж байсан ба энэ мөнгийг хар тамхи тээвэрлэх зориулалтаар худалдаж авсан онгоцонд зарцуулсан ба тухайн онгоцнуудаас 20,000 кг хар тамхийг зөөвөрлөж байсныг илрүүлжээ.

ОЛОН УЛС ДАХЬ ЭРХ БҮХИЙ БАЙГУУЛЛАГУУД

МУТС гэмт хэргүүд нь дэлхий нийтийн эрх ашигт нөлөөлөх эрсдэлтэй олон улсын асуудал учир үүнтэй тэмцэхэд олон улсын хамтын ажиллагаа амин чухал юм.

- Санхүүгийн гэмт хэрэгтэй тэмцэх олон улсын байгууллага /ФАТФ/ Мөнгө угаах гэмт хэрэг олноор бүртгэгдэж эхэлсэнтэй холбогдуулан Франц улсын Парис хотод болсон Их 7-гийн уулзалтаар уг төрлийн гэмт хэрэгтэй олон улсын төвшинд тэмцэх зорилгоор ФАТФ-ыг 1989 онд үүсгэн байгуулсан. 2000-аад оны эхэнд гарсан террорист халдлагын улмаас уг төрлийн гэмт хэрэгт өгөх ач холбогдол нэмэгдэж мөнгө угаах гэмт хэргийг терроризмыг санхүүжүүлэх гэмт хэрэгтэй холбож хэрэглэх болжээ. ФАТФ нь МУТСТ бодлогыг боловсруулдаг Засгийн газар хоорондын байгууллага ба МУТСТ олон улсын стандартыг тогтоож өгч 40 зөвлөмжийг боловсруулан гаргасан. Иймд улс орнууд эдгээр зөвлөмжийг мөрдөх шаардлагатай юм.
- Базелийн хороо
Базелийн хороо нь төв банкнуудын төлөөллөөс бүрдсэн олон улсын байгууллага ба үүний гол зорилго нь дэлхий дахинд үйл ажиллагаа явуулж буй банкуудын хяналт зохицуулалтыг сайжруулах замаар санхүүгийн тогтвортой байдалд нөлөөлөх юм.
- Вольфсбергийн групп
Санхүүгийн гэмт хэргүүдийн эрсдэлүүдийг удирдахад туслах, харилцагчийг таних, МУТСТ механизмуудыг сайжруулах зорилготой байгуулагдсан ба нийт 13 банкны төлөөллөөс бүрдсэн.
- Эгмонтын групп
Энэ нь санхүүгийн мэдээллийн албадуудын мэргэжлийн байгууллага бөгөөд мэдээлэл солилцох, сургалт семинар зохион байгуулах, туршлага солилцох чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг.
- Ази, номхон далайн бүсийн мөнгө угаахтай тэмцэх бүлэг
ФАТФ-тай төсөөтэй байгууллага ба Ази Номхон далайн бүсийн улс орнууд үүсгэн байгуулжээ. Уг бүлэгт Монгол улс 2004 онд гишүүн орноор элсэн орсон.
- НҮБ-ын Аюулгүйн Зөвлөл
Олон улсын энх тайван, аюулгүй байдлыг хангах зорилготой уг

зөвлөл нь 15 гишүүн оронтой ба зөвлөлийн гишүүн бус 60 гишүүн орнуудтай. Уг зөвлөл нь НҮБ-ыг төлөөлж цөмийн, химийн болон биологийн зэвсэг хэрэглэх аюултай орнуудын эсрэг террорист байгууллага, этгээдийн дансыг царцаах, тэдгээртэй харилцаа холбоогоо таслах, тэдгээрийн нэр дээрх гүйлгээг түдгэлзүүлэх арга хэмжээ авахыг шаардсан тогтоолуудыг гаргадаг ба Монгол Улс гишүүн улс учир дагаж мөрдөх шаардлагатай.

МӨНГӨ УГААХ, ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ГЭМТ ХЭРЭГТЭЙ ЯАГААД ТЭМЦЭХ ШААРДЛАГАТАЙ ВЭ?

АНУ-д болсон есдүгээр сарын 11-ний өдрийн халдлагаас хойш дэлхий нийт мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэхэд онцгой анхаарах болсон. Түүнчлэн даяарчлал, дэвшилтэт технологийн хурдацтай хөгжил зэргийг дагаад эдгээр гэмт хэрэг улам нарийн, боловсронгуй болж байна. Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх гэмт хэрэг нь байгууллагын нэр хүндийг сэв суулгах, хэрэглэгчдийн итгэлийг сулруулахаас эхлээд санхүүгийн системийн тогтвортой байдалд нөлөөлөх, цаашлаад нийгэм, эдийн засгийг эмх замбараагүй болгох, тогтворгүйжүүлэх, дэлхий нийтийн энх тайван, амар амгаланд заналхийлэх зэрэг олон төрлийн хор уршигтай. Эдгээр гэмт хэргийн хор хөнөөлийг шат шатанд авч үзвэл:

- Хувь хүмүүсийн төвшинд:
Мөнгө угаах гэмт хэрэгтнүүдийг үйл ажиллагаанд, терроризмыг санхүүжүүлэхэд санаатай оролцсон, эсвэл санаандгүй холбогдсон тохиолдолд иргэд уг хэрэгтэй шууд холбогдож, үүний золиос болох аюултай.
- Бизнес эрхлэгч, фронт офиссуудын төвшинд:
Бизнесийн түншүүдийн тавьсан таатай саналыг урхи гэдгийг мэдэлгүй хамтранажиллаж МУТС гэмт хэрэгт санаандгүй оролцсоноор нь олон нийт мэдэж, бизнесүүд хэрэглэгчдээ алдах, зохицуулагч байгууллагын анхаарлыг татах, хөрөнгө оруулагчид хөрөнгөө татаж авах зэрэг олон эрсдэлүүдтэй. Түүнчлэн мэдээлэх үүрэгтэй этгээд буюу иргэдтэй шууд харилцаж үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллагууд МУТСТ комплаенсын үйл ажиллагааг хангалттай сайн хэрэгжүүлээгүйн улмаас нэр хүндээ алдах, харилцагчдын итгэлийг үгүй хийх, хууль хэрэгжүүлэх байгууллага арга хэмжээ авах, цаашлаад тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгож, үйл ажиллагааг зогсоох, тухайн төрлийн үйл ажиллагааг цаашид эрхлэх боломжгүй болох аюултай.

- **Нийгэмд:**
Улс орнууд өөрсдийн МУТСТ тогтолцоог сайжруулах, хууль хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зардлыг нэмэгдүүлэх шаардлага үүсэхэд хөрөнгө мөнгө шаардлагатай. Үүний дээрээс татвараас зайлсхийгч гэмт хэрэгтнүүд эргээд татварын орлогыг бууруулдаг нь үнэнчээр татвар төлж буй ард иргэдэд хохиролтой ба татвар хураах ажилд хүндрэл учруулах эрсдэлтэй.
- **Макро эдийн засагт**
Түүнчлэн мөнгө угаах гэмт хэрэг нь мөнгөний нийлүүлэлтийн хэмжээнд нөлөөлснөөс валютын ханш, зээлийн хүүгийн хэмжээг хэлбэлзүүлж болно. Цаашлаад эдийн засгийн өсөлтийг сааруулах, улс орны эдийн засгийн бодлогыг алдагдуулах, санхүүгийн тогтвортой байдалд нөлөөлөх ч эрсдэлтэй.
- **Улс орны нэр хүндэд:**
МУТСТ сайн тогтолцоог бүрдүүлээгүй, цаашлаад ФАТФ-ын хар жагсаалтад багтсан тохиолдолд олон улсад нэр хүндээ алдах, эдийн засгийн түншүүд, хөрөнгө оруулагчид нүүр буруулж, харилцаагаа таслах магадлалтай.
- **Бусад төвшинд:**
Мөнгө угаах гэмт хэрэг нь араасаа өөр төрлийн гэмт хэргүүдийг дагуулдаг. Гэмт хэрэгтнүүд МУТСТ тогтолцоо сул, улс орны хөгжлийн хувьд сул дорой улсуудыг сонгодог бөгөөд эдгээрийг удирдахад амар болдог. Мөн харамсалтай нь мөнгө угаасан гэмт хэрэгтнүүд нийгэм, эдийн засагт хэрэг болохуйц үйл ажиллагаанд хөрөнгө оруулдаггүй ба хөрөнгийн эх үүсвэрийг далдлах зорилгоор хуурмаг, улс орны эдийн засагт ач холбогдолгүй үйл ажиллагаанд хөрөнгө оруулдаг.

Улс орны МУТСТ сайн тогтолцоо, хууль эрх зүйн орчноос гадна мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь санхүүгийн системд нэвтрэх зорилготой террористуудын байнга өөрчлөгдөж байдаг үйл ажиллагааны арга барилд тааруулсан үр дүнтэй мөнгө угаахтай тэмцэх хөтөлбөрийг боловсруулж, даган мөрдөж, эдгээрийг хэвшүүлэх шаардлагатай. МУТСТ зохистой комплаенсын хөтөлбөр нь мэдээлэх үүрэгтэй этгээд болон бусад санхүүгийн мэдээлэх үүрэгтэй этгээдүүдээр дамжуулан эдгээр төрлийн үйл ажиллагаанаас урьдчилан сэргийлэхэд онцгой нөлөөтэй.

БҮЛЭГ 2. МӨНГӨ УГААХ БОЛОН ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХТЭЙ ТЭМЦЭХ ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЭТГЭЭД

Монгол Улсад мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай анхны хууль 2006 оны 7 дугаар сарын 08-ны өдөр батлагдсан. Тус хуулийг олон улсын жишиг нийцүүлэх зорилгоор 2013 оны 5 дугаар сарын 31-ний өдөр шинэчлэн найруулсан. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай 2018 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Тус хуулийн хүрээнд мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг Монгол улсын хэмжээнд зохион байгуулдаг.

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх чиг үүрэгтэй дараах байгууллага байдаг. Үүнд:

1. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд
2. Санхүүгийн мэдээллийн алба
3. Санхүүгийн зохицуулах хороо
4. Монголбанк
5. Хамтын ажиллагааны зөвлөлийн гишүүн байгууллагууд
6. Мөнгө угаах гэмт хэрэгтэй тэмцэх хууль сахиулах байгууллага
7. Мөнгө угаах гэмт хэргийн хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтад хяналт тавих прокурор, хэрэг хянан шийдвэрлэх шүүх.

МЭДЭЭЛЭХ ҮҮРЭГТЭЙ ЭТГЭЭД

Сэжигтэй болон бэлэн мөнгөний гүйлгээг СМА-д мэдэгдэх үүрэгтэй буюу Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хуулийн дагуу хяналт тавих байгууллагуудыг мэдээлэх үүрэгтэй этгээд гэнэ. Энэ этгээдэд

- 4.1.1. банк;
- 4.1.2. банк бус санхүүгийн байгууллага;
- 4.1.3. даатгагч болон даатгалын мэргэжлийн оролцогч;
- 4.1.4. хөрөнгө оруулалтын сан, хөрөнгө оруулалтын менежментийн компани;
- 4.1.5. үнэт цаасны зах зээлд оролцогч мэргэжлийн байгууллага;
- 4.1.6. хадгаламж, зээлийн хоршоо;
- 4.1.7. харилцагчийн нэрийн өмнөөс үл хөдлөх хөрөнгө худалдан авах,

эсхүл худалдах аливаа ажиллагаа явуулсан бол үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллага;

4.1.8. энэ хуулийн 5.1.2-т заасан мөнгөн дүн бүхий бэлэн мөнгөний гүйлгээ хийсэн бол үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч;

4.1.9. нотариатч, хуульч, эсхүл нягтлан бодох бүртгэлийн болон санхүүгийн менежментийн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэгч нь харилцагчийн нэрийн өмнөөс дараах ажиллагааг хийсэн бол:

4.1.9.а. үл хөдлөх хөрөнгө худалдах, худалдан авах;

4.1.9.б. харилцагчийн хөрөнгийг удирдах;

4.1.9.в. банкны, хадгаламжийн, үнэт цаасны дансыг удирдах;

4.1.9.г. компанийг үүсгэн байгуулах, түүний үйл ажиллагааг явуулах, удирдахад зориулан хөрөнгө татах, бүрдүүлэхийг зохион байгуулах;

4.1.9.д. хуулийн этгээдийг үүсгэн байгуулах, түүний үйл ажиллагааг явуулах, удирдах, эсхүл хэлцлийн үндсэн дээр аливаа тодорхой үйл ажиллагаа явуулах, удирдах, эсхүл аж ахуйн нэгжийг худалдах, худалдан авах.

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь МУТСТ тухай хуульд зааснаар дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

1. Харилцагчийг таньж мэдэх
2. Харилцагч МУТСТ тухай хуульд заасан мэдээлэл өгөхөөс татгалзвал түүнд үйлчилгээ үзүүлэхээс татгалзах
3. Харилцагчийн гүйлгээнд тусгайлан хяналт тавих
4. 20 сая төгрөг, түүнээс дээш үнийн дүнтэй бэлэн мөнгөний болон гадаад төлбөр тооцооны гүйлгээний тухай мэдээллийг гүйлгээ хийгдсэнээс хойш ажлын таван өдрийн дотор батлагдсан маягт, журмын дагуу Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлэх үүрэгтэй.
5. Батлагдсан журмын дагуу тодорхой гүйлгээ, түүнд оролцогч талуудын тухай мэдээллийг эрх бүхий хууль сахиулах болон терроризмтэй тэмцэх чиг үүрэг бүхий байгууллагад гаргаж өгөх
6. Харилцагчийн талаарх баримт, материалыг хадгалах
7. мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэхэд чиглэсэн дотоод хяналтын хөтөлбөр баталж, мөрдүүлэх
8. Хуульд заасан бусад

САНХҮҮГИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН АЛБА, ТҮҮНИЙ ЧИГ ҮҮРЭГ

СМА нь энэ хуулийн мэдээлэх үүрэгтэй этгээд холбогдох мэдээллийг хүлээн авах, мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийх, дүн шинжилгээний үр дүнд мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбоотой гэж сэжиглэсэн гүйлгээ, гүйлгээний оролдлогын талаарх мэдээллийг эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагад шилжүүлэх чиг үүрэг бүхий хараат бус, бие даасан байгууллага байна. СМА нь Монголбанкны дэргэд ажиллана. СМА-нд бүрэн эрхийнхээ хүрээнд хяналт шалгалт хийх, санхүүгийн лавлагаа гаргуулж эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагын төлөөллийг ажиллуулна.

СМА нь дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

1. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдээс ирүүлсэн, түүнчлэн эрх бүхий төрийн болон гадаад улсын ижил төстэй байгууллагын мэдээллийн санд байгаа мэдээллийг хүлээн авах, цуглуулах, түүнд дүн шинжилгээ хийх;
2. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх үндэслэлтэй гүйлгээ байна гэж үзсэн тохиолдолд тухайн мэдээллийг хуульд заасан журмын дагуу эрх бүхий хууль сахиулах болон терроризмтэй тэмцэх чиг үүрэг бүхий байгууллагад шилжүүлэх, шилжүүлсэн сэжигтэй бэлэн ба бэлэн бус мөнгөний гүйлгээний талаар мэдээллийн сан бүрдүүлэх;
3. Сэжигтэй бэлэн ба бэлэн бус мөнгөний гүйлгээний талаар ирүүлсэн мэдээллийн дагуу авсан арга хэмжээний тухай мэдээлэх үүрэгтэй этгээд болон эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагад тухай бүр мэдээлэх;
4. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбогдсон мэдээллийг шалгах, сэжигтэй гүйлгээг хянах, илрүүлэх аргачлал боловсруулж мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд мэдээлэх, хэрэгжилтийг нь зохион байгуулах;
5. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх талаар олон нийтийн дунд мэдээлэл, сурталчилгаа явуулах;
6. Хориг арга хэмжээний жагсаалтыг мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд мэдээлэх, хэрэгжилтийг нь зохион байгуулах;
7. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн хэрэгжилтэд хийсэн хяналт шалгалтын талаар нэгдсэн статистик гаргах, хяналт шалгалт хийх, эрх бүхий бусад этгээдээр хяналт шалгалт хийлгэх;
8. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үндэсний эрсдэлийн үнэлгээ хийх, уг үнэлгээний үр дүнд суурилсан үндэсний стратеги боловсруулах, уг стратегийг Хамтын

ажиллагааны зөвлөлөөр хэлэлцүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

9. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх чиг үүрэг бүхий олон улсын байгууллагаас гаргасан зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах арга хэмжээг зохион байгуулах.

СМА-ны чиг үүргийг тус албаны хянан шалгагч нар хэрэгжүүлэх бөгөөд хуулиар хүлээсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд дараах бүрэн эрхийн хүрээнд үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

1. мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль тогтоомжийн биелэлтийг хянан шалгаж, илэрсэн зөрчлийг арилгахыг мэдээлэх үүрэгтэй этгээдээс шаардах;
2. эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагад шилжүүлж шалгуулах буюу тусгай зөвшөөрлийг нь хүчингүй болгуулах талаар санал боловсруулж эрх бүхий этгээдээр шийдвэрлүүлэх;
3. СМА-ны дарга, ажилтан хуульд заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлэх зорилгоор иргэний, хуулийн этгээдийн болон эд хөрөнгийн бүртгэл, нийгмийн даатгалын бүртгэл, хилээр нэвтэрсэн тухай бүртгэл, хөрөнгө оруулалтын бүртгэл, банк санхүүгийн байгууллагын хоорондын гүйлгээний бүртгэлийн лавлагааг холбогдох байгууллагаас гаргуулж авах эрхтэй.

МЭДЭЭЛЭХ ҮҮРЭГТЭЙ ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ХЯНАЛТ ТАВИХ

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд буюу дараах байгууллага МУТСТ тухай хуулиар хүлээсэн үүргээ хэрхэн биелүүлж байгаад хяналт тавих, хэрэгжилтийг хангуулах ажлыг СЗХ, СМА-тай хамтран хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

1. банк бус санхүүгийн байгууллага;
2. даатгагч болон даатгалын мэргэжлийн оролцогч;
3. хөрөнгө оруулалтын сан;
4. үнэт цаасны зах зээлд оролцогч мэргэжлийн байгууллага;
5. хадгаламж, зээлийн хоршоо;
6. үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллага;

МУТСТ тухай хуулиар хүлээсэн үүргээ хэрхэн биелүүлж байгаад хяналт тавих, хэрэгжилтийг хангуулах ажлыг хүрээнд СЗХ, СМА дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

1. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн удирдлага, үйл ажиллагаанд шууд ба шууд бус байдлаар оролцох, хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой шалгуурыг бий болгох;

2. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн хуулиар хүлээсэн үүргийн хэрэгжилтийг хангуулах, хяналт шалгалт хийх;
3. МУТСТ тухай хуульд заасан үүрэг, хариуцлагыг хэрэгжүүлэх зорилгоор мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд холбогдуулж заавар, дүрэм, журам, удирдамж, зөвлөмж гаргах;
4. Эрх бүхий байгууллагатай хамтран ажиллах, мэдээлэл солилцох, мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх гэмт хэргийг мөрдөн шалгах, хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх;
5. Сэжигтэй гүйлгээг мэдээлэхэд тохирсон стандарт, шалгуурыг СМА эрх бүхий байгууллагатай хамтран боловсруулах;
6. Энэ хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан авч байгаа арга хэмжээ болон хариуцлагын талаарх статистик мэдээг нийтэд түгээх.

ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ ЗӨВЛӨЛ

СМА-ны дэргэд мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах, мэдээлэл солилцох, эрсдэлийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх талаар зөвлөмж гаргах чиг үүрэг бүхий Хамтын ажиллагааны зөвлөл ажиллана.

Хамтын ажиллагааны зөвлөлд

1. гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
2. санхүүгийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
3. хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага,
4. прокурорын байгууллага,
5. Монголбанк,
6. Санхүүгийн зохицуулах хороо,
7. Цагдаагийн ерөнхий газар
8. Тагнуулын ерөнхий газар
9. Авлигатай тэмцэх газар
10. Гаалийн байгууллага,
11. СМА-ны төлөөлөл ажиллана.

ХУУЛЬ ТОГТООМЖ ЗӨРЧИГЧИД ХҮЛЭЭЛГЭХ ХАРИУЦЛАГА

Зөрчлийн хариуцлага

Монгол Улсын Зөрчлийн хуулийн 11.29 дүгээр зүйлд заасан Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль зөрчих зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд дараах хариуцлага хүлээлгэнэ.

1. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай

хуульд заасны дагуу:

1.1. нэргүй, дугаарласан, хуурамч нэрээр данс нээх, эсхүл гүйлгээ хийх;

1.2. хаагдсан данс ашиглах;

1.3. халхавч банктай харилцсан;

1.4. халхавч банктай харилцаа тогтоосон банктай харилцсан;

1.5. халхавч банктай өмнө нь харилцаа тогтоосон байсан харилцааг үргэлжлүүлэхийг хориглосон журам зөрчсөн бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг хоёр мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хорин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2. Хуульд заасан харилцагчийг таньж мэдэх, тусгайлан хяналт тавих, гүйлгээний талаар мэдээлэх, харилцагчийн талаархи баримт материалыг хадгалахтай холбоотой үүргийг биелүүлээгүй бол хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

3. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь:

3.1. дотоод хяналтын хөтөлбөрийг баталж бүртгүүлээгүй;

3.2. шаардлага хангаагүй албан тушаалтныг ажилд томилсон бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

4. Гаалийн байгууллагад:

4.1. үнэн зөв мэдүүлэг гаргахаас зайлсхийсэн;

4.2. үнэн зөв мэдүүлэг гаргахаас татгалзсан;

4.3. худал мэдүүлсэн бол зөрчилтэй төлбөрийн хэрэгслийн, эсхүл валютын үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж хүн, хуулийн этгээдийг зөрчилтэй төлбөрийн хэрэгслийн, эсхүл валютын үнийн дүнгийн 15 хувьтай тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

Эрүүгийн хариуцлага

Монгол Улсын эрүүгийн хуулийн 18.6 дугаар зүйлд заасан Мөнгө угаах гэмт хэрэг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэнэ.

1. Гэмт хэргийн улмаас олсон хөрөнгө, мөнгө, орлого гэдгийг мэдсээр байж түүнийг авсан, эзэмшсэн, ашигласан; түүний хууль бус эх үүсвэрийг нь нуун далдлах, гэмт хэрэг үйлдэхэд оролцсон аливаа этгээдэд хуулийн хариуцлагаас зайлсхийхэд туслах зорилгоор өөрчилсөн, шилжүүлсэн; түүний бодит шинж чанар, эх үүсвэр, байршил, захиран зарцуулах арга, эзэмшигч, эд хөрөнгийн эрхийг нуун далдалсан бол зургаан сараас нэг жил хүртэл хугацаагаар зорчих

эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас нэг жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

2. Энэ гэмт хэргийг:

2.1. Энэ хуулийн тусгай ангид хорих ялын доод хэмжээг таван жилээс дээш хугацаагаар тогтоосон гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, мөнгө, орлого болохыг мэдсээр байж;

2.2. Байнга тогтвортой үйлдэж;

2.3. Албан тушаалтан албаны чиг үүрэг, бүрэн эрх, нөлөөг урвуулан ашиглаж үйлдсэн бол нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

3. Энэ гэмт хэргийг зохион байгуулалттай гэмт бүлэг үйлдсэн бол таван жилээс арван хоёр жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

4. Энэ гэмт хэргийг хуулийн этгээдийн нэрийн өмнөөс, хуулийн этгээдийн ашиг сонирхлын төлөө үйлдсэн бол хуулийн этгээдийг тодорхой төрлийн үйл ажиллагаа явуулах эрх хасаж нэг зуун хорин мянган нэгжээс дөрвөн зуун мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох ял шийтгэнэ.

БҮЛЭГ 3. КОМПЛАЕНСЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Комплаенсын үйл ажиллагаа ба түүний шаардлага, ач холбогдол

Комплаенс гэдэг үгний үйл үг болох *'comply'* гэсэн үг нь италиар *'complire'*, испаниар *'cumplir'*, латинаар *'complere'* англиар *'compliment'* буюу гүйцэтгэх, гүйцээх, биелүүлэх гэсэн үгнүүдээс гаралтай.

Комплаенс гэдэг нь компанийн засаглалын нэгэн хэсэг бөгөөд холбогдох хууль тогтоомж, журам, зааварт нийцүүлж үйл ажиллагаа явуулах чадамж юм. Ерөнхийдөө мөрдөх ёстой хууль тогтоомжийн хувьд комплаенсын үйл ажиллагаа 2 түвшинд явагддаг:

1. Тухайн байгууллагын мөрдөж ажиллах ёстой хууль тогтоомжууд, зохицуулагч байгууллагаас тавьсан шаардлага, мөрдөх ёстой хэм хэмжээ /regulatory compliance/
2. Хууль эрх зүйн орчны хүрээнд тухайн байгууллагын дотооддоо баталсан дүрэм журмууд /internal compliance/

Гэвч комплаенс гэдэг ойлголтдоод авлига, ашиг сонирхлын зөрчил, “шүгэл үлээх”, МУТСТ үйл ажиллагаа, этик, мэргэжлийн ёс зүй, харилцагчийн эрх ашгийг хамгаалах, байгууллагын эрхэм зорилго, алсын хараанд нийцтэй дотоод сахилга бат зэрэг өргөн хүрээний асуудлууд багтдаг.

Хууль, дүрэм журмыг сахиулах нь комплаент байна гэж ойлгож болон учир хууль тогтоомж гарсан үеэс комплаенс бий болсон гэж үздэг. Гэвч энэ үйл ажиллагаа комплаенс гэсэн нэрээр явагдаж эхлээгүй, түүнчлэн түүний ач холбогдлыг тухай үедээ ойлгож эхлээгүй, компанийн засаглалд энэ ойлголт багтдаггүй байсан. Сүүлийн 20-30 жил уг асуудлын ач холбогдлыг ойлгож, судалж, өргөнөөр хэлэх болсон. Тэр дундаа дэлхий нийтийг хамарсан 2008-2009 оны эдийн засгийн хямарлын дараа комплаенст анхаардаг байсан хэдий ч үүссэн асуудалд комплаенсын хангалтгүй үйл ажиллагаа нөлөөлсөн гэж үзэн онцгой анхаардаг болсон ба тэр дундаа байгууллага дотор өөр хоорондоо мэдээ солилцдог асуудалд түлхүү анхаарах болсон.

Комплаенс нь зөвхөн санхүүгийн салбараар хязгаарлагдахгүй бөгөөд хууль, дүрэм журам үйлчилж буй газар хэрэгжих ба компанийн засаглал, бизнесийн үйл ажиллагааны амин чухал хэсэг юм. Манай орны банк, санхүүгийн салбарын хувьд мөрдөх ёстой дүрэм журмын хувьд МУТСТ тухай хууль дээр л олон улсын эрх бүхий байгууллага хяналт тавьж ажиллаж байна. Гэвч комплаенс нь байгууллага үр ашигтай, ёс зүйтэй ажиллах, өмнөө тавьсан зорилго зорилтууддаа хүрэхэд чухал нөлөө үзүүлдэг. Иймд комплаенсын үйл ажиллагаа зайлшгүй шаардлагатай юм.

Комплаенсын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхгүй байх нь ихээхэн хор хохиролтой бөгөөд хэрэгжүүлээгүйгээс нэр хүндээ алдах, ашигтай ажиллагаа буурах, торгууль төлөхөөс авахуулаад зохицуулалтын байгууллагаас тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох хүртэл олон төрлийн эрсдэлүүд үүсэх боломжтой.

Нөгөө талаас оновтой комплаенсын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх нь дараах ач холбогдолтой. Үүнд:

- Комплаенс нь дагаж мөрдөх ёстой хууль тогтоомжийн хүрээнд үйл ажиллагаа явуулах боломжийг бүрдүүлнэ;
- Итгэлцлийг бий болгох;
- Нэр хүндийг хамгаалах, хөрөнгө оруулалт татах;

Технологийн хурдацтай дэвшлийн үед ёс зүйн алдаа дутагдал гарсан, авлига хээл хахууль авсан зэрэг алдаа дутагдал гарсан тухай мэдээлэл гарахад тухайн мэдээлэл цахим орчинд хурдтай тархаж нэр хүндэд сөргөөр нөлөөлөх аюултай.

- Боломжит эрсдэлийг бууруулах;
- Бизнесийн давуу тал бий болгох;
- Комплаенс нь алдаа дутагдал гарах нөхцөлийг багасгана г.м.

Комплаенсын үйл ажиллагааны цар хүрээ

МУТСТ ажил нь байгууллагын, салбарын, улс орны хувьд чухал ач холбогдолтой үйл ажиллагаа хэдий ч комплаенсын үйл ажиллагааг зөвхөн үүгээр хязгаарлаж болохгүй юм. Мөн комплаенс гэдэг нь мөрдөгдөж буй хууль тогтоомж, дүрэм журам, олон улсын стандарт, кодексыг мөрдөж ажиллаж чадаж байгаа эсэх, хянан нийцүүлж чадаж байгаа эсэхийг тодорхойлох ойлголт боловч комплаенс үүнээс өргөн хүрээтэй ойлголт юм. Үүнд этик буюу ёс зүйн хэм хэмжээ, бизнесийн, мэргэжлийн ёс зүй, нийгмийн хариуцлага, эрсдэлийн үнэлгээ зэргүүд асуудлууд багтна.

Комплаенсын функци

Комплаенс нь компанийн засаглалын салшгүй нэгэн хэсэг юм. Эрсдэлийг удирдах 3 түвшний загвар байдаг ба 3 өөр түвшинд өөр өөр функцтэй. Үүнд:

- Гурван хамгаалалтын шатны эхэнд фронт оффисууд байдаг ба харилцагчдад үйлчилгээ үзүүлдэг ажилтнууд болон дотоод хяналт байна. Энэ шатанд:

√ Эрсдэлийг илрүүлнэ, үнэлнэ, бууруулна, хянан мөн мэдээлна;

√ Эрсдэлийг шууд удирдаж, дотоод хяналтыг үр дүнтэй хэрэгжүүлнэ;

- Хамгаалалтын дараагийн шатанд дотоод хяналт шалгалт, аюулгүй байдлын хамгаалалт болон комплаенсын үйл ажиллагаа багтдаг.

Шаардлагатай тохиолдод зарим бизенсийн үйл ажиллагаанд комплаенсын функци чиг үүрэг тус бүрээр салах боломжтой. Үүнд: МУТСТ комплаенс, цахим аюулгүй байдлын комплаенс, уур амьсгал, орчны комплаенс г.м. Комплаенсын ажилтан нь ТУЗ-д шууд ажлаа тайлагнах, бие даасан, хараат бус ажиллах эрхтэй байна. ТУЗ-гүй байгууллагуудын хувьд гүйцэтгэх удирдлагад ажлаа танилцуулна. Энэ шатны үүрэг роль:

- ✓ Эрсдэлийн хөтөлбөрийг боловсруулж, хэрэгжүүлэх;
- ✓ Бодлого, дүрэм журам боловсруулах;
- ✓ Эрсдэлийн удирдлагыг бий боловсруулах;
- ✓ Комплаенсын одоо байгаа, тулгараад байгаа асуудлуудыг тодорхойлох, үнэлгээ хийх, зөвлөмж өгөх, цаашид авах арга хэмжээнүүдийг тодорхойлох;
- ✓ Стратеги болон эрсдэлтэй холбоотой дээрээс доошоо гэсэн чиглэлд санал гаргана;
- Хамгаалалтын эцсийн шатанд байгууллагын дотоод аудит байх ба ингэхдээ бүрэн хараат бус байна. Сүүлийн шатны үүрэг роль:
 - ✓ Олон улсын стандартын дагуу аудит хийх;
 - ✓ Байгууллагын хангалттай өндөр түвшний удирдлагад мэдээлэх;
 - ✓ Үр дүнтэй механизмаар мэдээлэх.

Хүснэгт 1. Хамгаалалтын 3 үе шат

Байгууллагын удирдлага, ТУЗ-ийн оролцоо

Гүйцэтгэх удирдлага нь:

- Өндөр түвшний шийдвэр гаргах;
- ТУЗ-ийн баталсан хөтөлбөр, стратегийг хэрэгжүүлэх;
- Байгууллагын эрсдэлийг олж илрүүлэх, удирдах, хянах үйл ажиллагааг боловсруулах;
- Эрсдэлийн удирдлагын хөтөлбөрийг тухайн байгууллагад таарч тохирч буй эсэх, мөн үр дүнтэй эсэхэд хяналт тавьж ажиллах г.м.

ТУЗ-ийн гишүүд нь дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэнэ:

- Хувь нийлүүлэгчдийг төлөөлж, эрх ашгийг хангаж ажиллах;
- Дотоод дүрэм, журам, бодлогын баримт бичгийг батлах;
- МУТСТ дотоод хяналтын хөтөлбөрийг батална;
- Тухайн байгууллагын комплаенсын хөтөлбөр нь тухайн байгууллагын эрсдэлийн төвшин, онцлогтой таарсан байхад анхаарч комплаенсыг ажилтныг томилно;
- Комплаенсыг хэрэгжүүлэх ажилд шаардлагатай хөрөнгийг төсөвлөх;
- Комплаенсын ажилтанг томилох, түүнтэй шууд харьцаж, тайлан мэдээг хүлээн авч танилцах г.м.

Зарим байгууллагуудын хувьд ТУЗ-гүй ажилладаг бол гүйцэтгэх удирдлага уг үүргийг гүйцэтгэх боломжтой.

Дээд шатны удирдлагууд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэнэ:

- Эрсдэлийн үнэлгээний ажлыг хийж гүйцэтгэх ба тухайн байгууллагын ямар үйл ажиллагаа МУТС гэмт хэрэгт өртөмтгий байна вэ гэдгийг тодорхойлж эрсдэлийн үнэлгээг тогтмол шинэчилж, сайжруулахад анхаарах;
- Эрсдэлийн үнэлгээн дээр тулгуурласан дотоод бодлогын баримт бичиг, хяналтын хөтөлбөрийг боловсруулахад анхаарах;
- Байгууллагын ажилтнууд дотоод бодлогын баримт бичиг, хөтөлбөрүүдийг үр дүнтэй хэрэгжүүлж байгаа эсэхэд болон энэ чиглэлээр шаардлагатай сургалтад хамрагдаж байгаа эсэхэд хяналт тавьж ажиллана;
- Байгууллагын түвшинд бодлогын баримт бичиг, хөтөлбөрүүдийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллах ба зохицуулалтын байгууллага мөн/эсвэл Санхүүгийн мэдээллийн албаны зөвлөснөөр, эрсдэлийн үнэлгээний ажлын үр дүнгээс шалтгаалан холбогдох шинэчлэл, өөрчлөлтүүдийг хийж буй эсэхэд хяналт тавьж ажиллана.

Дээд шатны удирдлага болон ТУЗ нь комплаенсын ажилтанд шаардлагатай туслалцаа, дэмжлэгийг үзүүлэх ба ингэхдээ ажилтны

бие даасан байдлыг алдагдуулах зүйл хийхгүй.

Компанийн засаглал нь комплаенстай салшгүй холбоотой бөгөөд ЭЗХАБ (Эдийн засгийн хамтын ажиллагааны байгууллага)-аас компанийн засаглалын дараах зарчмуудыг засаглалын бүхий л асуудлыг сайжруулах зорилгоор гаргасан. Үүнд:

- ✓ Бодит мэдээллийг агуулсан байх;
- ✓ Санхүүгийн болон үйл ажиллагааны үр дүн;
- ✓ Компанийн зорилго, зорилтууд;
- ✓ Гол хувьцаа эзэмшигчид ба тэдний саналын эрхүүд;
- ✓ ТУЗ, гүйцэтгэх удирдлагын гол захирлууд, тэдний цалин хөлс, урамшуулал;
- ✓ Бодитой харагдаж байгаа эрсдэлийн хүчин зүйлс;
- ✓ Ажилтнуудтай болон бусад эрх ашгийн хамааралтай талуудтай үүссэн бодит асуудлууд;
- ✓ Засаглалын бүтэц болон бодлого журмууд зэргүүдийг багтаасан хэдий ч эдгээрээр хязгаарлахгүй.

Комплаенсын ажилтан томилох/нэгж байгуулах шаардлага, ач холбогдол

Комплаенсын үйл ажиллагааг албажуулах, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор комплаенс хариуцсан нэгж эсвэл ажилтан томилно. Байгууллагын үйл ажиллагааны цар хүрээ, онцлог, нөөц бололцооноос хамааруулж комплаенсын нэгж байгуулах эсвэл ажилтан томилно. Ажилтан томилсон тохиолдолд өөр чиг үүрэг хариуцдаг ажилтанд ёс зүй, комплаенсын үйл ажиллагааг давхар хариуцуулах боломжтой. Ихэнхидээ практикт жижиг байгууллагуудад комплаенсын чиг үүргийг өөр нэг ажилтан давхар хариуцаад явдаг. Үүнийг хориглосон заалт байхгүй хэдий ч энэ тохиолдолд комплаенсын ажилтан өөрийн хариуцдаг ажилдаа арай “зөөлөн” хандах, сонирхлын зөрчил үүсэх нөхцөл бүрдэх эрсдэлтэй.

Ажлын чиг үүрэг, хариуцлага

Комплаенсын ажилтны хэрэгжүүлэх гол функци үндсэндээ дараах байдалтай байна. Үүнд:

1. Тухайн байгууллагад тулгараад байгаа эрсдэлийг илрүүлж үүнийг бууруулах тухай зөвлөгөө өгөх /илрүүлэх/.
Комплаенсын ажилтан эрсдэлийн үнэлгээг хийж байгууллагын удирдлагуудад хамгийн өндөр эрсдэлтэй үйл ажиллагааны талаар мэдээлнэ.
2. Эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор авах арга хэмжээнүүдийг тодорхойлох /урьдчилан сэргийлэх/.

Комплаенсын ажилтан эрсдэлүүдийг тодорхойлсны дараа тэдгээрийг бууруулах чиглэлд хийгдэх ажлуудыг тодорхойлж, байгууллагын удирдлагуудад танилцуулж хэлэлцэнэ. Авах арга хэмжээ бүр тухайн нөхцөл байдлаас хамаарч харилцан адилгүй байна. Зарим тохиолдолд байгууллагын ажилтнуудад нэмэлт сургалт оруулах шийдвэр гаргахад одоо мөрдөгдөж буй дүрэм, журамдаа нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шийдвэр ч мөн гарах боломжтой.

3. Эрсдэлийг бууруулах зорилгоор авсан арга хэмжээний үр дүнтэй байдалд байнгын хяналт тавьж удирдлагуудад мэдээлэх /мониторинг хийх/.

Эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх ажил болон үр дүнтэй комплаенс нь байнгын хийгдэж байх ёстой ажил юм. Комплаенсын ажилтан байгууллагын дотоод хяналт хууль тогтоомж, дотоод дүрэм журамтай нийцэж байгаа эсэхэд хяналт тавьж ажиллана.

Комплаенсын ажилтан нь МУТСТ чиглэлээр:

- Ажилтнуудаас сэжигтэй гүйлгээний тухай санал, мэдээллийг авч, түүнд шинжилгээ хийж, шийдвэр гаргаж мэдээллийг Санхүүгийн мэдээллийн албанд хүргүүлнэ;
- Хууль эрх зүйн актад нийцүүлсэн МУТСТ бодлогын баримт бичгийг боловсруулна;
- Байгууллагын удирдлагын МУТСТ соёлыг бий болгож байгууллагад хэвшүүлэн мөрдүүлэх ажилд туслалцаа үзүүлэх;
- Тухайн банкнаас бусад байгууллагын МУТСТ бодлогын баримт бичиг, эрсдэлийн үнэлгээ зэргийг баримтжуулах ажлыг хариуцна;
- МУТСТ болон байгууллагын харилцагч, бүтээгдэхүүн үйлчилгээний эрсдэлийг тодорхойлох зорилгоор эрсдэлийн үнэлгээ зэргүүд нь эрсдэлд суурилсан байхад анхаарах ба гүйцэтгэх удирдлагатай зөвлөсний үндсэн дээр эдгээрийг шинэчлэх;
- Дотооддоо сэжигтэй гүйлгээний тайлангуудыг цаг алдалгүй хүлээн авч, шинжлэх ажилд хяналт тавих;
- МУТС гэмт хэргийн тухай ойлголтыг өгөх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, анхааруулах зорилготой сургалтыг удирдлага, ажилтнуудын дунд зохион байгуулах;
- Ажилтнууд МУТСТ чиглэлээр холбогдох хууль эрх зүйн актуудад заасан үүргээ биелүүлж буй эсэхэд хяналт тавьж ажиллана;
- Хүлээн авсан сэжигтэй гүйлгээний мэдээлэлд тухайн өдөртөө багтаж шинжилгээ хийх;
- НҮБ, зохицуулалтын байгууллага, эсвэл санхүүгийн мэдээллийн

албанаас ирүүлсэн хориг жагсаалтын тухай мэдэж байх шаардлагатай;

- Зохицуулалтын болон хууль хяналтын байгууллагаас мэдээлэл шаардсан тохиолдолд цаг алдалгүй хариу өгөх;
- Дансны хяналт, харилцагчдын жагсаалт, харилцагчдыг таних нарийвчилсан аргачлал, эрсдэлийн үнэлгээ зэрэг нь тухайн байгууллагын МУТСТ бодлогын баримт бичиг, хөтөлбөрүүдтэй нийцэж буй эсэхэд хяналт тавьж ажиллана;
- Өндөр эрсдэлтэй харилцагчдын автоматжуулсан жагсаалтыг гаргах ажилд хяналт тавина.

Комплаенсын бусад үйл ажиллагааны хувьд дараах чиг үүрэгтэй ажиллана:

- **Комплаенсын соёлыг бүрдүүлэх, түгээх.**
Байгууллага доторх эрүүл комплаенс ын соёл нь зохицуулалтын байгууллагаас тавьж буй шаардлагатай нийцүүлсэн үйл ажиллагаа явуулах, байгууллагын нэр хүндийг унахаас сэргийлэх гэх мэт эрсдэлүүдээс урьдчилан сэргийлнэ.
- **Комплаенсын сургалтын хөтөлбөрийг боловсруулах, ажилтнууд болон удирдлагуудад хичээл орох.**
Сургалтын хөтөлбөр нь ажиллагсдын ажлын чиг үүргийн онцлог, хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн байх нь илүү үр дүнтэй байдаг. Мөн шаардлагатай үед хөтөлбөрийг шинэчилж байх нь чухал.
- **Удирдлагуудад зөвлөх.**
Гүйцэтгэх захирал, ТУЗ-ийн гишүүд, ерөнхий захиралд тайлан мэдээ, танилцуулга бэлтгэж өгөх, бодлогын баримт бичиг, хяналтын хөтөлбөр, тогтолцоо, хэрэгжилтэд аливаа дутагдал, засаж залруулах зүйл байвал дээд шатны удирдлагуудад зөвлөгөө өгч ажиллана. Шинэ бүтээгдэхүүн үйлчилгээ нэвтрүүлэх, компанийн үйл ажиллагаа өөрчлөгдөх, шинэ салбар нээх, дүрэм журамд нэмэлт, өөрчлөлт орох зэрэгт удирдлагуудад комплаенсын зөвлөгөө хэрэг болж болно.
- **Мониторинг хийх.**
Мониторинг хийж байнгын хяналт тавьснаар мөрдөх ёстой хууль тогтоомж, хэм хэмжээний хянан нийцүүлэлт ямар түвшинд байгаа талаар мэдээлэл авах боломжтой болох юм. Нөгөө талаас хэт их хэмжээний мониторинг нь бизнест шаардлагагүй үед хэт дарамт үзүүлэхээс гадна комплаенсын ажилтнаас бусад ажилтнууд “комплаенсын функци алдаа дутагдал байвал илрүүлэх учир санаа амар байж болно” гэсэн ойлголтыг өгөх эрсдэлтэй.

- Зохицуулалтын байгууллага, хууль хяналтын байгууллага зэрэг гадны байгууллагатай харилцахад байгууллагын төлөөлнө Өөрөөр хэлбэр комплаенс нь зохицуулагч байгууллага, тэдгээрээс тавьж буй шаардлагыг бизнестэй холбох гүүр юм. Комплаенсын ажилтан нь нэг талаас зохицуулагч байгууллагаас гаргасан шинэ дүрэм журмыг байгууллагад хүргэх, нөгөө талаас зохицуулагч байгууллагад хүсэлт тавих байдлаар холбогдож ажиллана.

- Комплаенстай холбоотой аливаа асуудлыг шийдвэрлэх Комплаенсын ажилтан олон улсын стандарт, хууль тогтоомж, байгууллагын дотоод дүрэм журмаа маш сайн мэддэг байх шаардлагатай. Мөн тухайн бизнес, зохицуулалттай холбоотой бүх асуултанд хариулж чадахуйц мэдлэг, мэдээлэлтэй байх хэрэгтэй. Байгууллагын эрхэм зорилго, алсан хараа, үнэт зүйлс, зорилго зорилтууд, ажлын байрны соёл зэргүүдийг сайн мэддэг байх нь маш чухал. Эдгээр шаардлагуудыг хангасан тохиолдолд комплаесыг өндөр түвшинд хэрэгжүүлэх, байгууллагын үйл ажиллагааг ёс зүйтэй явуулах, дотоод сахилга батыг хангах нөхцөл бүрдэх боломжтой.

- Эрсдэлийн үнэлгээг хийх.

- Байгууллагын комплаенсын түвшинг хэмжиж, дүгнэлт боловсруулах, цаашид алдаа дутагдлыг арилгах чиглэлээр авах арга хэмжээг тодорхойлох

- Ажлын тайланг боловсруулж удирдлагуудад танилцуулах

Комплаенс нь зөвхөн комплаенсын ажилтны үүрэг хариуцлага биш бөгөөд байгууллага комплаент соёлтой, удирдлага болоод ажилтнууд үүрэг оролцоотой байх шаардлагатай. Гэвч ажилтнуудад комплаенсын ач холбогдлыг хэрхэн яаж ойлгуулах вэ? Зөвхөн сургалтын хөтөлбөр боловсруулах, аль эсвэл цөөн орон тоотой байгууллагуудад бие биедээ албан бус байдлаар хэлэх нь комплаенсыг сулруулах, хэрэгжихгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлэх юм. Иймд комплаенсын үйл ажиллагааг албажуулж, ажил хэрэг болгохын тулд комплаенсын хөтөлбөрийг боловсруулж, мөрдөх хэрэгтэй. Хөтөлбөр нь ажлыг зөвхөн цаасанд буулгаад зогсохгүй, аливаа эрсдэлийг илрүүлэх, аливаа асуудал гарсан тохиолдолд хэрхэн шийдвэрлэх арга замын зураглалыг бий болгох ач холбогдолтой.

Комплаенсын ажилтан байгууллагын комплаенсын үйл ажиллагааг албажуулах, эмх цэгцтэй, ойлгомжтой болгох зорилгоор хөтөлбөр боловсруулах нь зохимжтой бөгөөд байгууллага бүрийн хөтөлбөр түүний онцлог, үйл ажиллагааны төрөл, эрсдэлийн түвшнөөс хамаараад харилцан адилгүй байна. Комплаенсын хөтөлбөрийн

боловсруулах нэгдсэн стандарт байхгүй хэдий ч хамгийн багадаа дараах асуудлуудыг багтаасан байвал зохино. Үүнд:

- ✓ Комплаенсын ажилтан томилох;
- ✓ Бодлогын баримт бичиг, дотоод дүрэм журам боловсруулах;
- ✓ Сургалтын хөтөлбөртэй байх;
- ✓ Өөр хоорондоо холбогдох мэдээллийн сувгуудыг тодорхойлох;
- ✓ МУТСТ хөтөлбөр;
- ✓ Дотоод хяналтын хөтөлбөрийг үнэлэх үнэлгээ, мониторинг хийх;
- ✓ Хариуцлага хүлээлгэх, алдаа дутагдал илэрсэн тохиолдолд арга хэмжээ авах г.м.

Тавигдах шаардлага

Комплаенсын ажилтан буюу комплаенсын нэгжид ажиллах ажилтнуудад байгууллагын үйл ажиллагааны онцлог, хэрэгцээ, шаардлагаас хамааруулан байгууллага өөрөө холбогдох шаардлагуудыг тавьж ажиллана. Комплаенсын ажилтан өндөр хариуцлагатай ажлыг хийж гүйцэтгэдэг тул удирдлагын түвшний албан тушаалтныг томилох нь зүйтэй ба дараах чадвар болон шинж чанарууд уг ажлыг хийж гүйцэтгэхэд чухал үр нөлөөтэй. Үүнд:

Мэргэжлийн мэдлэг чадварын хувьд:

- Тухайн ажлыг үр дүнтэй хийж чадахуйц өндөр боловсролтой. Хууль эрх зүй, санхүү, эдийн засгийн чиглэлээр их дээд сургууль төгссөн байх шаардлагатай. Түүнчлэн мастер болон бакалавраас дээш зэргийн боловсролыг эзэмшсэн байх нь давуу тал болно;
- Ажлын туршлага. Комплаенсын ажилтан дотоод хяналт, комплаенс эсвэл МУТСТ чиглэлээр урьд өмнө дор хаяж 2 жил ажиллаж байсан туршлагатай байх нь зүйтэй. Мөн одоо удирдах албан тушаалд ажиллаж байгаа албан тушаалтныг томилох нь илүү үр дүнтэй;
- Тухайн байгууллагыг төлөөлж чадахуйц мэдлэгтэй. Зохицуулагч байгууллага болон гадны бусад байгууллагуудад өөрийн байгууллагаа төлөөлж хурал, уулзалтад оролцох чадвартай, тухайн байгууллагын үйл ажиллагаа, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, эрсдэл, тухайн бизнесийн онцлог зэргийн тухай мэдлэгтэй байх;
- Хууль эрх зүйн орчны талаар хангалттай мэдлэг, мэдээлэлтэй байх. Комплаенсыг хэрэгжүүлэхэд зөвхөн байгууллагын дотоод дүрэм, журам гэлтгүй, зохицуулагч байгууллагаас гаргасан хууль тогтоомж, журам зааврыг мөрдөж ажиллах шаардлагатай тул комплаенсын ажилтан холбогдох хууль, дүрэм, журмын талаар мэдлэг мэдээлэл өндөртэй байх нь чухал юм.

Хувь хүний зан авирын хувьд:

- Удирдан зохион байгуулах чадвартай;
- Хувийн болон мэргэжлийн ёс зүй өнөдртэй, ёс суртахуунтай, үнэнч шударга;
- Логик сэтгэлгээ сайтай, аливаа асуудалд дүн шинжилгээ хийх, бодитоор үнэлэх, асуудлыг шийдвэрлэх чадвартай;
- Бичгэн болон ярианы, харилцааны өндөр чадвартай. Компаенсын ажилтан нь байгууллагын ТУЗ, удирдлага, ажилтнуудад мэдээлэл өгөх, ажлаа тайлагнах, сургалт зохион байгуулах, ойлгомжтой, үр дүнтэй зөвлөмж чиглэл өгч, зохицуулалтын болоод бусад байгууллагуудтай харилцах тул бичгэн болоод ярианы, харилцааны чадвар сайтай байх шаардлагатай.

Түүнчлэн компаенсын ажилтан ашиг сонирхлын зөрчилгүй, урд өмнө нь гэмт хэрэгт холбогдож, шалгагдаж байгаагүй байх шаардлагатай.

Компаенсын түвшинг хэмжих нь

Байгууллагын компаенсын хөтөлбөрийг хэмжих нь тухайн хөтөлбөрийн хэрэгжилт, байгууллагын компаенсын давуу болон сул талууд, хууль тогтоомжид эрхэлж буй үйл ажиллагаа нийцэж байгаа эсэхийг тодорхойлох, ёс зүйн хэм хэмжээ ямар түвшинд мөрдөгдөж байгаа, байгууллагын дотоод сахилга бат аль түвшинд байгаа болон цаашид авах арга хэмжээний жагсаалтыг гаргах үндэс болно.

Компаенсын түвшинг хэмжих аргачлалын загварын жишгийг уг гарын авлагын Хавсралт А-д хавсаргасан. Уг загварт бодлогын баримт бичгийг үнэлэх, холбогдох баримт материалд үндэслэж үнэлгээ хийх, нэмэлтээр удирдлагуудтай ярилцлага хийх замаар үнэлэх олон талт аргачлал ашигласан болно. Удирдлагуудтай ярилцлага хийх гол зорилго нь тэдгээрийн ёс зүй, этик, компаенсын тухай ойлголтыг үнэлэх явдал юм. Мөн ярилцлагын үеэр үнэлэх боломжтой асуудлуудыг жишээ болгон дурдвал:

- Ярилцлага өгч буй албан тушаалтны боловсрол, урьд өмнө ажил эрхэлж байсан байдал болон одоо хашиж буй албан тушаалын хугацаа;
- Хийж буй ажлын үүрэг хариуцлага, чиг үүрэг;
- Этик, компаенсын асуудал хэрхэн яаж, ямар хэмжээнд оролцож ажилладаг байдал;
- Удирдлагын систем, холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм журам, аудит болон хяналтын тухай;
- Компаенсын хөтөлбөрийн бүтэц, хэв маяг;
- Байгууллагын эрхэм зорилго, үнэт зүйлсийг ёс зүйн асуудалд тусгасан байдал;

- Ёс зүйн хэм хэмжээний асуудалд шийтгэлийн механизмыг оруулсан байдал;
- Компаний засаглал, үүрэг хариуцлага;
- Ёс зүй, комплаенсын чиглэлээр мэдээлэл солилцох суваг;
- Ёс зүй, комплаенсын асуудлаас урьдчилан сэргийлэх, зөрчил гарсан тохиолдолд шийдвэрлэдэг механизм;
- Бизнесийн болон стратегийн эрсдэл үүсэх магадлал, аюул занал.

Тайлагнал

Комплаенсын үйл ажиллагааг үр дүнтэй хэрэгжүүлэхийг тулд комплаенсын хөтөлбөр, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний нарийвчилсан төлөвлөгөө гаргаж ажиллах нь зохимжтой. Байгууллагын үйл ажиллагааны цар хүрээ харьцангуй жижиг, цөөн орон тоотой үйл ажиллагаа явуулдаг байгууллагуудын хувьд ч энэ асуудал хамаатай. Ийм учраас комплаенсын ажилтны хийх ажлын төлөвлөгөө, үүрэг хариуцлага, хэнд, хэзээ, ямар хэлбэрээр мэдээлэх, тайлагнах тухай баримт бичигт тодорхой тусгаж өгч албажуулах нь зөв юм. Комплаенсын ажилтны тайланд хамгийн багадаа дараах асуудлуудыг тусгагдсан байх хэрэгтэй. Үүнд:

- Комплаенсын ажилтны тайлагнах этгээд болох давтамж;
- Комплаенсын эрсдэлийн үнэлгээ ба авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ;
- Байгууллагын нэгж/ажилтнууд комплаенсын зорилго, зорилт, хөтөлбөрийн дагуу хэрхэн яаж ажиллаж байгаа талаарх үнэлгээ;
- Дээд удирдлагата, байгууллагын нэгж, ажилтантай холбоотой комплаенсын аливаа асуудал болон авсан арга хэмжээ;
- Үнэлгээгээний үр дүнд алдаа дутгадлыг залруулах зорилготой авах арга хэмжээ.

Комплаенсын ажилтныг бие даасан, хараат бусаар үйл ажиллагаа явуулах нөхцөлийг хангаж өгөх шаардлагатай. Одоогийн байдлаар комплаенсын нэгж, комплаенсын ажилтан зэрэг ойлголтууд харьцангуй шинэ байгаа бөгөөд олон улсын практикт комплаенсын ажилтан үйл ажиллагаагаа шууд ТУЗ-д, эсвэл холбогдох газар нэгж, мөн гүйцэтгэх удирдлагад тайлагнаж байна. PwC-гээс 2016 онд хийсэн “Комплаенсын нөхцөл байдал” судалгаагаар комплаенсын ажилтнуудын 39 хувь нь ТУЗ эсвэл гүйцэтгэх удирдлагад, 36 хувь нь тодорхой газар, нэгжид, үлдсэн 17 хувь нь бусад дээд шатны удирдлагууддаа тайлагнадаг гэсэн дүнэлт гарчээ. Ерөнхийдөө комплаенсын ажилтны бие даасан, хараат бус байдалд гүйцэтгэх удирдлага нөлөөлж магадгүй гэж үздэг учир шууд ТУЗ-д ажлаа тайлагнадаг байх нь зохимжтой. Аль ч тохиолдолд комплаенсын ажилтан ТУЗ-д ажлаа шууд тайлагнадаг байх суваг нээлттэй байх

учиртай. Нөгөө талаас гүйцэтгэх удирдлага комплаенсын үйл ажиллагааны талаар мэдээлэлтэй байх шаардлагатай.

Ажилтнуудын оролцоо

Ажилтнууд холбогдох хууль тогтоомж, байгууллагын дотоод дүрэм журмыг сахиж мөрдөх ба комплаенсын соёлыг түгээж ажиллана. Үүнд:

- МУТСТ чиглэлээр:
 - Гүйлгээний зорилго, утга санаа, шалтгааныг олж илрүүлээгүй тохиолдолд харилцагчийн нэрийн өмнөөс гүйлгээ хийхгүй байх;
 - Тухайн харилцагч мөн/эсвэл тухайн гүйлгээ МУТС үйл ажиллагаатай холбоотойг мэдэж байгаа эсвэл сэжиглэсэн болон үүний тухай мэдлэг мэдээлэлтэй байх, сэжиглэх үндэслэлтэй тохиолдолд комплаенсын ажилтанд шуурхай мэдэгдэх;
 - Тухайн гүйлгээг сэжигтэй гүйлгээ гүйлгээ гэж сэжиглэн мэдээлсэн тухай эсвэл тухайн гүйлгээг комплаенсын ажилтан дотроо хяналтад авсан эсвэл Санхүү мэдээллийн албанд хүргүүлж, шалгуулж буй талаар ямар ч харилцагч, ямар ч хүнд мэдээлэл өгч, дамжуулахгүй байх;
- Хяналт шалгалтын хийгдэх явцад шаардлагатай туслалцааг үзүүлж ажиллах;
- Ёс зүйн хэм хэмжээ, кодексыг мөрдөж ажиллан байгууллагын комплаенсын соёлыг дэлгэрүүлэх, дагаж мөрдөх;
- Сургалтад хамрагдсан тохиолдолд сургалтын тухай тэмдэглэл хөтлөх.

Сургалт

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн ажилтнуудыг МУТСТ хууль, холбогдох бусад журмыг хэрэгжилтийг хангахад чиглэсэн дотоод сургалтын хөтөлбөрийг боловсруулсан байх шаардлагыг тавьдаг. Байгууллагын ажилтнууд МУТСТ шаардлага, түүнийг хэрхэн хангаж ажиллах тухай ойлголт, мэдлэггүй бол МУТСТ хөтөлбөр үр дүнтэй хэрэгжих боломжгүй.

Гэвч сургалтыг МУТСТ чиглэлээр хязгаарлахгүйгээр байгууллагын комплаенсын бусад асуудлуудыг багтааж, комплаенсын үйл ажиллагааны ач холбогдлыг нийт ажилтан, удирдлагуудад ойлгуулах хэрэгтэй.

Сургалтын хөтөлбөрт холбогдох хууль эрх зүйн актууд болон тухайн байгууллагын өөрийн боловсруулсан хөтөлбөр, бодлогын баримт

бичгийн тухай ойлголт, МУТСТ үйл ажиллагаа, эрсдэлийн үнэлгээ, этик буюу ёс зүй, авлига, ашиг сонирхлын зөрчил, “шүгэл үлээх”, компаний засаглал зэрэг сэдвүүдийг багтааж, комплаенсын соёлын тухай ойлголт өгч түүнийг дагаж мөрдөхийг хэвшүүлэх шаардлагатай. Шинэ ажилтнуудын сургалтад байгууллагын комплаенсын тухай ойлголтыг мөн багтааж өгөх нь зүйтэй.

Дээд шатны удирдлагад байгууллагын ажилтны түвшний сургалт шаардлагатай биш байж болох ч удирдлагууд тухайн байгууллагын үйл ажиллагааг хариуцдаг тул хууль эрх зүйн орчин, холбогдох дүрэм журмууд, тухайн байгууллагын эрсдэлүүд зэрэг мэдээллүүдээр хангагдаж байх хэрэгтэй. Мөн ТУЗ-ийн гишүүд болон дээд шатны удирдлага нь холбогдох хууль эрх зүйн актад өөрчлөлт орсон тохиолдолд үүний тухай мэдлэг, мэдээлэллээр тухай бүр хангагдаж байх ёстой.

Сургалтын агуулга нь ажилтнуудын хийдэг ажлын онцлогт хамааруулан өөр өөр байх нь тохиромжтой. Үүний тулд ажилтнуудыг эрсдэлээр эрэмбэлэх хэрэгтэй. Жишээлбэл, харилцагчтай шууд харьцаж бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ үзүүлдэг ажилтан буюу фронт офисын ажилтнуудын эрсдэлийн түвшин өндөр тул тэдгээр ажилтнуудад зориулсан сургалтаар их хэмжээний бэлэн мөнгөний гүйлгээ, сэжигтэй гүйлгээ эсвэл харилцагчдыг илрүүлэх зэргийн тухай түлхүү мэдээлэл өгч, зааж сургах шаардлагатай. Түүнчлэн сургалтыг тогмтол зохион байгуулж байх шаардлагатай ба зохицуулалтын орчинд өөрчлөлт орсон, холбогдох эрх зүйн акт, байгууллагын дотоод бодлогын баримт бичиг, дүрэм журамд өөрчлөлт орсон, эрсдэлийн үнэлгээнд өөрчлөлт орсон, шинээр хууль тогтоомж батлагдсан зэрэгтохиолдолд эдгээр өөрчлөлтүүдийг сургалтын агуулгад тусгаж, агуулгыг шинэчилж сургалтыг тухай бүр зохион байгуулах шаардлагатай. Үүнээс гадна комплаенсын хариуцсан ажилтан өөрөө сургалтад хамрагдаж байх шаардлагатай.

Сургалтыг олон янзаар хийж болно. Үүнд:

- Анги танхимын;
- Онлайн;
- Танхимын болон онлайн хосолсон г.м.

Ажилтнуудад комплаенсыг хоногшуулах, ач холбогдлыг нь ойлгуулах, ажилтнуудыг комплаенсын оролцоог идэвхжүүлэхийн тулд сургалтыг хөгжилтэй, сонирхолтой байдлаар явуулах нь зүйтэй бөгөөд дараах аргуудыг ашиглаж болно. Үүнд:

- Дүрд хувирах, жүжигчилсэн тоглолт хийх;
- Тоглоомонд суурилсан сургалт явуулах;
- Сонирхолтой кэйс дээр ажиллах;

- Ажилтнуудад 7 хоног бүр комплаенсын тухай шинэ, соргог мэдээ, мэдээлэл хүргүүлж байх;
- Ажилтнуудаас судалгаа авах;
- Сургалтаар ямар сэдвийг үзэх хүсэлтэй байгаа талаар санал авах г.м.

Комплаенсын ажилтан байгууллагын ажилтан, удирдлагуудад зохион байгуулахад анхаарах зүйлсийн нэг нь сургалтыг баримтжуулах явдал юм. Гадаад, дотоодын аудитын шалгалт орсон тохиолдолд үүнийг шалгах бөгөөд батлагдсан сургалтын хөтөлбөр, агуулга, сургалт зохион байгуулсан огноо, байршил, сургалтад хамрагдагсдын мэдээлэл болон сургалтын материал зэрэг мэдээллүүдийг баримтжуулж хадгалж байх хэрэгтэй. Сургалтын үр дүнг хэмжих зорилгоор сургалтын өмнө болон дараа шалгалт авч болно.

БҮЛЭГ 4. ХАРИЛЦАГЧИЙГ ТАНЬЖ МЭДЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ХАРИЛЦАГЧИЙГ ТАНЬЖ МЭДЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ГЭЖ ЮУ ВЭ?

МУТСТ комплаенсын хөтөлбөрийн амин чухал хэсэг бол мэдээлэх үүрэгтэй этгээд өөрийн харилцагчдыг таньж мэдэх чадвар юм. Харилцагчаа таньж мэдэх гэдэг нь мэдээлэх үүрэгтэй этгээд өөрийн харилцагч болон түүнтэй үүсгэж байгаа бизнесийн харилцааг удирдан хянаж байгаа эсвэл үр ашгийг хүртэж байгаа эцсийн өмчлөгчийг таньж мэдэх үйл ажиллагаа юм. Харилцагчийг таньж мэдэхийн зорилго нь мэдээлэх үүрэгтэй этгээд харилцагч болох гэж буй этгээдтэй хамтрах эсэх, мөн хамтран ажиллах болсны дараа тухайн харилцагчтай харьцах харилцаагаа хэрхэн хянах талаар зохистой шийдвэр гаргахад туслах юм. Үүнийг хэрэгжүүлэхийн тулд харилцагчийг таньж мэдэх чанартай, сайн хөтөлбөрийг боловсруулж, хэрэгжүүлэх зайлшгүй шаардлагатай. Харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагаа нь мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн заавал хийх ёстой зүйл бөгөөд харилцагчаа хэрхэн, яаж таньж мэдэх вэ? гэдгийг тодорхойлох хэрэгтэй.

Харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагаа нь мэдээллийг баталгаажуулан тухайн харилцагчтай холбоотой эрсдэлийг тодорхойлохоос эхэлнэ. “Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах тухай журам”-ын дагуу мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь харилцагч болон бизнесийн харилцааны эрсдэлийн байдлыг тодорхойлох үүрэгтэй. Харилцагчийн мэдээлэл нь тухайн харилцааны зорилго, мөн чанар, мөнгөн болон үл хөдлөх хөрөнгийн гарал үүслийн талаарх мэдээллүүдийг багтаасан байна.

Энэ нь Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд / МэҮЭ/-ийн харилцагч, эцсийн өмчлөгч, харилцагчийн бизнесийн үр шим хүртэгч этгээд, эсхүл харилцагч нь хуулийн этгээд эсхүл хөрөнгийг удирдах хэлцлийн дагуу хөрөнгийг хариуцаж байгаа бол түүнийг өмчилдөг, удирддаг эсхүл үр шим хүртэгч этгээдийг тодорхойлох, мэдээллийг шалгах, баримтжуулах зорилготой юм. Харилцагч нь олон шатлалтай өмчийн бүтэцтэй бол эцсийн өмчлөгч эсхүл удирдлагыг тодорхойлох хүртэл өмчлөлийн шатлал тус бүр дэх этгээдийг тодорхойлж, мэдээллийг нь шалгаж, баримтжуулах шаардлагатай.

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд харилцагчийг таньж мэдэх үр ашигтай бодлогын арга хэмжээ авч хэрэгжүүлснээр дараах ач холбогдолтой. Үүнд:

- Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийг ихээхэн хэмжээний санхүүгийн алдагдалд оруулах эсвэл нэр хүндэд муугаар нөлөөлөх сэжигтэй гүйлгээг илрүүлж, тайлагнах;

- Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг хууль бусаар ашиглах эс бөгөөс ашиглах оролдлого хийх гэсэн гэмт хэргийн нөлөөллөөс зайлсхийх;

- Бизнесийн тогтвортой, сайн туршлагыг мөрдөж ажиллах.

МУТСТ тухай хуулийн 5 дугаар зүйлд заасны дагуу мэдээлэх үүрэгтэй этгээд бүр дараах тохиолдолд харилцагчийг албан ёсны эх сурвалж, баримт бичиг, мэдээ, мэдээллийн эх үүсвэр ашиглан таньж мэдэх үүрэгтэй. Үүнд:

- Санхүүгийн харилцаа үүсгэхийн өмнө;

- Дансгүй, эсхүл санхүүгийн тогтвортой харилцаа үүсгээгүй этгээд тохиолдлын чанартайгаар 20 сая төгрөг /түүнтэй тэнцэх хэмжээний гадаад валют/, түүнээс дээш үнийн дүнтэй гүйлгээ хийхийн өмнө;

- Харилцагчийн 24 цагийн дотор хийсэн, хоорондоо холбоо бүхий хэд хэдэн удаагийн гүйлгээний тус бүрийн үнийн дүн нь энэ хуулийн 5.1.2-т заасан хэмжээнээс бага боловч нийт үнийн дүн нь 20 сая төгрөг /түүнтэй тэнцэх хэмжээний гадаад валют/, түүнээс дээш үнийн дүнтэй бол;

- Харилцагчийн талаар өмнө авсан мэдээллийн үнэн зөв эсэхэд эргэлзсэн тохиолдолд;

- Тухайн харилцагч, тухайн гүйлгээг мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх үйл ажиллагаатай холбоотой гэж сэжиглэсэн тохиолдолд.

Харилцагчийг таньж мэдэх 2 төрөл бий. Үүнд:

- Стандарт таньж мэдэх үйл ажиллагаа буюу бүх харилцагчид хамааралтай;

- Нарийвчилсан таньж мэдэх ажиллагаа буюу өндөр эрсдэлтэй харилцагчид хамааралтай.

ШИНЭ ХАРИЛЦАГЧТАЙ БИЗНЕСИЙН ХАРИЛЦАА ТОГТООХ, ШИНЭЭР ДАНС НЭЭХЭД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

МУТСТ тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2-т заасны дагуу мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь харилцагчийг таньж мэдэхийн тулд дараах мэдээлэлийг шаардана:

- харилцагч нь иргэн бол түүний овог, эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, төрсөн он, сар, өдөр, иргэний үнэмлэхийн, эсхүл гадаад паспортын хуулбар /баримт бичгийг хүлээн авч байгаа эрх бүхий этгээд хуулбарыг эх хувьтай нь тулгаж, хуулбар үнэн зөв болох тухай тэмдэглэгээг үнэ төлбөргүй хийнэ/, байнгын хэрэв баримт бичгийг шуудангаар ирүүлсэн бол нотариатчаар гэрчлүүлсэн хуулбарыг гаргуулж авах;

- харилцагч нь хуулийн этгээд бол түүний нэр, оршин байгаа газрын хаяг, улсын бүртгэлийн болон татвар төлөгчийн дугаар, харилцах утасны дугаар, улсын бүртгэлийн гэрчилгээний хуулбар / баримт бичгийг хүлээн авч байгаа эрх бүхий этгээд хуулбарыг эх хувьтай нь тулгаж, хуулбар үнэн зөв болох тухай тэмдэглэгээг үнэ төлбөргүй хийнэ/, хэрэв баримт бичгийг шуудангаар ирүүлсэн бол нотариатчаар гэрчлүүлсэн хуулбар, удирдлагын талаарх дэлгэрэнгүй танилцуулгыг гаргуулж авах;

- эцсийн өмчлөгчийн нэрийн өмнөөс данс нээж, гүйлгээ хийж байгаа эсэхийг мэдэх, ойлгох зорилгоор тухайн бизнесийн харилцааны зорилго, гүйлгээний утга, эцсийн хүлээн авагчийн тухай мэдээллийг тодруулах;

- харилцагч нь хуулийн этгээд бол түүний эцсийн өмчлөгчийн овог, эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэрийг тодорхойлж, эцсийн өмчлөгчийн талаар болон харилцагчийн өмчлөл, хяналт, зохион байгуулалтын бүтцийг таньж мэдэхтэй холбоотой боломжит бүх арга хэмжээг авах;

- харилцагч нь хуулийн этгээд, эсхүл итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч бол түүний нэрийн өмнөөс харилцах этгээд нь тийм эрхтэй эсэхийг нягталж уг этгээдийн овог, эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэрийг тодорхойлж, баримт бичигтэй нь тулгаж шалгах;

- банк, санхүүгийн байгууллагын хоорондын шилжүүлэг хийгч, хүлээн авагчийн овог, эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, регистрийн дугаар, оршин суугаа газрын хаяг, харилцах утасны дугаарыг тодруулах. дансны дугаарыг авах.

МУТСТ тухай хууль болон “Урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны журам”-ын 3 дугаар зүйлд заасны дагуу харилцагч нь хувь хүн бол одоогийн оршин суугаа газрын хаяг, утасны дугаар, бизнесийн мэдээллийг цуглуулах, өөр хэн нэг этгээдийг төлөөлөн данс нээлгэж, гүйлгээ хийж байгаа эсэхийг тодруулж мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн дотоод хяналтын хүрээнд баталгаажуулах шаардлагатай. Хэрвээ харилцагч нь Траст гэрээгээр бизнесийн харилцаанд орж байгаа бол дараах этгээдийн мэдээллийг харилцагчаас гаргуулан авна. Үүнд: 1.Траст гэрээний “Settlor” буюу хөрөнгөө траст гэрээний дагуу бусдад шилжүүлж байгаа этгээд, 2. Траст гэрээгээр хөрөнгийг захиран зарцуулж байгаа этгээд эсхүл хэд хэдэн этгээд /Trustee(s)/, 3.Траст гэрээний ашиг шимийг хүртэгч /beneficiary(s)/ 4. хэрвээ байгаа бол гэрээний ашиг шимийг хүртэгчийг хамгаалах “protector”-ын мэдээллийг гаргуулан авна, 5. Гэрээний ашиг шимийг хүртэгч нь хуулийн этгээд хэлбэртэй байгаа тохиолдолд уг хуулийн этгээдийн эцсийн өмчлөгчийн мэдээллийг гаргуулан авна.

Хуулийн этгээд-харилцагч бол дотоод хяналт нь өмчлөлийн бүтэц

болон удирдлагын талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг баталгаажуулна. Хуулийн этгээдийн эцсийн өмчлөгч нь тодорхой байх шаардлагатай бөгөөд түүний талаарх мэдээлэл нь хувь-хүн харилцагчтай ижил мэдээллийг тодруулж, баталгаажуулсан байна. Энэ мэдээллийг ямар хэлбэрээр харилцагчаас гаргуулан авах, хэрхэн нягтлахыг МэҮЭ өөрийн дотоод бодлого журмаар зохицуулна.

“Урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны журам”-ын 2.5.2-т заасны дагуу гүйлгээ хийж байгаа этгээд болон харилцагч түүний эцсийн өмчлөгчийн талаар хангалттай_мэдээлэлтэй байх шаардлагатай. Энэ хүрээнд МэҮЭ-тэй үүсгэж буй бизнесийн харилцааны зорилго, хөрөнгө, орлогын гарал үүсэл, харилцагчийн эрхэлдэг ажил, бизнесийн цар хүрээний талаар мэдээлэл гаргуулан байна;

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд шинэ харилцагчтай бизнесийн харилцаа үүсгэхдээ тухайн харилцагчийн талаарх дээрх мэдээллүүдийг агуулсан эрсдэлийн хувийн хэрэг бүрдүүлнэ. Тухайн харилцагчийн эрсдэлийн хувийн хэрэгт тодорхой хэмжээний өөрчлөлт орсон бол (жишээ нь, хүлээгдэж буй дансны үйл ажиллагаа, албан тушаал эсхүл бизнесийн үйл ажиллагаанд орсон өөрчлөлт) мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь харилцагчийн эрсдэлийн төвшинд дахин үнэлгээ хийж, мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн харилцагчийн эрсдэлийн төвшин өөрчлөгдөхөд дагаж мөрдөх журмыг баримтлана.

Харилцагчийг таньж мэдэхтэй холбоотой мэдээллийг харилцагчтай харилцан ярилцах, албан бичиг болон утсаар харилцах, тодорхойлолт (томоохон дансанд зориулсан), зарим тохиолдолд мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа эрхэлж буй газар дээр очих байдлаар тодорхой болгож болно. Түүнчлэн гуравдагч этгээдээс гаргасан лавлагаа эсхүл олон нийтийн мэдээллээс (интернет эсхүл арилжааны мэдээллийн сан) хайх аргыг ашиглаж болно.

Амь насны даатгалын үр шим хүртэгчдэд хийх харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагаа

Амь насны даатгал болон бусад хөрөнгө оруулалтын шинжтэй даатгалын үйл ажиллагаа эрхлэгч МэҮЭ нь ХТМ болон эцсийн өмчлөгчийг таньж мэдэх энэ журмын заалтууд хэрэгжүүлэхийн зэрэгцээ даатгалын ашиг шимийг хүртэгч, эсхүл хүртэгсэд /beneficiary(s)/ тодорхой болмогц тэдгээрийг таньж мэдэх дараах үйл ажиллагааг явуулах шаардлагатай;

- ашиг шимийг хүртэх этгээд нь хувь хүн, хуулийн этгээд эсхүл гэрээ хэлцэл бол тэдгээрийн нэрийг тодорхой болгох,
- ашиг шимийг хүртэгчийг тодорхой бүлэг /жишээлбэл хүүхдүүд, гэр бүлийн гэх мэт/ эсхүл шинж чанараар/хүеэлт гаргасан этгээд/

гэж тодорхойлсон тохиолдолд төлбөр хийх үед ашиг шимийг хүртэгчийг таньж мэдэж болохуйц хангалттай мэдээлэл олж авах, Дээр дурдсан хоёр тохиолдолд хоёуланд нь төлбөр хийх үедээ ашиг шимийг хүртэгчийн хувьд харилцагчийг таньж, мэдэх үйл ажиллагааг явуулах шаардлагатай.

МЭҮЭ нь харилцагчийг нарийвчлан таньж мэдэх үйл ажиллагаа шаардлагатай эсэхийг тодорхойлох эрсдэлийн үнэлгээнд амь насны даатгалын ашиг шимийг хүртэгчийн эрсдэлийг үнэлгээний нэг хүчин зүйл болгон авч үзэх шаардлагатай. Хэрэв МЭҮЭ ашиг шимийг хүртэгчийг өндөр эрсдэлтэй хуулийн этгээд эсхүл гэрээ хэлцэл гэж тодорхойлсон бол төлбөр хийх үед эцсийн үр шим хүртэгчийг таньж, мэдэх нарийвчлсан үйл ажиллагааг хийх шаардлагатай. МЭҮЭ нь дээр дурдсан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх боломжгүй байгаа тохиолдолд сэжигтэй гүйлгээний тайлангаар мэдээлэх шаардлагатай.

ХАРИЛЦАГЧИЙН МЭДЭЭЛЛИЙГ БАТАЛГААЖУУЛАХ

Харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагааны хүрээнд данс нээснээс хойш тодорхой хугацаанд харилцагчийн мэдээллийг баталгаажуулахын тулд эрсдэлд суурилсан арга аргачлалыг ашиглана. МУТСТ тухай хуульд заасны дагуу харилцагчийг албан ёсны эх сурвалж, баримт бичиг ашиглан таньж мэдэх ёстой. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь харилцагчаас олж авсан мэдээлэл тус бүрийг нягтлах шаардлагагүй боловч тухайн харилцагчийн тодорхойлолт үнэн зөв гэдгийг баталгаажуулах хангалттай баримт материал байх ёстой. Мэдээллийг баталгаажуулах үйл ажиллагаа нь баримтын болон баримтын бус, эсхүл хосолсон хэлбэрээр байж болно.

Бичиг баримтад үндэслэн баталгаажуулах

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд харилцагчийн мэдээллийг бичиг баримтад үндэслэн баталгаажуулхын тулд харилцагчаас шаардлагатай хамгийн бага бичиг баримтын хэмжээг тогтооно. МУТСТ үйл ажиллагаа нь мэдээлэх үүрэгтэй этгээдээс тодорхой төрлийн баримт бичиг буюу удаан хугацааны туршид тодорхойлогч анхан шатны баримтад (хувь хүн бол иргэний үнэмлэх, хуулийн этгээд бол хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ) тооцогддог баримтыг авахыг шаарддаг. Мөн мэдээлэх үүрэгтэй этгээд тухайн харилцагчийн мэдээллийг баталгаажуулахад шаардлагатай гэсэн бусад аргыг ашиглах боломжтой.

Бичиг баримтын бус аргаар баталгаажуулах

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь харилцагчийн мэдээллийг

баталгаажуулахдаа бичиг баримтын бус аргыг хэрэглэх зайлшгүй шаардлага тавигддаггүй. Гэхдээ мэдээлэх үүрэгтэй этгээд зайлшгүй ашиглахаар бол үүнийг тодорхойлсон журамтай байх ёстой. Бичиг баримтын бус арга нь харилцагчтай холбоо барих, харилцагчаас авсан мэдээллийг олон нийтийн мэдээллийн сан эсхүл бусад олон нийтийн мэдээллийн эх сурвалж зэргээс авсан мэдээлэлтэй харьцуулах мөн лавлагааг бусад санхүүгийн тайлагналын байгууллагатай тулгах, санхүүгийн тайланг авах замаар харилцагчийн мэдээллийг баталгаажуулж болно.

ХӨРӨНГИЙН ГАРАЛ ҮҮСЛИЙГ ТОГТООХ

“Урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны журам”-ын 2.5.2-т мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн харилцагчийн хувийн хэрэгт хөрөнгө, орлогын эх үүсвэрийн мэдээллийг тусгасан байх талаар заасан. Хөрөнгийн гарал үүсэл гэдэгт тухайн харилцаа эсхүл гүйлгээ хийхэд ашиглагдаж буй хөрөнгө хаанаас гарч байгааг хэлнэ. Гэхдээ харилцагчийн дансаар дамжин хийгдэж буй төлбөр бүрийн эх үүсвэрийг хянах шаардлаггүй бөгөөд нөхцөл байдалд тохируулсан тогтмол хяналтыг хэрэгжүүлж хэвийн бус гүйлгээг илрүүлэх шаардлагатай.

Зарим тохиолдолд хөрөнгийн гарал үүсэл нь мэдээллэх үүрэгтэй этгээдтэй шууд холбоотой харилцагчийн данс байдаг. Үүнээс бусад тохиолдол буюу гуравдагч этгээдийн хөрөнгө оролцсон бол мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь эрсдэлд суурилсан аргыг хэрэглэж, хөрөнгийн үндсэн өмчлөгч болон харилцагч хоорондын хамаарлын талаар холбогдох шинжилгээ хийж эцсийн өмчлөгчийн талаарх мэдээллийг баталгаажуулна.

Орлогын гарал үүслийг тогтоох

“Урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны журам”-ын 2.5.2-т орлогын гарал үүслийг мөн адил тусгасан. Энэ нь хөрөнгийн гарал үүслээс ялгаатай ба харилцагчийн санхүүгийн байдал эсхүл нийт хөрөнгийн үүсэл буюу харилцагчийн хөрөнгө, орлогыг илэрхийлж буй үйл ажиллагаатай холбоотой юм.

Орлогын гарал үүсэл нь илүү өргөн хүрээг хамарсан ойлголт бөгөөд харилцагчийн (эсхүл харилцагч болох гэж буй этгээд) нийт хөрөнгө, тэр дундаа бизнесийг эхлүүлэхэд ашиглагдаагүй хөрөнгө хамаарна (данс нээх эсхүл хадгаламж байршуулах). Уг мэдээлэл нь харилцагчийн хүлээгдэж буй хөрөнгийн дүнг харуулах ба харилцагч хэрхэн уг хөрөнгийг олсон талаарх бодит зураглал харагдана. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд хадгалагдаагүй хөрөнгийн талаарх мэдээлэл байхгүй байх боломжтой ч харилцагч, олон нийтийн

мэдээллийн нэгдсэн сан эсхүл бусад нээлттэй сурвалжаас ерөнхий мэдээллүүдийг олж авах боломжтой.

Эцсийн өмчлөгч илрүүлэх

Харилцагчийг тодорхойлоход хамгийн төвөгтэй асуудал нь дансны болоод харилцагч болох гэж буй хуулийн этгээдийн эцсийн өмчлөгч нь хэн болохыг тогтоох юм. МУТСТ тухай хууль болон хамтарсан тушаалд заасны дагуу мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь эцсийн өмчлөгчийг тодорхойлж, бүртгэл хөтлөх шаардлагатай.

МУТСТ тухай хуульд эцсийн өмчлөгч нь дараах хувь хүнийг ойлгохоор заасан. Үүнд:

- харилцагчийн үйлдэл, үйл ажиллагааг удирдан чиглүүлж эсхүл хянаж буй хүн;
- гүйлгээг бусдаар төлөөлүүлэн хийлгэж байгаа хүн;
- эсвэл хуулийн этгээдийг нэг болон түүнээс дээш үргэлжилсэн хэлхээ холбоо бүхий хуулийн этгээд өмчилж байвал тэдгээрийг анх үүсгэн байгуулсан хүн.
- хувьцааны дийлэнх хэсгийг дангаараа, эсхүл бусадтай хамтран өмчилж байгаа хүнийг;
- хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг шууд бусаар удирдаж байгаа, эсхүл өөрийн эрхээ бусдаар төлөөлүүлэн хийлгэж байгаа хүнийг;
- хуулийн этгээдийн удирдлагыг хэрэгжүүлэгч хүнийг.

МУТСТ тухай хуульд хуулийн этгээдийн өмчлөгч эсхүл үйл ажиллагааг хянадаг этгээдийг тодорхойлоход шаардлагатай тодорхой тоо хэмжээний хязгаарыг тусгаагүй. Гэсэн хэдий ч эцсийн өмчлөгчийн олон улсын туршлагад МУТС комплаенсын зорилт нь 25 хувь гэж заасан. Иймд хуулийн этгээд нь нэгээс дээш эцсийн өмчлөгчтэй байх боломжтой. Өмчлөл нь шууд эсхүл шууд бусаар нэг ба түүнээс дээш байгууллагаар дамжуулан хийгддэг. Үүнд нэг ба түүнээс дээш тооны этгээдтэй хамтарсан өмчлөл хамааруулна.

Харилцагчийн үйлдэл, үйл ажиллагааг удирдан чиглүүлж эсхүл хянаж буй хүн гэдгийг тодорхойлохын тул мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь албан ёсны өмчлөгчөөс цааш нарийвчилж харах ёстой. Хуулийн этгээдийн хяналтыг өөр өөр төрлөөр хэрэгжүүлж болох ба мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь дараах хувь хүн эсхүл бүлэг хүмүүсийг тодорхойлох алхмыг хийнэ. Үүнд:

(1)хуулийн этгээдийн захирлуудын зөвлөл, хяналтын зөвлөл, эсхүл түүнтэй адилтгах бусад этгээдийг сонгох чадвартай байх;

(2)тухайн аж ахуйн нэгжийн санхүү, эдийн засгийн эсхүл удирдлагын

бодлогод нөлөөлж буй хэмжээ мөн хувьцаа эзэмшигч эсхүл саналын эрхтэй гэдгээс үл хамааран “давамгай байдлаар нөлөөлөх” чадвартай этгээд;

“Давамгай байдлаар нөлөөлөх” гэдгийг тодорхойлохдоо мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь үйл ажиллагаандаа тухайн аж ахуйн нэгжийн төлөөлөн удирдах зөвлөл, хяналтын зөвлөл эсхүл тэдгээртэй ижил түвшний этгээдийн заавар, зөвлөгөөг дагаж мөрдөх үүрэг хүлээдэг бол үүнтэй холбоотой нөхцөл байдлын талаар тэмдэглэл хөтлөх хэрэгтэй.

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нэг төрлийн эх сурвалж эсхүл хууль хяналтын байгууллагатай ижил хянан шалгах эрх мэдэл байхгүй учраас мэдээлээгүй эсвэл нууц эцсийн өмчлөгч байгаа эсэхийг тодорхойлохын тулд заавал хяналт шалгалт хийх үүргийг хүлээдэггүй. Гэсэн хэдий ч данс нээх эсхүл гэнэтийн ямар нэгэн гүйлгээ хийхээс өмнө тодорхой харилцагчдын талаар асуулга авсан байх шаардлагатай. Үүний тулд бизнесийн сайн туршлагуудаас харахад харилцагч бүрээс мөн хуулийн этгээд тус бүрийн данс эзэмшигчээс хавсралтад тусгасан эцсийн өмчлөгчийн өргөдлийн маягтыг данс нээх эсхүл гэнэтийн гүйлгээ хийхээс өмнө заавал бөглүүлж авах нь зүйтэй юм.

Дээрх шалгуураар хуулийн этгээдийн эцсийн өмчлөгч эсхүл хянагчийг тодорхойлох боломжгүй тохиолдлууд байдаг. Энэ тохиолдолд мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь нэг эсхүл түүнээс дээш тооны удирдах албан тушаалтныг эцсийн өмчлөгч гэж тодорхойлно. Гэхдээ мэдээлэх үүрэгтэй этгээд эцсийн өмчлөгчийг тодорхойлохын тулд шаардлагатай бүхий л арга хэмжээг авсан ч тодорхойлж чадаагүй нөхцөлд дээрх байдлаар тодорхойлно. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь эцсийн өмчлөгчийг тодорхойлохоор авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээнүүдийн талаар бүртгэл хөтлөх шаардлагатай.

МЭҮЭ нь эцсийн өмчлөгчийг тогтоохдоо Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлд заасан дарааллыг баримтална. 41 .1.1-д заасан дийлэнх хэсэг гэдгийг шууд болон шууд бус хэлбэрээр нийт хувьцааны 33 хувийг өмчилж байгаа гэж ойлгоно.

Хөрөнгийг удирдах хэлцэл болон эрх зүйн зохицуулалт бүхий этгээдийн хувьд эцсийн өмчлөгчийг тодорхойлох боломжит бүх арга хэмжээг авахдаа дараах мэдээллийг авна:

- (i) “Settlor” буюу хөрөнгийг гэрээний дагуу шилжүүлж байгаа этгээд,
- (ii) Траст гэрээгээр хөрөнгийг захиран зарцуулах байгаа этгээд эсхүл хэд хэдэн этгээд /Trustee(s)/,
- (iii) Траст гэрээний ашиг шимийг хүртэгч /beneficiary(s)/
- (iv) хэрвээ байгаа бол гэрээний ашиг шимийг хүртэгчийг хамгаалах

“protector”-ын мэдээллийг гаргуулан авна;

(v) Дээрхээс өөр төрлийн гэрээ хэлцлийн хувьд дээрхтэй ижил байр суурин дээр байгаа хувь хүмүүсийг тогтоох үйл ажиллагааг хийнэ

Шууд бус өмчлөлийг тогтоохдоо:

-бүх төрлийн хуулийн этгээд эсхүл трастын гэрээ болон ижил төстэй гэрээ хэлцлээр эзэмшиж байгаа хувьцааны хувийг тэдгээрийн хувьцаа эзэмшигч эсхүл ашиг шимийг хүртэгч этгээд /бүлэг этгээдүүдийн/ хувьцаа гэж тооцно;

-Гэр бүлийн нэг гишүүний эзэмшиж байгаа хувийг гэр бүлийн бусад гишүүдийн эзэмшиж байгаа хувьтай нэгтгэн бүхэлд нь авч үзнэ.

Өмчлөл/хяналтын бүтэц: хуулийн этгээд

Компанийн өмчлөл нь давхар бүтэцтэй тохиолдолд МУТСТ тухай хуулийн 5 дугаар зүйлд заасны дагуу мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь эцсийн өмчлөгчийг баталгаажуулах, тухайн харилцагчийн өмчлөл болон хяналтын бүтцийг ойлгох үүднээс зүй зохистой арга хэмжээ авах шаардлагатай. Энэ нь компанийн өмчлөлийн бүтцийн аливаа завсрын хэсгийг бүхэлд нь тодорхойлохыг хэлнэ. Энэхүү мэдээллийг цуглуулахад ашигласан арга хэрэгслийн талаар мэдээлэх үүрэгтэй этгээд тодорхойлж, харилцагчийг таньж мэдэх хөтөлбөрт тусгах шаардлагатай. Үүнийг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх арга бол завсрын хэсэг тус бүрийг тодорхой харуулах өмчлөлийн хүснэгт эсхүл компанийн нарийвчилсан бүтцийн зураглал буюу хамгийн эцсийн толгой компани (хэрвээ байгаа бол), дундын компани, компани тус бүрийн эцсийн өмчлөгчийн өмчлөлийн хувийг харуулсан зургийг компанийн ахлах албан тушаалтнуудаас (гүйцэтгэх захирал эсхүл компанийн нарийн бичиг) авах юм.

Тусгах шаардлагатай нарийвчилсан мэдээллийн хэмжээ, төвшин нь эрсдэлийн нөлөөлөлд суурилж тодорхойлогдсон байх ёстой боловч хамгийн багадаа компанийн нэр, оршин байгаа газар, шаардлагатай бол тухайн бүтцийн тайлбар байж болно. Гол зорилго нь өмчлөлийн үргэлжилсэн хэлхээ холбоогоор буюу бүхий л шат дамжлагыг харж шууд харилцагчийн эцсийн өмчлөгч хувь хүнийг тогтоох, баталгаажуулахад оршино.

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь дундын компаниудын өмчлөлийн бүтцийн нарийвчилсан байдлыг зайлшгүй баталгаажуулах шаардлагагүй. Ихэвчлэн нэр, байршил болон компанийн үйл ажиллагааны төрөл, тэдгээрийн өмчлөлийн мэдээлэл хангалттай. Гэвч нарийн төвөгтэй өмчлөлийн бүтэцтэй (өмчлөл нь давхар бүтэцтэй, харьяалал нь өөр өөр, итгэлцэл г.м.) ямар нэгэн тодорхой зорилгогүйгээр эрсдэлийг нэмэгдүүлж байдаг. Энэ тохиолдолд

дараагийн алхам нь мэдээлэх үүрэгтэй этгээд эцсийн өмчлөгчийг тодорхойлоход итгэл үнэмшилтэй байдлыг хангахад хэрэгцээтэй байх ёстой.

ХАРИЛЦАГЧИЙГ ТАНЬЖ МЭДЭХ ХЯЛБАРШУУЛСАН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

“Урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны журам”-ын 5-дугаар бүлэгт заасны дагуу дараах тохиолдол ХТМ хялбаршуулсан арга хэмжээ авч болно.

- Харилцагч нь төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллага, эсхүл хувьцаа эзэмшигч, эцсийн өмчлөгчийг ил тод мэдээлэх үүрэгтэй хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй компани, эсхүл ижил түвшний урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаа явуулдаг мэдээлэх үүрэгтэй этгээд бол МэҮЭ нь харилцагчийг таньж мэдэх хялбаршуулсан үйл ажиллагааг хийж болно.
- Харилцагчийг таньж мэдэх хялбаршуулсан үйл ажиллагаанд нь дараах үйл ажиллагаа орж болно: харилцагчийг тодорхойлох мэдээлэлд орсон өөрчлөлтийг шинэчлэх давтамжийг багасгах болон гүйлгээнд тавих байнгын хяналт тавих болон гүйлгээтэй холбоотой нэмэлт мэдээлэл цуглуулах түвшинг бууруулах.
- Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хуулийн 5.5.2 дахь хэсэгт заасны дагуу харилцагчийг таньж мэдэх хялбаршуулсан үйл ажиллагааг явуулахад тухайн этгээд Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хууль болон энэ журамд заасан урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авдаг эсэхийг шалгана.
- Харилцагч, эсхүл гүйлгээг мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбоотой гэж сэжиглэсэн эсхүл МэҮЭ, хяналт шалгалтын чиг үүрэгтэй эрх бүхий байгууллага, СМА-аас өндөр эрсдэлтэй гэж үзсэн бизнес, улс оронтой холбоотой харилцагчид харилцагчийг таньж мэдэх хялбаршуулсан үйл ажиллагааг хийхийг хориглоно.

ӨНДӨР ЭРСДЭЛТЭЙ ХАРИЛЦАГЧДЫГ ТУСГАЙЛАН ТАНЬЖ МЭДЭХ

Өндөр эрсдэлтэй харилцагчдыг тусгайлан таньж мэдэхийн тулд тэдний өмнөх гүйлгээний түүх, сэжигтэй гүйлгээний хяналтын систем зэргийг судалж үзэх нь мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн нэр хүнд, комплаенс, гүйлгээний эрсдэл зэргийг бууруулахад чухал ач холбогдолтой. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь өндөр эрсдэлтэй харилцагчид болон тэдний гүйлгээг хамтран ажиллах хугацаандаа

ойр ойрхон давтамжтайгаар нягталж үзэх хэрэгтэй.

“Урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны журам”-ын 7 дугаар бүлэгт заасны дагуу мэдээлэх үүрэгтэй этгээд дараах тохиолдлуудад харилцагчийг таньж мэдэх тусгайлсан аргууд хэрэглэх шаардлагатай.

- МУТСТ тухай хуулийн 14.1.4-т заасны дагуу “өндөр эрсдэлтэй харилцагч болон гүйлгээ” гэж тодорхойлогдсон харилцагч болон гүйлгээнүүд;
- МУТСТ тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан гүйлгээнүүд;
- Шууд бус харилцагчдын гүйлгээнүүд болон харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагаа нь гуравдагч этгээд зуучлагчаар дамжин хийгдсэн гүйлгээнүүд;
- Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 5.9 дугаар зүйлд заасан харилцагчийг
- Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан гүйлгээ хийх тохиолдолд;
- Цахим шилжүүлэг, корреспондент харилцаанд үндэслэн хийгдэж байгаа гүйлгээ болон УТНБЭ гэдэг ангилалд хамаарах харилцагчийн эсхүл харилцагчийн эцсийн өмчлөгч нь УТНБЭ байгаа тохиолдолд
- Эрх бүхий хяналт, зохицуулалтын байгууллага, СМА-аас эсхүл Мөнгө угаахтай тэмцэх санхүүгийн арга хэмжээ авах байгууллага /ФАТФ/, ФАТФ-ын бүс нутгийн байгууллагаас МУТС өндөр эрсдэлтэй гэж тодорхойлогдсон улс орон, бүс нутагтай холбоотой гүйлгээ;
- харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагааг гуравдагч этгээдээр дамжуулан хийсэн эсхүл зайнаас бизнесийн харилцаа үүсгэсэн харицлагчийн гүйлгээг.

Тусгайлсан харилцагчийг таньж мэдэх аргууд:

- Харилцагчийн бизнесийн үйл ажиллагаа, хөрөнгийн эх үүсвэр, гүйлгээний зорилго, мэдээллийг баталгаажуулж байгаа хэлбэр зэрэг нэмэлт мэдээллийг авах;
- Тухайн харилцагчтай бизнесийн харилцааг цаашид үргэлжлүүлэх эсэхэд удирдах албан тушаалтнаас зөвшөөрөл авах шаардлагатай. Энэ зөвшөөрөл нь хэт өндөр эрсдэлтэй харилцагч мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд шаардлагатай мэдээллийг өгөхөөс татгалзсан тохиолдолд бизнесийн харилцаагаа цаашид үргэлжлүүлэх эсэхийг шийдвэрлэх ёстой;
- Дээрх төрлийн харилцагчдын дансыг хянах давтамж, гүнзгийрэлтийг нэмэгдүүлэх, мөн харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагааны явцад холбогдох этгээдүүд болон харилцагчаас олж

авсан мэдээллийг хянах;

- МУТСТ тухай хуулийн 5.3 болон 19.2.3-т заасан тусгайлсан харилцагчийг таньж мэдэх бусад шаардлагууд.

Мэдээлэх үүрэг бүхий этгээдийн шаардаж буй нэмэлт мэдээллийн төрлүүд нь харилцагч болон гүйлгээний төлөв байдал харилцагчийн бизнесийн мөн чанар, эрсдэлийн үнэлгээ зэрэгтэй хэр холбоотой байгаагаас хамаарна. Жишээ:

- Санхүү, хөрөнгийн эх үүсвэр.
 - Данс эзэмшигч болон хянагчтай холбогдох хувь хүмүүс тухайлбал эцсийн өмчлөгч болон гарын үсэг зурах эрх бүхий этгээд, баталгаа гаргаж буй этгээд.
 - Мэргэжил болон бизнесийн төрөл (харилцагч болон эцсийн өмчлөгч, данс эзэмшигчтэй холбоотой хувь хүмүүсийн).
 - Санхүүгийн тайлан.
 - Тодруулга.
 - Албан ёсны хаяг.
 - Мэдээлэх үүрэг бүхий этгээдэд мэдээлсэн харилцагчийн оршин суугаа хаяг, бизнесийн байгууллагын албан ёсны хаяг, ажлын газрын хаяг байршил.
 - Харилцагчийн худалдаа явуулдаг үндсэн газар нутгийн байршил болон олон улсын гүйлгээ хэвийн явагддаг эсэх.
 - Бизнесийн үйл ажиллагааны тодорхойлолт, хүлээгдэж буй мөнгөн гүйлгээний хэмжээ мөн нийт борлуулалт, үндсэн харилцагчид, нийлүүлэгчдийн жагсаалт.
 - Бүртгэлийн үйл ажиллагаанд оруулсан өөрчлөлтийн тайлбар.
- Харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагаа нь тогтмол хийгдэх бөгөөд тусгайлсан харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагаа нь өндөр эрсдэлтэй бизнесийн харилцааны төвшин бүрт тухайн харилцагчид хийгдэнэ.

БАРИМТ БИЧГИЙН БҮРТГЭЛ ХӨТЛӨЛТ, ХАДГАЛАЛТАД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн харилцагчийг таньж мэдэх хөтөлбөр нь бүртгэл хөтлөх журамтай байх ёстой. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь МУТСТ тухай хуулийн дагуу харилцагчийн мэдээлэл, данс, гүйлгээний бүртгэл зэргийг гүйлгээ хийсэн өдөр болон данс хаасан өдрөөс хойш хамгийн багадаа 5 жилийн хугацаанд хадгалах шаардлагатай.

Дээрх бүртгэл, мэдээлэл нь эрх бүхий байгууллагаас шаардахад цаг тухайд нь бэлэн байх хэрэгтэй.

Баримт материалуудын эх хувь болон хуулбараас гадна мэдээлэх

үүрэгтэй этгээдийн харилцагчийг таньж мэдэх хөтөлбөрт бүртгэл хийгдсэнээс хойшхи 5 жилийн хугацааны тайлбарыг оруулах шаардлагатай.

- Харилцагчийн мэдээллийг баталгаажуулахын тулд авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ.

- Харилцагчийн мэдээллийг баталгаажуулах үед гарсан аливаа зөрүүтэй мэдээллийг хэрхэн шийдвэрлэсэн байдал.

Харилцагчийг таньж мэдэх хөтөлбөрт баримт бичиг болон фото хуулбарыг хулгайд алдагдахаас урьдчилан сэргийлсэн журмыг боловсруулах шаардлагатай.

УЛС ТӨРД НӨЛӨӨ БҮХИЙ ЭТГЭЭДИЙГ ТОДОРХОЙЛОХ

Улс төрд нөлөө бүхий этгээд гэж Нийтийн албанд болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 20.2-т заасан этгээдийг хэлнэ.

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь дотоод хяналтын хөтөлбөртөө улс төрд нөлөө бүхий этгээд, түүний гэр бүлийн гишүүд болон нэгдмэл сонирхолтой этгээдийг тодорхойлох, тэдгээрийг харилцагчийг таньж мэдэх нарийвчилсан үйл ажиллагаанд хамруулах, тэдгээрийн нэр дээр хийгдэж байгаа гүйлгээнд тусгайлан хяналт тавих арга хэмжээг багтаана.

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь МУТСТ тухай хуулийн 3.1.5-д зааснаас гадна дараах этгээдийг өндөр эрсдэлтэй этгээд гэж үзэж болно.

- Гадаад орны Төрийн тэргүүн, Засгийн газрын гишүүн, улс төрийн өндөр албан
- тушаалтан, шүүх, цэрэг армийн өндөр албан тушаалтан, төрийн өмчийн аж ахуй нэгжийн удирдах албан тушаалтан, улс төрийн намын удирдлагад байсан эсхүл байгаа хувь хүнийг;
- Олон улсын байгууллагын удирдах зөвлөлийн гишүүн, захирал, орлогч захирал байсан эсхүл байгаа хувь хүнийг;

Улс төрд нөлөө бүхий этгээдийн гэр бүлийн гишүүд, нэгдмэл сонирхолтой этгээдийг улс төрд нөлөө бүхий этгээдтэй адил авч үзнэ.

Мөн “Урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны журам”-ын 6 дугаар бүлэгт заасны дагуу дараах арга хэмжээг авна.

- Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 14 дүгээр зүйл болон энэ журмын заасан дотоод хяналтын хөтөлбөр нь улс төрд нөлөө бүхий этгээд, түүний гэр бүлийн гишүүд болон хамаарал бүхий этгээд болон нэгдмэл сонирхол бүхий этгээдийг тодорхойлох, тэдгээрийг ХТМ нарийвчилсан үйл ажиллагаанд хамруулах, тэдгээрийн нэр дээр хийгдэж байгаа

- гүйлгээнд тусгайлан хяналт тавих арга хэмжээг тусгасан байна.
- МЭҮЭ нь харилцагчийн эцсийн өмлөгч нь улс төрд нөлөө бүхий этгээд (цаашид УТНБЭ гэх) мөн эсэхийг тодорхойлох арга хэмжээ авна.
 - УТНБЭ-ийн бүлийн гишүүд, хамаарал бүхий этгээд болон нэгдмэл сонирхолтой этгээдийг улс төрд нөлөө бүхий этгээдийн нэгэн адил авч үзнэ.
 - МЭҮЭ нь амь насны даатгалын гэрээтэй холбоотойгоор ашиг шим хүртэгч, эсхүл түүний эцсийн өмчлөгч нь УТНБЭ эсэхийг тогтоох зорилгоор боломжит бүх арга хэмжээг авах шаардлагатай. Энэ арга хэмжээг даатгалын нөхөн төлбөр олгоход эцсийн байдлаар хэрэгжүүлсэн байна. Хэрвээ өндөр эрсдэлтэй гэж үзэхээр байгаа бол даатгалын нөхөн төлбөр төлөхөөс өмнө дээд шатны удирдлагад мэдэгдэх, даатгуулагчтай тогтоосон бизнесийн харилцаа бүхэлд нь тусгайлан нягтлах болон сэжигтэй гүйлгээний тайлангаар мэдээлэх арга хэмжээг авах шаардлагатай.
 - МЭҮЭ нь УТНБЭ-тэй холбоотойгоор хяналт зохицуулалтын эрх бүхий байгууллагаас гаргасан заавар, зөвлөмжийг дагаж мөрдөнө.

ЭРХ БҮХИЙ БАЙГУУЛЛАГААС ГАРГАСАН ХАР ЖАГСААЛТТАЙ ТУЛГАХ

Мэдээллэх үүрэгтэй этгээд нь НҮБ болон дотоодын эрх бүхий байгууллагаас террорист гэж зарласан этгээдэд данс нээх, гүйлгээ хийх санхүүгийн аливаа үйлчилгээ үзүүлэхийг хориглоно.

Харилцагчийн нэр террорист гэж зарласан этгээдийн нэртэй тохирч байвал мэдээлэх үүрэгтэй этгээд НҮБ болон дотоодын эрх бүхий байгууллагаас гаргасан жагсаалтад орсон нэмэлт мэдээллийг тулган, нягталж тохирч байгаа эсхүл сэжигтэй гэж үзсэн тохиолдолд гүйлгээг түтгэлзүүлж, нэн даруй эрх бүхий байгууллагад мэдэгдэнэ.

Харилцагчийг таньж мэдэх хөтөлбөрт харилцагч эрх бүхий байгууллагаас гаргасан сэжиг бүхий террорист үйл ажиллагаа болон террорист байгууллагын жагсаалтад орсон эсэхийг тодорхойлох журмыг тусгана.

ГУРАВДАГЧ ЭТГЭЭДЭД НАЙДАХ (ТӨЛӨӨЛӨГЧӨӨС БУСАД)

“Урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны журам”-ын 8 дугаар бүлгийн дагуу мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь харилцагчийг таньж мэдэх хөтөлбөрийн зарим нэг элементүүдийг хэрэгжүүлэхийн тулд гуравдагч этгээдэд найдаж болно. Гэхдээ дараах шаардлагууд тавигдана.

- Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь харилцагчийг таньж мэдэх ажлын

явцад гуравдагч этгээдээс олж авсан бүх мэдээлэл болон баримт бичгийн хуулбарыг түргэн хугацаанд илгээх ёстой.

- Гуравдагч этгээдтэй холбоотой авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээнүүд МУТСТ тухай хууль болон холбогдох журмуудтай нийцсэн байх ёстой.
- Харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагааны хүрээнд гуравдагч этгээдтэй харилцах нь мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хяналт шалгалтын нэг хэсэг болно.
- МУТСТ журмын дагуу гуравдагч этгээдээс цуглуулсан мэдээллийг бүртгэх ёстой.

МУТСТ тухай хууль болон урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны зохицуулалтаар шаардаагүй ч гэсэн мэдээлэх үүрэг бүхий этгээд нь гуравдагч этгээдтэй холбоотой харилцааг жил бүр албан ёсоор гэрээгээр баталгаажуулахыг мөнгө угаахын эсрэг тэмцэх хөтөлбөртөө тусгах нь сайн бизнесийн туршлага юм.

- МЭҮЭ нь харилцагчийг таньж мэдэх, эцсийн өмчлөгчийг тогтоох, бизнесийн үйл ажиллагааны бодит байдлыг ойлгох үйл ажиллагааг гуравдагч этгээдээр гүйцэтгүүлж болно. Харилцагчийг таньж мэдэхтэй холбоотой бүх хариуцлагыг гуравдагч этгээдээр дамжуулан ХТМ үйл ажиллагааг хийж байгаа МЭҮЭ өөрөө хүлээнэ.
- МЭҮЭ нь МУТС тухай хуульд заасан ХТМ үйл ажиллагааг гуравдагч этгээдээр гүйцэтгүүлсэн тохиолдолд гуравдагч этгээд нь ХТМ үйл ажиллагааны хүрээнд цуглуулсан бүх баримт, мэдээллийг МЭҮЭ-д нэн даруй хүргүүлэх эсхүл ирүүлэхийг хүссэн даруйд гаргаж өгөхөд бэлэн байлгах шаардлагатай.
- Гуравдагч этгээдтэй хийсэн ХТМ үйл ажиллагааг хийлгэх тохиролцоо нь баримтжуулсан байх шаардлагатай бөгөөд хяналт зохицуулалтын эрх бүхий байгууллагын хүсэлтээр гаргаж өгөхөд бэлэн байна.
- Гуравдагч этгээдтэй ХТМ үйл ажиллагааг хийлгэх тохиролцоонд хүрэхийн өмнө гуравдагч этгээдийн байрлаж буй улс, орны МУТС эрсдэлийг харгалзан үзэх шаардлагатай.
- МЭҮЭ-ийн ХТМ үйл ажиллагаа хийлгэх гуравдагч этгээд нь дараах шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

МУТС-тэй тэмцэх чиглэлийн хяналт, зохицуулалтад хамрагддаг, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах үүрэг хүлээсэн этгээд байх;

- ХТМ бодлого, журам нь Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль болон энэ журмын шаардлагуудтай нийцтэй байх;

- Баримт, мэдээллийг хадгалах үүрэг нь Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль болон энэ журмын

шаардлагуудтай нийцтэй байх.

- МэҮЭ нь өөрөө оролцогч нь болох санхүүгийн нэгдлийн өөр нэг оролцогч болох гуравдагч этгээдээр ХТМ үйл ажиллагааг хийлгэх бол дээр дурдсан шалгуур нөхцлүүдийг дараах байдлаар хангаж байх шаардлагатай. Үүнд:

- Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль болон энэ журмын шаардлагуудтай нийцтэй ХТМ болон баримт, мэдээллийг хадгалах шаардлагууд нь санхүүгийн нэгдлийн хэмжээнд хэрэгждэг байх;

- Дотоод хяналтын хөтөлбөр, ХТМ болон баримт, мэдээллийг хадгалах шаардлагуудын хэрэгжилтэд эрх бүхий хяналт, зохицуулалтын байгууллагаас санхүүгийн нэгдлийн хэмжээнд хяналт, шалгалт хийдэг байх;

- Санхүүгийн нэгдлийн дотоод хяналтын хөтөлбөр нь өндөр эрсдэлтэй улс орноос үүдэх эрсдэлийг бууруулах хангалттай арга хэмжээг тусгасан байх.

ТӨЛӨӨЛӨГЧИЙН ҮҮРЭГ ОРОЛЦОО

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь харилцагчийн мэдээллийг баталгаажуулах, бүтээгдэхүүн үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбогдох ажлыг төлөөлөгчөөр дамжуулан хийхэд гуравдагч этгээдийг ашиглах юм. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь гуравдагч этгээдийн мэдээллийг бүртгэж болно. Түүнчлэн гуравдагч этгээдээр гүйцэтгүүлсэн аливаа хариуцлагыг мэдээлэх үүрэгтэй этгээд эцсийн байдлаар бүрэн хариуцна.

Үүний үр дүнд, хэрвээ мэдээлэх үүрэгтэй этгээд харилцагчийг таньж мэдэх хөтөлбөрийн хүрээнд гуравдагч этгээдүүдийг ашиглахаар болвол энэ тухай тодорхой тусгах хэрэгтэй. Хэрэглэгчийг таньж мэдэх хөтөлбөрт энэ төрлийн харилцааг хянах үйл ажиллагааг тодорхой заах хэрэгтэй.

БҮЛЭГ 5. СЭЖИГТЭЙ ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН.

СЭЖИГТЭЙ ГҮЙЛГЭЭ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

“Сэжигтэй гүйлгээ” гэж мөнгөний гарал үүсэл, эцсийн хүлээн авагч ньтодорхой бус, мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэхсанхүүгийнхяналтынмеханизмбүрдүүлээгүйулсаардамжуулан хийсэн, түүнчлэн мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбоотой гэж үзэж байгаа гүйлгээг ойлгоно. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай /МУТСТ/ хуулийн 14 дүгээр зүйлд мэдээлэх үүрэгтэй этгээд дотоод хяналтын хөтөлбөртөө сэжигтэй гүйлгээг илрүүлэх бодлого, журам, мэдээллийн аюулгүй байдал, нууцлалыг хангах, бичиг баримт, мэдээллийг Санхүүгийн мэдээллийн алба болон эрх бүхий байгууллагад мэдээлэх зэргийг хамруулсан байх ёстой гэж заасан байдаг.

“Сэжигтэй гүйлгээний тайлан” гэж сэжигтэй гүйлгээ, түүнийг хийж гүйцэтгэсэн этгээдийн тухай мэдээллийг Монголбанкнаас баталсан маягтын дагуу мэдээлэх үүрэгтэй этгээдээс СМА-д хүргүүлэх баримт бичгийг хэлнэ. МУТСТ тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь тус гүйлгээнүүдэд онцгой анхаарал хандуулахыг шаарддаг.

СЭЖИГТЭЙ ҮЙЛДЭЛ ГЭЖ ВЭ?

Мөнгө угааж буй гэмт этгээдийн гүйлгээний төрөл тодорхой төрлөөр хязгаарлагдахгүй тул сэжигтэй гүйлгээ, эсвэл үйл ажиллагааг нарийвчлан тодорхойлох боломжгүй юм. Сэжигтэй үйлдлийг тогтооход тухайн этгээдийн дотоод итгэл үнэмшлээс хамаардаг тул тодорхой нотлох баримтыг тухайн цаг мөчид бүрдүүлэх амаргүй байдаг. Гэсэн хэдий ч, сэжигтэй байдлыг тогтооход зөвхөн дотоод итгэл үнэмшил гэхээс илүүтэйгээр аль болох баримтад суурилах нь зүйтэй юм.

Сэжигтэй гүйлгээ эсвэл үйл ажиллагаа нь ихэнхдээ:

- Тухайн гүйлгээ, эсвэл даалгавар нь эдийн засгийн болон санхүүгийн бодит үндэслэлгүй;
- Мөнгөн дүн, үргэлжлэх хугацаа, эсвэл бусад онцлог талууд нь харилцагчийн мэргэжлийн болон бизнесийн онцлог, эсвэл урьд өмнөх дансны хэв маягтай нийцэхгүй байх.

Сэжигтэй үйлдлийг таних

Сэжиг бүхий үйлдлийг таньж илрүүлэх үйл явц нь гурван хэсгээс бүрддэг. Иймд, санхүүгийн байгууллага нь өөрийн харилцагчийг таних, сэжиг бүхий гүйлгээг илрүүлэх боломжтой хяналт тавих тогтолцоо буюу харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагааг авч хэрэгжүүлэх нь зүйтэй. Үүнд:

1. Харилцагчийн өдөр тутмын, ердийн үйл ажиллагааны талаар хангалттай мэдээлэлтэй байх.
2. Хангалттай мэдээлэлтэй байх нь тухайн байгууллагын хэвийн болон хэвийн бус байдлыг таньж мэдэхэд ач холбогдолтой.
 - а. Үр дүнд нь тухайн байгууллагын сэжигтэй байдлыг тогтоох, тодорхойлох нөхцөл бүрдэнэ.

Сэжигтэй гүйлгээний жишээнүүд

Тухайн гүйлгээг сэжигтэй гэж үзэх ганц биш олон тооны шинж тэмдгүүд байдаг тул гүйлгээтэй холбоотой шинж тэмдгүүдийг цогцоор нь нягталж мөнгө угаах, эсвэл терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбоотой байж болзошгүй гэж үзнэ. Иймд, тухайн гүйлгээтэй холбоотой аливаа мэдээллийг сайтар шалгасан байх шаардлагатай юм.

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд болон түүний ажилтнууд гүйлгээ хийгдсэн эсвэл хийгдэх гэж байгаагаас үл хамааран уг гүйлгээ мөнгө угаах гэмт хэрэг, терроризмыг санхүүжүүлэх гэмт хэрэгт холбоотой гэж сэжиглэх үндэслэл байгаа эсэхийг үнэлж дүгнэх хэрэгтэй.

Энэ хэсэгт хийгдсэн, эсвэл хийхийг оролдсон сэжигтэй гүйлгээний түгээмэл шинж, тэмдэг, шалгуур, үзүүлэлтүүдийг жагсаасан болно.

- § Харилцагч өөрөө гэмт хэрэгтэй холбоотой гэдгээ мэдэгдсэн, зарласан;
- § Харилцагч өөрийн гэрийн хаягаар дамжуулан харилцаа, холбоо тогтоох сонирхолгүй;
- § Харилцагч тодорхой шалтгаангүйгээр хэд хэдэн санхүүгийн байгууллагад нэг төрлийн олон тооны данстай байх;
- § Харилцагч санхүүгийн гүйлгээг илэрхийгээр нуун далдлах зорилгоор газар зүйн өөр бүс нутгуудад гүйлгээ хийх
- § Харилцагч давтамжтайгаар байнга ашигладаг хаягаа гэнэт өөрчилж холбогдох нэрийг өөрчлөх;
- § Хамт явж байгаа хүмүүсийнхээ хяналтад байгаа харилцагч;
- § Дотоод хяналтын систем болон бодлогын талаар хэтэрхий

- анхаарал хандуулж буй харилцагч;
- § Мөнгөний гарал үүслийн талаар тодорхой тайлбар өгч чадахгүй байгаа харилцагч;
- § Гүйлгээ, түүний зорилгын талаар бага зүйл мэдэж байх, эсвэл эргэлзээтэй тайлбар хэлэх.
- § Харилцагч албан бус байдлаар, хар дэвтэрт өндөр дүнтэй гүйлгээг бүртгэж, хөтөлдөг;
- § Харилцагч гүйлгээний талаар хэтэрхий дэлгэрэнгүй байдлаар тайлбарлах;
- § Харилцагч биечлэн уулзахаас татгалзах;
- § Харилцагч гүйлгээний талаар тодорхой мэдээлэлгүй, сандарсан байдалтай байх;
- § Мөнгө угаах үйл ажиллагаатай холбоотой байж болзошгүй сэжигтэй гүйлгээ хийж байгаа боловч энэ талаар огт мэдээлэл, мэдлэггүй байгаа харилцагч;
- § Данс нээсний дараа харилцагчийн гэрийн, эсвэл ажлын утасны дугаар нь холбогдохгүй байх;
- § Шинэ болон одоо харилцагч болох гэж буй хүний талаар үндсэн мэдээллийг олж авахад хэцүү байх;
- § Гуравдагч этгээдийг төлөөлж үйлчилгээ авч байгаа боловч санхүүгийн байгууллагын ажилтанд энэ талаар хэлэхгүй байх;
- § Харилцагч өөрийн хувийн болон бизнесийн үйл ажиллагаатай холбоогүй үйл ажиллагаанд оролцож байгаа;
- § Харилцагч гүйлгээг хурдан хийлгэхээр яаравчлах;
- § Харилцагчийн гүйлгээний хэв маяг нь түүний үндсэн үйл ажиллагаатай нийцэхгүй байх;
- § Санхүүгийн хэд хэдэн байгууллагатай шинээр харилцаа тогтоосон;
- § Харилцагч санхүүгийн байгууллагын ажилтнуудтай найз болж мэдээлэл авахыг оролдох;
- § Харилцагч гүйлгээ хийхдээ хоорондоо ижил төстэй хаяг ашиглах;
- § Харилцагч гүйлгээ тус бүрт өөрийн нэрийг өөрөөр хэлэх;
- § Харилцагч амьдарч буй газрынхаа гудамжны хаягны оронд шуудангийн хайрцаг, хүргэлтийн хаяг, эсвэл өөр шуудангийн хаяг ашиглах;
- § Харилцагч санхүүгийн байгууллагын ажилтанд илт худал мэдээлэл өгөх;
- § Харилцагч санхүүгийн байгууллагын ажилтанд сэжигтэй, хэвийн бус гүйлгээг хийж өгсөн тохиолдолд мөнгөн болон

- бусад шагнал амлах;
- § Харилцагч төлбөр тооцоонд санхүүгийн хэрэгсэл ашиглах, тэр дундаа, өөрөө биечлэн ирэхгүй байх, сэжиг бүхий тамга, дардастай аяллын чек, бэлэн мөнгөний ордер ашиглах;
- § Санхүүгийн байгууллага тухайн харилцагчийг мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх гэмт хэрэгт шалгагдаж байгааг мэдэж байгаа;
- § Санхүүгийн байгууллага нь харилцагчийг хууль бус үйл ажиллагаанд оролцсон хэмээн сэжиглэгдэж, холбогдох эх үүсвэрийн талаар мэдэж байгаа бол.
- § Шинэ эсвэл шинээр харилцагч болох гэж буй этгээд гэмт хэргийн түүхтэй байх.
- § Халхавч байгууллагатай холбоотой гүйлгээнд оролцох (тухайн байгууллага нь мөнгөн хөрөнгө, үйл ажиллагаа эсвэл биетээр оршдоггүй).

Мэдээлэх болон баримт бичгийн хадгалалтын шаардлагын талаарх ойлголт

- § Харилцагч ажилтанд гүйлгээнд шаардлагатай мэдээллийг бөглөхгүй байхыг ятгах;
- § Харилцагч тухайн гүйлгээг мэдээлүүлэхгүй байх үүднээс ямарваа нэгэн лавлагаа, мэдээлэл асуух;
- § Харилцагч сэжигтэй гүйлгээтэй холбоотой хуулийн мэдлэгтэй байх;
- § Харилцагч мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэхтэй холбоотой сэдвийн талаар сайтар мэдээлэлтэй байх
- § Харилцагч хөрөнгө нь “цэвэр”, эсвэл “угаагдаж байгаагүй” талаар сайн дураараа мэдээлэх;
- § Харилцагч гүйлгээг мэдээлэх босго дүн, баримт, материал хадгалах шаардлага, харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагаанаас зайлсхийх зорилгоор гүйлгээний дүн, бүтцийг өөрчлөх;
- § Харилцагч гүйлгээг мэдээлэх босго дүн, баримт, материал хадгалах шаардлага, харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагаанаас зайлсхийх зорилгоор бусадтай хамтран ажиллах.

Бичиг баримт

- § Эргэлзээтэй эсвэл тодорхойгүй мэдээлэл өгч буй харилцагч;
- § Илт тодорхой бус мэдээлэл эсвэл, залилангийн шинжтэй худал

- мэдээлэл өгч буй харилцагч;
- §Харилцагч хувийн бичиг баримтаа өгөхөөс татгалзах;
- §Харилцагч хувийн бичиг баримтаа зөвхөн хуулбараар өгөх;
- §Харилцагч хувийн биеийн байцаалтын баримтаас өөр баримт үзүүлэхийг санал болгох;
- §Харилцагчийн туслах баримт бичгэн дотор нь утасны дугаар гэх мэт чухал мэдээлэл нь байхгүй байх
- §Харилцагч аж ахуй нэгжийн талаарх бичиг баримт өгөх хугацааг хэт удаанаар сунгах;
- §Харилцагчийн бүх хувийн биеийн байцаалтын бичиг баримтууд нь гадаад байх, эсвэл ямарваа нэгэн шалтгаанаар үзүүлэх боломжгүй байх;
- §Харилцагчийн бүх бичиг баримт нь шинэ, эсвэл дөнгөж саяхан олгогдсон хугацаатай байх;
- §Өөр өөр хугацаанд өөр өөр бичиг баримт үзүүлж буй харилцагч.
- §Мэдээлэл, бичиг баримт асуусны дараа гүйлгээгээ хойшлуулж буй харилцагч.
- §Гүйлгээ хийгдэх болгонд өөр өөр бичиг баримт үзүүлж буй харилцагч.
- §Харилцагч худал эсхүл хуурамч бичиг баримт, мэдээлэл өгсөн бол.

Бэлэн мөнгөний гүйлгээнүүд

- §Урьд өмнө нь хийж байгаагүй их хэмжээний мөнгөн дүнтэй бэлэн мөнгөний гүйлгээнүүд ойр ойрхон хийж эхэлж байгаа харилцагч;
- §Харилцагчийн бага дүнтэй гүйлгээ тодорхой давтамжтайгаар өндөр дүнтэй гүйлгээ болох;
- §Харилцагч хэвийн бус зүйлс үзүүлэх, уутанд хийсэн эсвэл боосон баримтууд харуулах;
- §Харилцагч үргэлж мэдээлэх босго дүнгийн хязгаараас доогуур мөнгөн дүнтэй бэлэн мөнгөний гүйлгээг хийх;
- §Харилцагч мэдээлэх босго дүн, харилцагчийг таньж мэдэх шаардлагуудаас зайлсхийх зорилгоор мөнгөн дүнгийн босго дүнгээс мэдэгдэхүйц доогуур дүнгээр бэлэн мөнгөний гүйлгээ хийх;
- §Харилцагч гуйвуулах мөнгөө тоолоогүй байх. Мөнгөө тоолж дуусмагцаа гүйлгээний дүнг босго дүнгээс арай доогуур байхаар бууруулах;

- § Харилцагчийн хийж буй гүйлгээний дүн нь түүний өмнө нь хийж байсан гүйлгээний дүнгээс тэс өөр дүнтэй байх;
- § Харилцагч тухайн харилцагчийн данс, үйл ажиллагааны хэв маягтай нийцэхгүй гүйлгээг хийхдээ үе үе аяллын чек, гадаад валют, эсвэл бэлэн мөнгөний бусад хэрэгслүүдийг худалдаж авах;
- § Харилцагч тухайн харилцагчийн хийх гэж буй гүйлгээ нь түүний данс, үйл ажиллагааны хэв маягт нийцэхгүй бол данс хариуцсан ажилтнаас гүйлгээ хийж өгөхийг гуйх;
- § Бэлэн мөнгөний гүйлгээнд ашигласан хувийн хаяг нь бизнесийн хаягтай нь ижил байх, эсвэл албан тушаал нь таарахгүй байх (оюутан, ажилгүй, хувиараа ажил эрхэлдэг гэх мэт.);
- § Харилцагчийн албан тушаал нь үйл ажиллагааных нь төвшин, хэв маягтай нийцэхгүй байх.

Эдийн засгийн зорилго

- § Харилцагчийн гүйлгээний хэв маяг үйл ажиллагааных нь хэв шинжтэй нь нийцэхгүй байх;
- § Харилцагчийн гүйлгээ нь түүний хувьд эдийн засгийн илт үндэслэлгүй байх;
- § Гүйлгээ нь зорилготой нийцэхгүй олон шат дамжлаг дамжсан, ярвигтай байх;
- § Дансны хэв маяг нь анх мэдүүлсэн бизнесийн үйл ажиллагааны хэв маягтай нийцэхгүй байх;
- § Харилцагч бизнес харилцагчдад зориулсан урамшуулал санал болгоход шаардлагатай мэдээллийг өгөхөөс татгалзах;
- § Харилцагч гүйлгээний хэмжээ ба бэлэн мөнгөний хэмжээний талаар ямар ч тайлбар өгөхгүй байх;
- § Хоорондоо харилцан холбоогүй бизнесийн гүйлгээ, эсвэл санхүүгийн хамаарлууд бий болох (жишээ нь, хүнсний импортлогч автомашины сэлбэг экспортлогч нар хоорондоо гүйлгээ хийх);
- § Харилцагчийн гүйлгээ нь эдийн засгийн илт үндэслэлгүй байх, түүний үйл ажиллагааны хэв маягтай уялдаа холбоогүй төрийн бус, хандивын байгууллагатай холбоотой байх.

Дансаар дамжуулж хийгдэж байгаа гүйлгээнүүд

- § Өөр хүмүүсийн нэрээр данс нээлгэх;
- § Харилцагч өөрийн оршин суугаа бүс нутгаас өөр бүс нутагт данс нээлгэх;
- § Адил төстэй нэртэй бизнесийн өөр аж ахуйн нэгжийн нэрээр

- данс нээлгэх;
- § Хуурамч нэрээр данс нээлгэхийг оролдох эсвэл хуурамч нэрээр данс ашиглахыг хүсэх;
 - § Дансандаа бага дүнгээр олон тооны бэлэн мөнгөний орлого хийх, бага тоогоор их хэмжээний бэлэн мөнгөний зарлага хийх;
 - § Хэд хэдэн дансанд байршдаг байсан мөнгийг нэгтгэж нэг гүйлгээгээр гадаад руу шилжүүлэх;
 - § Харилцагч өөрийн үйлчлүүлдэг салбараас өөр салбаруудад хадгаламжтай байх;
 - § Харилцагч нэг өдөр, нэг салбарт хэд хэдэн гүйлгээ хийхдээ илт өөр өөр данс хариуцсан ажилтнаар үйлчлүүлэхийг хүсэх;
 - § Харилцагчийн үйл ажиллагаа нь данс нээж байх үеэс хэт идэвхижсэн.
 - § Идэвхгүй байсан данс ахин гэнэт мэдэгдэхүйц идэвхжих;
 - § Идэвхгүй, данс доод хэмжээний үлдэгдэлтэй байсан данс гэнэт идэвхижсэн буюу их хэмжээний бэлэн мөнгө орлогдох, орж ирсэн мөнгийг ойр ойрхон бага дүнгээр зарлагдаж дуусгах;
 - § Янз бүрийн эх үүсвэрээс нэг данснаас нөгөө дансанд орж ирж буй их дүнтэй гүйлгээнүүд;
 - § Харилцагчийн дансанд хэд хэдэн удаа гуравдагч этгээдээс мөнгө орлогдох;
 - § Санхүүгийн хэрэгсэл ашиглаж (жишээ нь, чекүүд, мөнгөний захиалгууд эсвэл зөвшөөрсөн бондууд) МУТСТ тухай хуульд заасан босго дүнгээс арай доогуур мөнгөн дүнтэйгээр ойр ойрхон хадгаламж байршуулж байвал;
 - § Хар тамхи худалдаалахтай холбоотой газар нутаг руу хувийн болон бизнесийн холбоосуудаараа их хэмжээний хэрэгцээгүй бэлэн мөнгөний хадгаламж хийж буй харилцагч;
 - § Корреспондент дансад нь “дамжин өнгөрөх” байдлаар гадаадын данснаас нөгөө нэг гадаадын данс руу хөрөнгө болон гарч ашиглагдах;
 - § Мөнгө угаах үйл ажиллагаа хийгдэж байж болзошгүй гэж үзсэн, эсвэл сэжиглэгдсэн орнуудад байрласан гадаад хүлээн авагчид хөрөнгийг цуглуулдаг байсан хувийн болон бизнесийн дансыг ашиглан хөрөнгийг нэгтгэж тухайн улс руу нь шилжүүлэх.

Монгол улсын газарзүйн бүс нутгаас гадна хийгдэж буй гүйлгээнүүд

- § Монгол улстай ил тод харилцаагүй бусад этгээдүүд рүү гүйлгээ хийсэн харилцагч;
- § Олон улс дамнасан гүйлгээ;

- § Монгол Улсад үйл ажиллагаа эрхэлдэггүй банкны гаргасан кредит картыг, карт гаргагч банкны үйл ажиллагаа явуулдаг улсад ажиллаж амьдардаггүй харилцагч ашиглах;
- § Бэлэн мөнгөний хэмжээ ба олон улсын гуйвуулгууд гадаадын цагаач ажилтны байх ёстой хэмжээнээс хэтэрсэн;
- § Цагаач ажилтан ажиллуулдаг хувь хүн, эсвэл албан байгууллагаас ирсэн мөнгөн гуйвуулгын орлого хэт өндөр дүнтэй байх;
- § Мөнгөн гуйвуулга хүлээн авдаг орноос өөр гуравдагч орны этгээдийн данс руу их хэмжээний олон улсын шилжүүлэг хийх;
- § Банк болон аж ахуйн нэгжийн харилцагчийн нууцлалыг хуулиараа чанд хамгаалдаг алдартай улс орнууд руу гуйвуулга хийх;
- § Мөнгө угаах үйл ажиллагаатай явагддаг, эсвэл сэжиглэгдсэн орнууд руу гадаад валют солиулан дараалсан цахим гуйвуулгыг хийх;
- § Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тогтолцоо нь сул, эсвэл хууль бус хар тамхи үйлдвэрлэдэг, хар тамхины наймаа өргөн дэлгэрсэн орнууд руу гүйлгээ хийсэн;
- § Мөнгө угаах үйл ажиллагаа явагддаг нь мэдэгдсэн, эсвэл сэжиглэгдсэн улс орныг хамарсан гүйлгээ.
- § Оффшор бизнес үйл ажиллагаатай холбоотойгүйлгээнүүд

Олон улсын гадаад төлбөр тооцоо, гүйлгээнүүд хийдэг санхүүгийн аль ч байгууллага дараах шалгуур үзүүлэлтийг анхааралдаа авах шаардлагатай.

- § Харилцагчийн бизнесийн үйл ажиллагааны хэв маяг, орлогын хэмжээтэй нийцэхгүй их хэмжээний дүнг дансандаа хуримтлуулах, түүнийг гадаадын дансууд руу нэг гүйлгээгээр, эсвэл хувааж хийх;
- § Аяллын чекүүд, гадаад валют худалдаж авахыг, бусад бэлэн мөнгөний хэрэгслүүдийг худалдаж авах хүсэлтүүдийг ойр ойрхон гаргах;
- § Оффшор банкны баталгаатай зээлүүд;
- § Оффшор компанид өгсөн, эсвэл авсан зээлүүд;
- § Оффшор банкаар баталгаажсан эсвэл оффшор банкнаас нууцлаг нэрээр илгээгдсэн олон сая долларын хадгаламж;
- § Хууль ёсны санхүүгийн байгууллагын нэртэй маш ижил нэртэй халхавч банкны оролцоотой гүйлгээнүүд;
- § “Орох-гарах” зарчмаар ямар нэгэн тайлбаргүй хийсэн цахим

- гүйлгээ;
- § Харилцагчийн бизнесийн хэв маягтай нийцэхгүй байдлаар аккредитив³ болон худалдааны санхүүжилтийн бусад арга хэрэгслийг ашиглан улс хооронд мөнгө шилжүүлэх;
- § Оффшор банкнаас олгосон кредит картыг ашиглах.

Хувийн гүйлгээнүүд

- § Ажил эрхлэлтийн түүхгүй боловч ойр ойрхон томоохон гүйлгээнүүд хийдэг,эсвэл дансандаа их хэмжээний орлого байршуулдаг харилцагч;
- § Харилцагч нэг газар зүйн бүс нутагт хэд хэдэн санхүүгийн байгууллагын данс ашиглах;
- § Данс эзэмшигчийн дурдсан албан тушаалтай нийцэхгүй, эсвэл дансыг ашиглах зориулалтаас өөр орлогын урсгал дансаар орж ирэх;
- § Гадаадын корреспондент банкны ерөнхий данс руу нэг ба түүнээс дээш хадгаламж байршуулах;
- § Онлайн төлбөрийн үйлчилгээгээр их хэмжээтэй эсвэл ойр ойрхон төлбөр төлөх;
- § Их хэмжээний кредит картын орлоготой болсон харилцагч;
- § Харилцагч кредит картын давуу талыг ашиглан бэлэн мөнгөний ордер авах, гадаад улс орнууд руу гүйлгээ хийх;
- § Харилцагч кредит картын төлбөрийг илүү дүнгээр хийж дараа нь илүү төлөлтийг бэлэн мөнгөөр буцааж олгохыг хүсэх;
- § Харилцагч бэлэн мөнгө орлогдохоос өмнө хадгаламжийн хайрцаг, сейф рүү очих;
- § Харилцагч өөрийн гэрийн хаягаас өөр хаяг руу, дотоодын, эсвэл олон улсын хаяг руу кредит эсвэл дебит картаа хүлээн авахыг хүсэх;
- § Харилцагч олон тооны дансандаа бэлэн мөнгөний орлого хувааж хийх;
- § Харилцагч гуравдагч этгээдийн нэр дээр их дүнтэй чекүүд хадгалуулах;
- § Өөрийн ажилтан, эсвэл гэр бүлийн гишүүн биш өөр хувь хүний дансанд ойр ойрхон хадгаламж хийж байгаа харилцагч;
- § Гадаад валют ойр ойрхон сольж байгаа харилцагч;
- § Бэлэн мөнгөний автомат машинаас дээд хязгаараас нь арай бага дүнтэй хадгаламж

3 Аккредитив гэдэг нь худалдан авагчийн банкнаас худалдагчийн банкинд хандан гаргаж буй төлбөрийн баталгаа юм.

- ойр ойрхон хийж буй харилцагч;
- Хоорондоо илт уялдаа холбоогүй олон тооны хувь хүмүүс нэг данс руу тайлбаргүйгээр төлбөр хийх;
 - Гуравдагч талууд харилцагчийн кредит карт руу бэлэн мөнгөөр төлбөр төлөх эсвэл хадгаламжийн чекээр төлбөр төлөх;
 - Харилцагч өөрийн хамааралгүй этгээдэд их дүнтэй гүйлгээ хийх итгэмжлэл олгох;
 - Харилцагч үе үе хөрөнгө борлуулсны орлого гэж тайлбарлан өндөр дүнтэй орлог дансандаа байршуулсан боловч хөрөнгө нь баталгаажуулаагүй;
 - Их дүнтэй мөнгөн хөрөнгөтэй болмогцоо тайлбаргүйгээр хурдхан шиг бага багаар зарлагдах;
 - Дансаар дамжуулан их хэмжээний цахим мөнгөн шилжүүлгүүдийг хийсэн эсвэл хүлээн авсан.

БҮЛЭГ 6. МӨНГӨ УГААХ БОЛОН ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХТЭЙ ТЭМЦЭХ ДҮРЭМ, ЖУРАМ

*Захиргааны хэм хэмжээний
актын улсын нэгдсэн санд
2018 оны 11 сарын 29-ний
өдрийн 4038 дугаарт бүртгэв.*

МОНГОЛ УЛС САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ТОГТООЛ

2018 оны 11 сарын 14 өдөр
хот

Дугаар 339

Улаанбаатар

Журам батлах тухай

Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.2, Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.2.1 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ТОГТООХ нь:

1. “Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх чиглэлээр банкнаас бусад мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд зайны болон газар дээрх хяналт, шалгалт хийх журам”-ыг хавсралтаар баталсугай.
2. Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж, олон нийтэд мэдээлэхийг Ажлын алба /Б.Ариунаа/-нд даалгасугай.

ДАРГА

С. ДАВААСҮРЭН

Санхүүгийн зохицуулах хорооны
2018 оны 11 дүгээр сарын 14-ний өдрийн
339 дүгээр тогтоолын хавсралт

МӨНГӨ УГААХ БОЛОН ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХТЭЙ ТЭМЦЭХ ЧИГЛЭЛЭЭР БАНКНААС БУСАД МЭДЭЭЛЭХ ҮҮРЭГТЭЙ ЭТГЭЭДЭД ЗАЙНЫ БОЛОН ГАЗАР ДЭЭРХ ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ ХИЙХ ЖУРАМ

НЭГДҮГЭЭР ХЭСЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

- 1.1. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.2-4.1.7-д заасан мэдээлэх үүрэгтэй этгээд Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хууль, түүнтэй нийцүүлэн гаргасан журам, заавраар хүлээсэн үүргээ хэрхэн биелүүлж байгаад зайнаас болон газар дээр нь хяналт шалгалт хийж дүгнэлт гаргах, илэрсэн зөрчил дутагдлыг арилгуулах арга хэмжээ авахад энэхүү журмыг баримтална.
- 1.2. Энэ журамд заасан хяналт шалгалтын удирдамжийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга батална.
- 1.3. Монголбанк, санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран нэгдсэн хяналт шалгалтыг хийхэд энэ журмыг баримталж болно.

ХОЁР. ХЯНАЛТЫН ТӨРӨЛ, ХЭЛБЭР

- 2.1. Санхүүгийн зохицуулах хороо мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хууль тогтоомжоор хүлээсэн үүргээ хэрхэн хэрэгжүүлж байгаад тавих хяналт шалгалт нь дараах төрөлтэй байна:
 - 2.1.1. зайны хяналт шалгалт
 - 2.1.2. газар дээрх хяналт шалгалт
- 2.2. Зайны хяналт шалгалт нь дараах хэлбэртэй байна:
 - 2.2.1. байнгын хяналт шалгалт
 - 2.2.2. тусгайлсан хяналт шалгалт
- 2.3. Газар дээрх хяналт шалгалтыг дараах хэлбэртэй байна.
 - 2.3.1. төлөвлөгөөт хяналт шалгалт
 - 2.3.2. төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалт
- 2.4. Зайны болон газар дээрх хяналт шалгалтыг хянан шалгагч, улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ. Газар дээрх хяналт шалгалтыг зөвхөн улсын байцаагчийн эрхтэй хянан шалгагч, улсын байцаагч дангаараа хэрэгжүүлэх буюу эсвэл ажлыг хэсгийг удирдана.
- 2.5. Хянан шалгагч, улсын байцаагч нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хууль, бусад хууль, Санхүүгийн зохицуулах хорооны улсын байцаагчийн дүрэм болон энэ журмын хүрээнд хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлнэ.

ХОЁРДУГААР ХЭСЭГ. ЗАЙНЫ ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ

ГУРАВ.ЗАЙНЫ ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ ЯВУУЛАХ ҮНДЭСЛЭЛ

- 3.1. Санхүүгийн зохицуулах хороо нь мэдээлэх үүрэгтэй этгээдүүд Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хуулиар хүлээсэн үүргээ хэрхэн биелүүлж байгаад байнга хянаж үнэлгээ өгөх, дүгнэлт гаргах замаар учирч болох эрсдэлээс хамгаалах зорилгоор зайны хяналт шалгалтыг хийнэ.
- 3.2. Байнгын хяналт шалгалтыг дараах байдлаар хэрэгжүүлнэ.
 - 3.2.1. Эрсдэлийн үнэлгээ хийх
 - 3.2.2. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдээс ирүүлсэн тайланд үндэслэн хяналт шалгалт хийх
- 3.3. Эрсдэлийн үнэлгээ хийхэд шаардагдах мэдээллийг хоёр жилд нэгээс доошгүй удаа цуглуулж үнэлгээ хийнэ.
- 3.4. Тайланд үндэслэн хийх хяналт шалгалт нь байнга тасралтгүй хийгдэж үнэлгээ, дүгнэлтийг 6 сар тутам Санхүүгийн зохицуулах хорооны хуралдаанд танилцуулна.
- 3.5. Энэ журмын 3.4-т заасан үнэлгээ, дүгнэлтийн талаарх танилцуулгыг 6-н сар тутам Хорооны хуралдаанд мэдээлнэ.
- 3.6. Энэ журмын 3.2-т заасан үнэлгээг мэдээлэл, технологийн хэрэгсэл ашиглан хийж болох ба үнэлгээ хийх аргачлал, шалгуур үзүүлэлт, маягтыг Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга батална.
- 3.7. Санхүүгийн зохицуулах хороо нь дараах үндэслэлээр мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд тусгайлсан хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлж болно.
 - 3.7.1. Байнгын хяналт шалгалтын үнэлгээгээр эрсдэлтэй, өндөр эрсдэлтэй дүгнэгдсэн
 - 3.7.2. Санхүүгийн зохицуулах хорооны хяналт шалгалт хариуцсан нэгжийн санал
 - 3.7.3. Олон улсын байгууллагаас Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх чиглэлээр гаргасан үнэлгээний тайланд мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийг эрсдэлтэй, өндөр эрсдэлтэй гэж дурдсан
 - 3.7.4. Эрх бүхий байгууллагаас бичгээр ирүүлсэн санал
 - 3.7.5. Иргэн, хуулийн этгээдээс ирүүлсэн мэдээлэл
- 3.8. Энэ журмын 3.7-д заасан үндэслэл тогтоогдвол мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд газар дээрх хяналт шалгалт явуулах шийдвэрийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга гаргаж болно.
- 3.9. Төлөвлөгөөт хяналт шалгалт явуулах байгууллагыг мэдээлэх үүрэгтэй тодорхой этгээд, салбар, мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн байршлаас хамааран сонгож болно.

ДӨРӨВ. ЗАЙНЫ ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ ЯВУУЛАХ АЖИЛЛАГАА

- 4.1. Байнгын хяналт шалгалт явуулах хугацааг Санхүүгийн зохицуулах хорооны хяналт шалгалт хийх чиг үүрэг бүхий нэгжийн төлөвлөгөөнд тусгана.
- 4.2. Энэ журмын 3.7.1, 3.7.2, 3.7.3-т заасан үндэслэл тогтоогдвол ажлын 3 хоногийн дотор холбогдох нэгжийн дарга Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргад тусгайлсан хяналт шалгалтыг явуулах талаарх саналаа танилцуулна.
- 4.3. Энэ журмын 3.7.4, 3.7.5-д заасан үндэслэлээр хяналт шалгалт явуулах эсэхийг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хэрэгжүүлнэ.
- 4.5. Хянан шалгагч, улсын байцаагч, эрх бүхий албан тушаалтан зайны хяналт шалгалт хийх явцад газар дээрх хяналт шалгалт явуулах үндэслэл тогтоогдсон, эсхүл Эрүүгийн болон Зөрчлийн хуульд заасан гэмт хэрэг, зөрчлийн шинж илэрсэн тохиолдолд нэгжийн даргад даруй мэдэгдэх үүрэгтэй.
- 4.6. Зайны хяналт шалгалт явуулахад дараах тайлан мэдээг ашиглана:
 - 4.6.1. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үйл ажиллагааны “Эрсдэлийн үнэлгээний матриц”
 - 4.6.2. “Эрсдэлийн үнэлгээний матриц” ашиглах “Тоон болон чанарын өгөгдөл цуглуулах маягт”,
 - 4.6.3. “Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн дотоод хяналт, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг үнэлэх асуулга”
 - 4.6.4. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдээс Санхүүгийн зохицуулах хороонд ирүүлдэг мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үйл ажиллагааны улирлын тайлан, мэдээ
 - 4.6.5. Өмнө хийж гүйцэтгэсэн газар дээрх болон зайны хяналт шалгалтын тайлан
 - 4.6.6. Өмнө хийж гүйцэтгэсэн газар дээрх болон зайны хяналт шалгалтаар өгсөн үүрэг, даалгаврын биелэлтийн тайлан
 - 4.6.7. Санхүүгийн мэдээллийн албанаас ирүүлсэн мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн тайлан, мэдээлэл, дүгнэлт
 - 4.6.8. Олон улсын байгууллага, дотоодын байгууллагаас олон нийтэд ил мэдээлсэн тайлан
 - 4.6.8. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээг нэмэгдүүлсэн тохиолдолд тухайн хөрөнгийн гарал үүслийн талаарх ирүүлсэн баримт, материал
 - 4.6.9. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн хувьцаа эзэмшигч, төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлага болон мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт тавих чиг үүрэгтэй ажиллах этгээдийн

тодорхойлолт, анкет лавлагаа

- 4.6.10. Санхүүгийн зохицуулах хорооны архивт хадгалагдаж байгаа бусад баримт, мэдээлэл
- 4.7.Зайны хяналт шалгалтын явцад мэдээлэх үүрэгтэй этгээдээс нэмэлт мэдээлэл авах, тайлбар гаргуулахаар хандаж болно.
- 4.8.Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэлийг дараах байдлаар ангилна.
 - 4.8.1.Эрсдэл багатай;
 - 4.8.2.Зарим талаараа эрсдэл багатай;
 - 4.8.3.Дунд эрсдэлтэй;
 - 4.8.4.Зарим талаараа эрсдэл өндөртэй;
 - 4.8.5.Эрсдэл өндөртэй.
- 4.9.Энэ журмын 4.6.1, 4.6.2, 4.6.3, 4.6.4-т заасан матриц, маягт, асуулга, тайлан, мэдээний загвар, 4.8-т заасан эрсдэлийн үнэлгээний аргачлалыг Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга батална.
- 4.10.Зайны хяналт шалгалтын ажилд шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд Санхүүгийн зохицуулах хороо хяналт шалгалт хийгдэж буй мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн талаарх мэдээ, мэдээллийг авах хүсэлтийг хуульд заасан журмын дагуу дотоодын болон гадаадын бусад эрх бүхий байгууллагуудад тавьж болно.
- 4.11.Энэ журмын 4.8-д заасан эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр мэдээлэх үүрэгтэй этгээдүүдэд зөвлөмж, чиглэл хүргүүлж болно.

ТАВ.ЗАЙНЫ ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН ДҮГНЭЛТ

- 5.1.Зайны хяналт шалгалтыг удирдамж, төлөвлөгөөнд заасан хугацааны дотор хийж дүгнэлтийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргад танилцуулна.
- 5.2.Зайны хяналт шалгалтын дүгнэлтэд дараах зүйлийг тусгана:
 - 5.2.1.Энэ журмын 4.6.2, 4.6.3-т заасан тоон болон чанарын мэдээлэл, асуулгыг ашиглан энэ журмын 4.6.1-д заасан эрсдэлийн үнэлгээний матрицийн дагуу мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн эрсдэлд хийсэн үнэлгээ
 - 5.2.2.Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн эрсдэлийн үнэлгээнд гарсан өөрчлөлт, түүний шалтгаан, эрсдэл нэмэгдэж байгаа гол хүчин зүйлс
 - 5.2.3. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх бодлого, журамд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай санал
 - 5.2.4.Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангуулах, мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн хүрээнд авч хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний санал

5.2.5. мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд газар дээрх хяналт шалгалт хийх эсэх санал

ГУРАВДУГААР ХЭСЭГ. ГАЗАР ДЭЭРХ ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ

ЗУРГАА.ГАЗАР ДЭЭРХ ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ ЯВУУЛАХ ҮНДЭСЛЭЛ

6.1. Санхүүгийн зохицуулах хороо нь мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хуулиар хүлээсэн үүргээ мэдээлэх үүрэгтэй этгээд хэрхэн биелүүлж байгааг энэ журамд заасан үндэслэл, журмын дагуу хяналт шалгалт явуулж хуульд заасан арга хэмжээ авах эсэхийг шийдэх зорилгоор газар дээрх хяналт шалгалтыг хийнэ.

6.2.Газар дээрх хяналт шалгалтыг дараах үндэслэлээр хийж болно:

6.2.1.Энэ журамд заасан зайны хяналт шалгалтын дүгнэлтээр энэ журмын 4.8.3, 4.8.4, 4.8.5-д зааснаар үнэлэгдсэн.

6.2.2.Энэ журмын 3.7-д заасан үндэслэл

ДОЛОО.ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ ХИЙХ БЭЛТГЭЛ

7.1.Газар дээрх хяналт шалгалтыг хийхийн өмнө тухайн шалгалтын хамрах хүрээ, үнэлэх үзүүлэлтийг харгалзан дараах баримт, мэдээлэлтэй танилцана.

7.1.1. Энэ журмын 6.2-т заасан үндэслэл, тэдгээртэй холбоотой материал

7.1.2.Өмнө хийгдсэн хяналт шалгалтын материал, тайлан

7.1.3 Өмнө хийгдсэн хяналт шалгалтаар өгсөн үүрэг, даалгаврын биелэлт

7.1.4 Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн үйл ажиллагаанд хөндлөнгийн байгууллагын хийсэн аудитын дүгнэлт

7.1.5 Санхүүгийн мэдээллийн албанаас мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх чиглэлээр мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн талаар гаргасан лавлагаа, дүгнэлт

7.1.6 Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх чиглэлээр мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн боловсруулсан дотоод бодлого, дүрэм, журам, тэдгээрт орсон өөрчлөлт

7.1.7.бусад

7.2.Төлөвлөгөөт хяналт шалгалтыг Санхүүгийн зохицуулах Санхүүгийн зохицуулах хорооноос баталсан жилийн ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдсан газар дээрх хяналт шалгалтын хуваарийн дагуу хийнэ.

7.3.Төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалтыг удирдамжийг батлуулж, шалгалтад хамрагдах байгууллагад танилцуулснаас хойш ажлын 3 хоногийн дараа шалгалтыг эхлүүлж болно.

- 7.4.Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд газар дээрх хяналт шалгалт хийхийн өмнө шалгалтын удирдамж, урьдчилан бэлтгэх баримт, материалын жагсаалтыг мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн удирдлагад танилцуулж, гардуулж өгнө.
- 7.5.Газар дээрх хянан шалгалтын удирдамжид нэр нь дурдагдаагүй хянан шалгагч, улсын байцаагч, эрх бүхий албан тушаалтан газар дээрх хяналт шалгалтад оролцохыг хориглоно.

НАЙМ. ГАЗАР ДЭЭРХ ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ ЯВУУЛАХ АЖИЛЛАГАА

- 8.1.Хянан шалгагч, улсын байцаагч хяналт шалгалтын ажил явуулахдаа иргэн, хуулийн этгээдийн амь нас, эрүүл мэндэд аюултай, эсвэл тэдний нэр төрийг гутаан доромжлох, хүнлэг бус, хэрцгий харьцах, айлган сүрдүүлэх, тайлбар эсвэл дүгнэлт гаргуулахаар тулган шаардах, хуурч мэхлэх зэрэг хууль бус арга хэрэглэхийг хориглоно.
- 8.2.Хянан шалгагч, улсын байцаагч газар дээрх хяналт шалгалтад хамрагдаж байгаа мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд хадгалагдаж байгаа дор дурдсан бичиг баримт, мэдээллийг гаргуулан авна:
- 8.2.1.Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ, үйл ажиллагаа явуулах тусгай зөвшөөрөл, хууль ёсоор итгэмжлэн төлөөлөх эрх олгосон баримт бичиг;
- 8.2.2.Хувьцаа эзэмшигчдийн бүтэц, удирдлага зохион байгуулалтад орсон өөрчлөлт, хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн талаарх мэдээлэл, бусад холбогдох мэдээлэл;
- 8.2.3. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй хуулийн хэрэгжилтийг хангах үүрэгтэй хэрэгжилт хариуцсан ажилтан томилсон шийдвэр;
- 8.2.4. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хууль тогтоомж, дүрэм журмын дагуу мэдээлэх үүрэгтэй этгээд батлан хэрэглэж буй дотоод бодлого, журмууд;
- 8.2.5.Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх чиглэлээр өмнө хийсэн хяналт шалгалтын ажлын тайлан, холбогдох материалууд;
- 8.2.6.Өмнөх хяналт шалгалтаас өгсөн зөвлөмж/арга хэмжээний хэрэгжилтийн талаарх мэдээлэл;
- 8.2.7.Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн гүйцэтгэсэн гүйлгээнүүдийг / удирдамжид тогтоосон цаг хугацаа/ тодруулан харуулсан санхүүгийн тайлангууд болон нягтлан бодох бүртгэлийн бусад баримт бичиг;
- 8.2.8.Харилцагчийг таньж мэдэх болон Харилцагчийн мэдээллийг нягтлан шалгах үйл ажиллагааны баримтжуулалт;
- 8.2.9.Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний

талаарх мэдээлэл;

8.2.10.Харилцагч/гуравдагч талуудаас мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд ирүүлсэн гомдол;

8.2.11.Санхүүгийн мэдээллийн албанд илгээсэн тайлангуудын талаарх мэдээлэл;

8.2.12.Хэрэв шаардлагатай гэж үзвэл хяналт шалгалтын явцад тулгарсан аливаа асуудлыг тодруулах зорилгоор мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн эрх бүхий албан тушаалтнаас нэмэлт мэдээлэл шаардаж болно.

8.2.13.Сэжигтэй гүйлгээ илрүүлж, мэдээлэх үйл ажиллагаа.

8.2.14.Үй олноор хөнөөх зэвсгийг дэлгэрүүлэхийг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үйл ажиллагаа болон Нэгдсэн үндэстний байгууллагын Аюулгүйн зөвлөлийн тогтоол, НҮБ-ын аюулгүйн зөвлөлөөс гаргасан террорист этгээдүүдийн нэрсийн жагсаалтыг ашиглаж байгаа байдал.

8.2.15.Терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үйл ажиллагааны талаар Нэгдсэн үндэстний байгууллагын Аюулгүйн зөвлөлийн тогтоол болон дотоодын эрх бүхий байгууллагаас гаргасан террорист этгээдийн нэрсийн жагсаалтыг ашиглаж байгаа байдал.

8.2.16.Хууль тогтоомжид заасан бусад баримт бичиг.

8.3.Хянан шалгагч, улсын байцаагч тайлант жилд болон хяналтын өмнөх жилд гүйцэтгэсэн гүйлгээнүүдээс түүврийн аргаар сонгон авч, хяналт шалгалт хийнэ.

8.4.Хянан шалгагч, улсын байцаагч Санхүүгийн зохицуулах Санхүүгийн зохицуулах хорооны улсын байцаагчийн дүрэмд заасан эрх, үүргээс гадна дараах эрх, үүрэгтэй:

8.4.1.Шаардлагатай бол хуулбар хувийг баримт бичгийн эх хувьтай тулгаж үзэх зорилгоор эх хувийг шаардах

8.4.2.Их хэмжээний баримт бичиг хуулбарлах шаардлага гарвал тэдгээрийг цахим төхөөрөмж дээр хадгалах

8.4.3.Хяналт шалгалттай холбоотой асуудлаар мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн эрх бүхий албан тушаалтан, ажилтнуудаас тайлбар авах

8.5.Газар дээрх хяналт шалгалтын төлөвлөсөн хугацааг хариуцсан нэгжийн дарга нэг удаа сунгаж болно.

8.6.Дараах тохиолдолд хянан шалгагч, улсын байцаагч хяналт шалгалтын журамд өөрчлөлт оруулах саналаа Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргад танилцуулна:

8.6.1. Хяналт шалгалтын үйл ажиллагаанд хамрагдах хугацаанаас өмнөх 5 жилийг хамруулах

8.6.2.Хяналт шалгалтын явцад мэдээлэх үүрэгтэй этгээдтэй холбоотой бусад иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг хамруулах

ЕС. ТЭМДЭГЛЭЛ ҮЙЛДЭХ

- 9.1.Энэ журамд заасан хяналт шалгалтын ажиллагаа явуулах замаар цуглуулсан баримт, материалыг тэмдэглэлд тусгаж бэхжүүлнэ.
- 9.2.Хянан шалгагч, улсын байцаагч тэмдэглэл үйлдэхийн зэрэгцээ мэдээллийг тусгасан дууны, дүрсний, дуу-дүрсний бичлэг хийх, гэрэл зураг авах аргыг хэрэглэж болно.
- 9.3.Хянан шалгагч, улсын байцаагч цугларсан баримт, материалыг устгах, гэмтэх, үрэгдэхээс хамгаалах арга хэмжээг авна.

АРАВ.ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН АЖЛЫН НЭГДСЭН ҮНЭЛГЭЭ

- 10.1.Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх чиглэлээр мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн үйл ажиллагаанд нэгдсэн үнэлгээ, дүгнэлт өгөхдөө шалгалтын ажлын хэсэг дараах зарчмыг баримтална:
 - 10.1.1 Шалгалтын ажлын хэсгийн гишүүд нь өөрсдийн хариуцаж хяналт шалгалт хийсэн чиглэлээр энэ журамд заасан үнэлгээ өгнө.
 - 10.1.2 Шалгалтын ажлын хэсгийн ахлагч нь хэсэг тус бүр төгсөн үнэлгээг харгалзан нэгдсэн үнэлгээ өгнө. Шалгалтын хэсгийн бүх гишүүд гарын үсэг зурж, шалгалтын хэсгийн ахлагч улсын байцаагчийн тэмдэг дарж нэгдсэн үнэлгээг баталгаажуулна.
 - 10.1.3 Нэгдсэн үнэлгээг харгалзан мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үйл ажиллагааг дараах байдлаар дүгнэж болно:
 - а) 1 буюу хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлж байна;
 - б) 2 буюу хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг сайжруулах шаардлагатай;
 - с) 3 буюу хууль тогтоомжийн хэрэгжилт хангалтгүй.
- 10.2 Тодорхой мэдээллийн дагуу хийгдсэн төлөвлөгөөт бус шалгалтын дараа нэгдсэн үнэлгээ хийгдэхгүй. Зөвхөн мэдээлэлтэй холбоотой хянан шалгагч, улсын байцаагчийн дүгнэлт гарч түүний дагуу шаардлагатай арга хэмжээг авна.

АРВАН НЭГ. ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН ТАЙЛАН

- 11.1.Газар дээрх хяналт шалгалтын ажлыг хийж дууссаны дараа улсын байцаагч нар шалгалтаар илэрсэн нөхцөл байдал, алдаа дутагдал,тэдгээрийг нотлох баримт, дүгнэлт зэргийг багтаасан дэлгэрэнгүй тайлан боловсруулж гаргана. Тайланд дараах мэдээллүүд багтсан байна. Үүнд:
 - 11.1.1.Хяналт шалгалт явуулах үндэслэл, хамрах хүрээ, хяналт шалгалт хийсэн хугацаа;
 - 11.1.2.Хяналт шалгалтад хамрагдсан этгээд, түүний хууль ёсны

итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, хяналт шалгалтын үйл ажиллагааг гүйцэтгэсэн улсын байцаагч нарын нэрс;

11.1.3.Хяналт шалгалтад хамрагдсан мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн үйл ажиллагаанд холбогдуулан цуглуулсан мэдээлэлд хийсэн дүгнэлт;

11.1.4.Шалгалтын явцад илэрсэн бусад алдаа дутагдал;

11.1.5.Илэрсэн алдаа, дутагдал, тэдгээрийг нотлох баримт

11.1.6.Нэгдсэн үнэлгээ;

11.1.7.Зөвлөмж болон санал болгосон арга хэмжээ.

11.1.8. Бусад

АРВАН ХОЁР. ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН ДҮГНЭЛТИЙГ ТАНИЛЦУУЛАХ

12.1 Хяналт шалгалт дууссанаас хойш ажлын таван өдөрт багтааж хяналт шалгалтын дүгнэлтийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргад танилцуулна.

12.2 Хяналт шалгалтын дүгнэлт нь дараах мэдээллийг агуулсан байна:

12.2.1.Тухайн мэдээлэх үүрэгтэй этгээдэд хийгдсэн хяналт шалгалтын чиглэл, арга, хамрагдсан хүрээ, хяналт шалгалтыг хийсэн огноо.

12.2.2.Улсын байцаагчийн актад хууль тогтоомж зөрчигдсөнийг нотлох баримтыг хавсаргасан байна.

12.2.3.Тухайн мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэхэд чиглэгдсэн дотоод журмынх нь хэрэгжилтэд үнэлэлт, дүгнэлт хийсэн байна.

12.2.4.Шалгалтын явцад газар дээр нь шууд засч залруулж болох алдаа,дутагдалыг залруулах шуурхай арга хэмжээ авсан бол тэмдэглэл хийсэн байна.

12.2.5.Шалгалтын явцад санал гомдол хүлээн авсан, харьяаллын дагуу хэрхэн шийдвэрлэсэн.

12.2.6.Өмнөх шалгалтаар илэрсэн зөрчил дутагдлыг арилгах талаар өгсөн үүрэг, даалгаврын биелэлтийн талаар нотлох баримттай дүгнэлт өгсөн байна.

12.3 Шалгалтын дүнг мэдээлэх үүрэгтэй этгээд хүлээн зөвшөөрөхгүй тохиолдолд шалгалтын дүгнэлт эсхүл мэдэгдэлтэй танилцсанаас хойш ажлын 14 хоногийн дотор Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргад бичгээр гомдол гаргаж болно.

12.4 Шалгалтын дүгнэлт, холбогдох материалыг тухайн мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн хувийн хэрэгт хавсаргана.

ДӨРӨВДҮГЭЭР ХЭСЭГ. БУСАД

АРВАН ГУРАВ. БУСАД

13.1. Шалгалтын явцад Санхүүгийн зохицуулах хорооны улсын байцаагч, хянан шалгагч нь холбогдох хууль тогтоомж болон энэ журмыг зөрчсөн тухай гомдлыг хяналт шалгалтад хамрагдаж байгаа мэдээлэх үүрэгтэй этгээд Хорооны удирдлагад гомдол гаргаж болно.

13.2. Энэхүү журмыг зөрчсөн иргэн, хуулийн этгээд, албан тушаалтанд Эрүүгийн болон Зөрчлийн тухай хуулийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

-----oOo-----

МУТСТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ТҮЛХҮҮ ХАМААРАХ ХУУЛЬ, ХУУЛИЙН ЗААЛТУУД

МӨНГӨ УГААХ БОЛОН ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХТЭЙ ТЭМЦЭХ ТУХАЙ

/Шинэчилсэн найруулга/

2013 оны 5 дугаар сарын
31-ний өдөр

Төрийн ордон,
Улаанбаатар хот

Төрийн ордон,
Улаанбаатар хот

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулах эрх зүйн үндсийг тогтооход оршино.

2 дугаар зүйл.Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль тогтоомж

2.1.Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Эрүүгийн хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

2¹ дүгээр зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

2¹.1.Энэ хуульд заасан терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх бүхий л зохицуулалтад үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэхийг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх аливаа үйл ажиллагаа нэгэн адил хамаарна.

3 дугаар зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

3.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

3.1.1.“мөнгө угаах” гэж гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, мөнгө, орлого гэдгийг мэдсээр байж түүнийг авсан, эзэмшсэн, ашигласныг, эсхүл түүний хууль бус эх үүсвэрийг нь нуун далдлах, гэмт хэрэг үйлдэхэд оролцсон аливаа этгээдэд хуулийн хариуцлагаас зайлсхийхэд туслах зорилгоор өөрчилсөн, шилжүүлснийг, эсхүл түүний бодит шинж чанар, эх үүсвэр, байршил, захиран зарцуулах

арга, эзэмшигч, эд хөрөнгийн эрхийг нуун далдалсныг;

3.1.2.“терроризмыг санхүүжүүлэх” гэж террорист байгууллага, террорист хүн, эсхүл террорист үйл ажиллагаанд зарцуулагдахыг мэдсээр байж шууд, эсхүл шууд бусаар эд хөрөнгө хуримтлуулсан, шилжүүлсэн, зарцуулсныг;

3.1.3.“бэлэн мөнгөний гүйлгээ” гэж үндэсний болон гадаад улсын мөнгөн тэмдэгт, түүнчлэн олон улсын төлбөр тооцоонд түгээмэл хэрэглэгддэг чек, вексель, үнэт цаас ашиглаж хийсэн гүйлгээг;

3.1.4.“бэлэн бус мөнгөний гүйлгээ” гэж олон улсын төлбөр тооцоонд түгээмэл хэрэглэгддэг төлбөрийн даалгавар, төлбөрийн нэхэмжлэл, аккредитив, инкасс, төлбөрийн карт, цахим төлбөр тооцоо, зээлжих эрх, зээлээр хийх төлбөр тооцоо болон төлбөр тооцооны бусад хэрэгслээр хийсэн гүйлгээг;

3.1.5.“улс төрд нөлөө бүхий этгээд” гэж Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 20.2-т заасан этгээд, эсхүл гадаад улсын түүнтэй адилтгах албан тушаалтан, олон улсын байгууллагын албан тушаалтныг;

3.1.6.“эцсийн өмчлөгч” гэж:

3.1.6.а.харилцагч нь хуулийн этгээд бол тухайн хуулийн этгээдийн хөрөнгийн дийлэнх хэсгийг дангаараа, эсхүл бусадтай хамтран өмчилж байгаа, эсхүл тухайн хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг удирдан чиглүүлж, эсхүл өөрийн үйлдлийг бусдаар төлөөлүүлэн хийлгэж байгаа, эсхүл хуулийн этгээдийг болон уг хуулийн этгээдээс хийх аливаа хэлцэл, түүнийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг удирдах замаар тухайн хуулийн этгээдийг өмчилж үр шим, ашиг орлогыг хүртэж байгаа хүнийг;

3.1.6.б.харилцагч нь хувь хүн бол тухайн хүний үйлдэл, үйл ажиллагааг удирдан чиглүүлж, эсхүл тухайн хүнээр өөрийн үйлдлийг төлөөлүүлэн хийлгэж үр шим, ашиг орлогыг хүртэж байгаа хүнийг;

3.1.6.в.хөрөнгийг удирдах хэлцлийн хувьд тухайн хөрөнгө итгэмжлэн удирдах хэлцлийн үндсэн дээр үр шим, ашиг орлогыг хүртэж байгаа хүнийг;

3.1.7.“халхавч банк” гэж гүйцэтгэх удирдлага болон үйл ажиллагаа нь тухайн зөвшөөрөл авсан, эсхүл бүртгүүлсэн улсдаа бодитоор оршин байдаггүй, эсхүл тусгай зохицуулалттай ба нэгдсэн хяналт шалгалтад хамрагддаг санхүүгийн байгууллагад хамаардаггүй банкиг банкиг;

3.1.8.“харилцагч” гэж энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдээр үйлчлүүлж байгаа этгээдийг;

- 3.1.9.“хөрөнгө” гэж Иргэний хуулийн 483 дугаар зүйлд заасныг;
- 3.1.10.“гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого” гэж Эрүүгийн хуулийн 7.5 дугаар зүйлийн 2-т заасныг;
- 3.1.11.“үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэхийг санхүүжүүлэх” гэж Монгол Улсын олон улсын гэрээгээр хориглосон хими, биологийн, эсхүл үй олноор хөнөөх бүх төрлийн зэвсэг, тэдгээрийн түүхий эд, эд зүйл, тоног төхөөрөмж, технологийг боловсруулах, үйлдвэрлэх, хуримтлуулах, олж авах, худалдах үйл ажиллагаанд зарцуулагдахыг мэдсээр байж шууд, эсхүл шууд бусаар эд хөрөнгө хуримтлуулсан, шилжүүлсэн, зарцуулсныг;
- 3.1.12.“үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч” гэж үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжааны чиглэлээр аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа хүнийг;
- 3.1.13.“хөрөнгийг удирдах” гэж харилцагчийн хөрөнгийг түүний нэрийн өмнөөс ашиглах, эзэмших, захиран зарцуулахыг.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

4 дүгээр зүйл. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд

- 4.1. Дараах этгээд энэ хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан гүйлгээний талаар энэ хуулийн 16.1-д заасан Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлэх үүрэгтэй:
 - 4.1.1. банк;
 - 4.1.2. банк бус санхүүгийн байгууллага;
 - 4.1.3. даатгагч болон даатгалын мэргэжлийн оролцогч;
 - 4.1.4. хөрөнгө оруулалтын сан, хөрөнгө оруулалтын менежментийн компани;
 - 4.1.5. үнэт цаасны зах зээлд оролцогч мэргэжлийн байгууллага;
 - 4.1.6. хадгаламж, зээлийн хоршоо;
 - 4.1.7. харилцагчийн нэрийн өмнөөс үл хөдлөх хөрөнгө худалдан авах, эсхүл худалдах аливаа ажиллагаа явуулсан бол үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллага;
 - 4.1.8. энэ хуулийн 5.1.2-т заасан мөнгөн дүн бүхий бэлэн мөнгөний гүйлгээ хийсэн бол үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч;
 - 4.1.9. нотариатч, хуульч, эсхүл нягтлан бодох бүртгэлийн болон санхүүгийн менежментийн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэгч нь харилцагчийн нэрийн өмнөөс дараах ажиллагааг хийсэн бол:
 - 4.1.9.а. үл хөдлөх хөрөнгө худалдах, худалдан авах;

- 4.1.9.б.харилцагчийн хөрөнгийг удирдах;
- 4.1.9.в.банкны, хадгаламжийн, үнэт цаасны дансыг удирдах;
- 4.1.9.г.компанийг үүсгэн байгуулах, түүний үйл ажиллагааг явуулах, удирдахад зориулан хөрөнгө татах, бүрдүүлэхийг зохион байгуулах;
- 4.1.9.д.хуулийн этгээдийг үүсгэн байгуулах, түүний үйл ажиллагааг явуулах, удирдах, эсхүл хэлцлийн үндсэн дээр аливаа тодорхой үйл ажиллагаа явуулах, удирдах, эсхүл аж ахуйн нэгжийг худалдах, худалдан авах.
- 4.2.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь нэргүй, дугаарласан, эсхүл хуурамч нэрээр данс нээх, гүйлгээ хийх, хаагдсан данс ашиглахыг хориглоно.
- 4.3.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үйл ажиллагааг эрсдэлд суурилсан хэлбэрээр хэрэгжүүлэх бөгөөд ийнхүү хэрэгжүүлэхдээ дараах эрсдэлийг харгалзан өөрийн аж ахуйн үйл ажиллагааны онцлог, хамрах хүрээнд нийцүүлэн бодитойгоор үнэлнэ:
 - 4.3.1.харилцагчаас хамаарч үүсэх эрсдэл;
 - 4.3.2.бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнээс хамаарч үүсэх эрсдэл;
 - 4.3.3.бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг харилцагчид хүргэх арга, хэлбэрээс хамаарч үүсэх эрсдэл;
 - 4.3.4.газар зүйн байршлаас хамаарч үүсэх эрсдэл.
- 4.4.Энэ хуулийн 4.3-т заасан эрсдэлийг үнэлэхэд ашигласан баримт, мэдээллийг энэ хуулийн 8 дугаар зүйлд заасан хугацаанд хадгалах ба энэ хугацаанд эрх бүхий хянан шалгагч, улсын байцаагчийн шаардсан даруйд гарган өгөхөд бэлэн байлгана.

4¹ дүгээр зүйл.Эцсийн өмчлөгчийг тогтоох

- 4¹.1.Эцсийн өмчлөгчийг дараах дарааллаар шалгаж тогтооно:
 - 4¹.1.1.хувьцааны дийлэнх хэсгийг дангаараа, эсхүл бусадтай хамтран өмчилж байгаа хүнийг;
 - 4¹.1.2.энэ хуулийн 4¹.1.1-д заасан хүнийг тогтоох боломжгүй бол хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг шууд бусаар удирдаж байгаа, эсхүл өөрийн эрхээ бусдаар төлөөлүүлэн хийлгэж байгаа хүнийг;
 - 4¹.1.3.энэ хуулийн 4¹.1.1, 4¹.1.2-т заасан хүнийг тогтоох боломжгүй бол хуулийн этгээдийн удирдлагыг хэрэгжүүлэгч хүнийг.
- 4¹.2.Эцсийн өмчлөгчийг шалгаж тогтоох талаар авч хэрэгжүүлэх нарийвчилсан үйл ажиллагааг энэ хуулийн 5.14-т заасан журмаар зохицуулна.

5 дугаар зүйл.Харилцагчийг таньж мэдэх

- 5.1.Дараах тохиолдолд энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд харилцагчийг

албан ёсны эх сурвалж, баримт бичиг, мэдээ, мэдээллийн эх үүсвэр ашиглан таньж мэдэх үүрэгтэй:

- 5.1.1.санхүүгийн харилцаа үүсгэхийн өмнө;
- 5.1.2.дансгүй, эсхүл санхүүгийн тогтвортой харилцаа үүсгээгүй этгээд тохиолдлын чанартайгаар 20 сая төгрөг /түүнтэй тэнцэх хэмжээний гадаад валют/, түүнээс дээш үнийн дүнтэй гүйлгээ хийхийн өмнө;
- 5.1.3.харилцагчийн 24 цагийн дотор хийсэн, хоорондоо холбоо бүхий хэд хэдэн удаагийн гүйлгээний тус бүрийн үнийн дүн нь энэ хуулийн 5.1.2-т заасан хэмжээнээс бага боловч нийт үнийн дүн нь 20 сая төгрөг /түүнтэй тэнцэх хэмжээний гадаад валют/, түүнээс дээш үнийн дүнтэй бол;
- 5.1.4.харилцагчийн талаар өмнө авсан мэдээллийн үнэн зөв эсэхэд эргэлзсэн тохиолдолд;
- 5.1.5.тухайн харилцагч, тухайн гүйлгээг мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх үйл ажиллагаатай холбоотой гэж сэжиглэсэн тохиолдолд.
- 5.2.Энэ хуулийн 5.1-д заасны дагуу харилцагчийг таньж мэдэхийн тулд энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд дараах арга хэмжээ авна:
 - 5.2.1.харилцагч нь иргэн бол түүний овог, эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, төрсөн он, сар, өдөр, иргэний үнэмлэхийн, эсхүл гадаад паспортын хуулбар /баримт бичгийг хүлээн авч байгаа эрх бүхий этгээд хуулбарыг эх хувьтай нь тулгаж, хуулбар үнэн зөв болох тухай тэмдэглэгээг үнэ төлбөргүй хийнэ/, хэрэв баримт бичгийг шуудангаар ирүүлсэн бол нотариатчаар гэрчлүүлсэн хуулбарыг гаргуулж авах;
 - 5.2.2.харилцагч нь хуулийн этгээд бол түүний нэр, оршин байгаа газрын хаяг, улсын бүртгэлийн болон татвар төлөгчийн дугаар, харилцах утасны дугаар, улсын бүртгэлийн гэрчилгээний хуулбар /баримт бичгийг хүлээн авч байгаа эрх бүхий этгээд хуулбарыг эх хувьтай нь тулгаж, хуулбар үнэн зөв болох тухай тэмдэглэгээг үнэ төлбөргүй хийнэ/, хэрэв баримт бичгийг шуудангаар ирүүлсэн бол нотариатчаар гэрчлүүлсэн хуулбар, удирдлагын талаарх дэлгэрэнгүй танилцуулгыг гаргуулж авах;
 - 5.2.3.эцсийн өмчлөгчийн нэрийн өмнөөс данс нээж, гүйлгээ хийж байгаа эсэхийг мэдэх, ойлгох зорилгоор тухайн бизнесийн харилцааны зорилго, гүйлгээний утга, эцсийн хүлээн авагчийн тухай мэдээллийг тодруулах;
 - 5.2.4.харилцагч нь хуулийн этгээд бол түүний эцсийн өмчлөгчийн овог, эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэрийг тодорхойлж, эцсийн өмчлөгчийн талаар болон харилцагчийн өмчлөл, хяналт, зохион байгуулалтын

бүтцийг таньж мэдэхтэй холбоотой боломжит бүх арга хэмжээг авах;

5.2.5. харилцагч нь хуулийн этгээд, эсхүл итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч бол түүний нэрийн өмнөөс харилцах этгээд нь тийм эрхтэй эсэхийг нягталж уг этгээдийн овог, эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэрийг тодорхойлж, баримт бичигтэй нь тулгаж шалгах;

5.2.6. банк, санхүүгийн байгууллагын хоорондын шилжүүлэг хийгч, хүлээн авагчийн овог, эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, регистрийн дугаар, оршин суугаа газрын хаяг, харилцах утасны дугаар, дансны дугаарыг авах.

5.3. Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь харилцагчийн эрсдэлийн түвшинг үнэлж, өндөр эрсдэлтэй харилцагчийг таньж мэдэх нарийвчилсан үйл ажиллагааг авч хэрэгжүүлэх ба уг үйл ажиллагааг энэ хуулийн 5.14-т заасан журмаар зохицуулна.

5.4. Харилцагч энэ хуулийн 5.2, 5.3-т заасны дагуу шаардсан мэдээллийг өгөхөөс татгалзвал энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд түүнд үйлчилгээ үзүүлэхээс татгалзах үүрэгтэй.

5.5. Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь дараах тохиолдолд харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагааг энэ хуулийн 5.2.1, 5.2.2-т заасан хүрээнд харилцагчийг таньж мэдэх хялбаршуулсан үйл ажиллагааг хийж болно:

5.5.1. харилцагч нь төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллага, эсхүл хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй компани нь хувьцаа эзэмшигч, эцсийн өмчлөгчийг ил тод мэдээлэх үүрэгтэй бол;

5.5.2. ижил түвшний урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаа явуулдаг мэдээлэх үүрэгтэй этгээд хоорондоо харилцахад.

5.6. Энэ хуулийн 4.1.1-д заасан этгээд нь гадаад гуйвуулга, шилжүүлэг, төлбөр тооцоо хийх зорилгоор гадаад улсын банктай корреспондент харилцаа тогтоохоос өмнө дараах мэдээллийг авсан байна:

5.6.1. тухайн банкны үйл ажиллагааны чиглэлийн талаарх мэдээлэл;

5.6.2. тухайн банк нь нийтэд танигдсан байдлын талаарх мэдээлэл;

5.6.3. корреспондент харилцааг тогтоох талаар гаргасан удирдлагын шийдвэр, уг харилцаанд оролцогч талуудын эрх, үүргийг харилцан тохирсон тухай мэдээлэл;

5.6.4. тухайн банк мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тогтолцоо, дотоод хяналтын хөтөлбөртэй эсэх;

5.6.5. тухайн банк мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх үйл ажиллагаанд холбогдон шалгагдсан, шалгагдаж байгаа эсэх талаарх мэдээлэл.

5.7. Энэ хуулийн 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7-д заасан

этгээдэд:

- 5.7.1. халхавч банктai харилцахыг;
- 5.7.2. халхавч банктai харилцаа тогтоосон банктai харилцахыг;
- 5.7.3. халхавч банктai өмнө нь харилцаа тогтоосон байсан бол харилцааг үргэлжлүүлэхийг хориглоно.
- 5.8. Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь шинэ бүтээгдэхүүн, технологи нэвтрүүлэхийн өмнө түүний мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхэд ашиглагдаж болох эрсдэлийн үнэлгээг тогтмол хийж, эрсдэлийг бууруулах үрдүнтэй арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.
- 5.9. Дараах харилцагчийг өндөр эрсдэлтэй харилцагчийн нэгэн адил авч үзнэ:
 - 5.9.1. улс төрд нөлөө бүхий этгээд;
 - 5.9.2. мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх чиг үүрэг бүхий олон улсын байгууллагаас мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хяналтын хангалтгүй тогтолцоотой гэж зарлагдсан улсын хүн, хуулийн этгээд;
 - 5.9.3. мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үндэсний эрсдэлийн үнэлгээгээр өндөр эрсдэлтэй гэж үнэлэгдсэн салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа хүн, хуулийн этгээд.
- 5.10. Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн хийх, хүлээн авах, дамжуулах шилжүүлэг нь шилжүүлэгч, хүлээн авагчийн талаарх тодорхой мэдээллийг бүрэн агуулсан байх ба шилжүүлэгч, хүлээн авагчийн мэдээлэл тодорхой бус тохиолдолд шилжүүлэг хийх, хүлээн авах, дамжуулахаас татгалзана.
- 5.11. Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь энэ хуулийн 5 дугаар зүйлд заасан мэдээлэлд байнгын хяналт тавьж, өөрчлөлт орсон тухай бүрд мэдээллийг шинэчилнэ.
- 5.12. Энэ хуулийн 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7-д заасан этгээд нь харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагааг гуравдагч этгээдээр хийлгэх тохиолдолд тавигдах шаардлагыг энэ хуулийн 5.14-т заасан журмаар зохицуулна.
- 5.13. Гуравдагч этгээдээр харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагааг хийлгэх нь энэ хуулийн 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7-д заасан этгээдийг хариуцлагаас чөлөөлөх үндэслэл болохгүй.
- 5.14. Дараах нарийвчилсан үйл ажиллагааг тусгасан мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны журмыг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн, Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга, Тагнуулын ерөнхий газрын даргын саналыг үндэслэн Монголбанкны Ерөнхийлөгч батална:
 - 5.14.1. эцсийн өмчлөгчийг шалгаж тогтоох талаар авч хэрэгжүүлэх

- нарийвчилсан үйл ажиллагаа;
- 5.14.2.харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагаа;
- 5.14.3.харилцагчийг таньж мэдэх нарийвчилсан үйл ажиллагаа;
- 5.14.4.харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагааг гуравдагч этгээдээр хийлгэх тохиолдолд тавигдах шаардлага;
- 5.14.5.эрсдэлийн үнэлгээний талаарх нарийвчилсан үйл ажиллагаа;
- 5.14.6.дотоод хяналтын хөтөлбөрийн талаар;
- 5.14.7.хориг арга хэмжээний жагсаалттай холбогдуулан авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ;
- 5.14.8.холбогдох бусад арга хэмжээ.

6 дугаар зүйл.Тусгай хяналт

- 6.1.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд дараах гүйлгээнд тусгайлан хяналт тавих үүрэгтэй:
 - 6.1.1.огцом өөрчлөгдсөн их дүнтэй;
 - 6.1.2.эдийн засаг, хууль зүйн илт үндэслэлгүй;
 - 6.1.3.улс төрд нөлөө бүхий этгээдийн нэр дээр хийсэн;
 - 6.1.4.мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх чиг үүрэг бүхий олон улсын байгууллагаас мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хяналтын хангалтгүй тогтолцоотой гэж тодорхойлогдсон улсаар дамжуулан хийсэн.
- 6.2.Энэ хуулийн 6.1-д заасан гүйлгээний талаар энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нэмэлт мэдээлэл, тайлбар гаргуулах, гүйлгээ, бизнесийн харилцааны зорилго, мөн чанарыг боломжийн хүрээнд шалгаж, үр дүнг бичгээр хадгална.

6¹ дүгээр зүйл.Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Аюулгүйн

зөвлөл болон эрх бүхий байгууллагаас гаргасан хориг арга хэмжээг хэрэгжүүлэх

- 6¹.1.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Аюулгүйн зөвлөлөөс гаргасан хориг арга хэмжээний жагсаалтад нийцүүлэн Терроризмтой тэмцэх тухай хуулийн 6.1.4-т заасны дагуу баталсан хориг арга хэмжээний жагсаалт /цаашид “хориг арга хэмжээний жагсаалт” гэх/-д орсон хүн, хуулийн этгээд, аливаа бүлэг, нэгдэлд аливаа үйлчилгээ үзүүлэхийг хориглоно.
- 6¹.2.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь хориг арга хэмжээний жагсаалтад хамаарах хүн, хуулийн этгээд, аливаа бүлэг, нэгдлийн нэр илэрсэн, мэдсэн даруйд урьдчилан мэдэгдэлгүйгээр холбогдох данс, хөрөнгийн хөдөлгөөнийг шууд зогсоож, холбогдох эрх бүхий байгууллагын шийдвэргүйгээр гүйлгээ хийх эрхгүй болгож, энэ тухай Санхүүгийн мэдээллийн албанд даруй мэдээлнэ.

6¹.3.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх чиг үүрэг бүхий олон улсын байгууллагаас мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хяналтын хангалтгүй тогтолцоотой гэж зарлагдсан улс орон, нутаг дэвсгэрийн харилцагч нарт харилцагчийг таньж мэдэх нарийвчилсан үйл ажиллагааг авч хэрэгжүүлэх ба шаардлагатай бол хууль, хуульд нийцүүлэн гаргасан захиргааны хэм хэмжээний актад заасан арга хэмжээг авна.

6¹.4.Хориг арга хэмжээний жагсаалтыг энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдэд хүргэх, хориг арга хэмжээ болон хуульд заасан бусад арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх, эдгээр арга хэмжээний хэрэгжилтийн тайлан гаргахтай холбогдсон харилцааг энэ хуулийн 5.14-т заасан журмаар зохицуулна.

7 дугаар зүйл.Гүйлгээний талаар мэдээлэх

7.1.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд 20 сая төгрөг, түүнээс дээш үнийн дүнтэй бэлэн мөнгөний болон гадаад төлбөр тооцооны гүйлгээний тухай мэдээллийг гүйлгээ хийгдсэнээс хойш ажлын таван өдрийн дотор батлагдсан маягт, журмын дагуу Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлэх үүрэгтэй.

7.2.Хөрөнгө, гүйлгээ, гүйлгээ хийх оролдлогыг мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй, эсхүл гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлоготой холбоотой гэж сэжиглэсэн, эсхүл мэдсэн бол энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд энэ тухай 24 цагийн дотор сэжигтэй гүйлгээний тухай батлагдсан маягт, журмын дагуу Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлнэ.

7.3.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд мэдээллийг факс, цахим хэлбэрээр, эсхүл бичгээр Санхүүгийн мэдээллийн албанд түүний баталсан маягт, журмын дагуу хүргүүлэх үүрэгтэй.

7.4.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд Монголбанкны Ерөнхийлөгч, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний хамтран баталсан мэдээлэл өгөх журмын дагуу тодорхой гүйлгээ, түүнд оролцогч талуудын тухай мэдээллийг эрх бүхий хууль сахиулах болон терроризмтэй тэмцэх чиг үүрэг бүхий байгууллагад гаргаж өгнө.

8 дугаар зүйл.Харилцагчийн талаарх баримт, материалыг хадгалах

8.1.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд харилцагчийн хийсэн гүйлгээ, данс болон харилцагчийн талаар энэ хуулийн 5, 6 дугаар зүйлд заасны дагуу олж авсан мэдээлэл, баримт бичгийг тухайн данс хаагдсан, эсхүл гүйлгээ хийгдсэнээс хойш таваас доошгүй жилийн

хугацаанд хадгална.

8.2.Энэ хуулийн 8.1-д заасан мэдээлэл, баримт бичгийг энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагын хүсэлтээр шуурхай гаргаж өгөхөд бэлэн байдалтай хадгална.

9 дүгээр зүйл.Сэжигтэй гүйлгээний тухай мэдээлэл

9.1.Санхүүгийн мэдээллийн албанд хүргүүлэх сэжигтэй гүйлгээний тухай мэдээлэл дараах агуулгатай байна:

9.1.1.энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн нэр, оршин байгаа газрын хаяг болон мэдээлэл хүргүүлсэн албан тушаалтны эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр;

9.1.2.харилцагч, хүлээн авагчийн талаарх мэдээлэл;

9.1.3.тухайн гүйлгээний утга, үнийн дүн, гүйцэтгэсэн хэлбэр, он, сар, өдөр, дансны дугаар, гүйлгээний бусад оролцогч болон данс эзэмшигчийн талаарх мэдээлэл;

9.1.4.тухайн гүйлгээг сэжиглэх болсон үндэслэл, нөхцөл байдлын тухай товч тайлбар;

9.1.5.холбогдох бусад баримт бичиг.

9.2.Санхүүгийн мэдээллийн алба нь сэжигтэй гүйлгээтэй холбогдсон этгээдийн дансны хуулбар, данс нээхэд ашигласан бичиг баримтын хуулбар, банкны харилцагчийн эрсдэлийг үнэлсэн баримт бичиг зэрэг нэмэлт мэдээллийг энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдээс гаргуулан авах эрхтэй.

10 дугаар зүйл.Дансанд хяналт тавих

10.1.Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхэд ашиглаж байгаа гэж үзэх үндэслэл байгаа бол Санхүүгийн мэдээллийн алба энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн харилцагчийн дансанд хяналт тавьж болно.

11 дүгээр зүйл.Хөрөнгө битүүмжлэх, түдгэлзүүлэх

11.1.Хийгдэхээр хүлээгдэж байгаа гүйлгээ нь мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх зорилготой гэж үзэх үндэслэлтэй бол Санхүүгийн мэдээллийн албаны дарга тухайн гүйлгээг ажлын гурав хүртэл өдрийн хугацаагаар түдгэлзүүлэх бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд шүүх уг хугацааг сунгаж болно.

11.2.Энэ хуулийн 11.1-д заасан шийдвэрийг энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдэд бичгээр, боломжгүй бол утсаар мэдэгдэж, шийдвэрийг 24 цагийн дотор хүргүүлнэ.

11.3.Энэ хуулийн 11.1-д заасны дагуу гүйлгээг түдгэлзүүлэх хугацаанд Санхүүгийн мэдээллийн алба дараах арга хэмжээ авна:

- 11.3.1. тухайн гүйлгээний талаар гадаад, дотоодын холбогдох байгууллагаас шаардлагатай мэдээлэл цуглуулах;
- 11.3.2. тухайн гүйлгээ нь мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх зорилготой байсан гэж үзэх баримт, үндэслэл тогтоогдсон бол энэ тухай эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагад мэдэгдэж холбогдох баримт бичгийг нэн даруй шилжүүлэн шалгуулах;
- 11.3.3. тухайн гүйлгээ нь мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх зорилгогүй байсан гэдэг нь тогтоогдвол гүйлгээг түдгэлзүүлэх тухай шийдвэрийг цуцалж, энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдэд нэн даруй мэдэгдэх.

12 дугаар зүйл. Хариуцлагаас чөлөөлөх

- 12.1. Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд Санхүүгийн мэдээллийн алба болон эрх бүхий байгууллагад энэ хуульд заасан журмын дагуу мэдээлэл өгснийг банкны, мэргэжлийн, мэргэжлийн үйл ажиллагааны, үйлчлүүлэгчийн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын, бизнесийн болон бусад нууц задруулсан гэж үзэхгүй.
- 12.2. Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн өгсөн мэдээлэл мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх зорилгогүй байсныг тогтоосон нь тухайн мэдээлэл өгсөн иргэн, хуулийн этгээдийг мэдээлэл өгсөнтэй нь холбогдуулан Эрүүгийн хууль, Иргэний хууль болон бусад хуульд заасан аливаа хариуцлагад татах үндэслэл болохгүй.
- 12.3. Тодорхой гүйлгээг энэ хуулийн 11 дүгээр зүйлд заасан журмын дагуу түдгэлзүүлснээс иргэн, хуулийн этгээдэд гэм хор учирсан нь энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд, түүний удирдлага, ажилтан болон Санхүүгийн мэдээллийн алба, тус албаны албан хаагчийг Эрүүгийн хууль, Иргэний хууль болон бусад хуульд заасан аливаа хариуцлагад татах үндэслэл болохгүй.
- 12.4. Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд болон Санхүүгийн мэдээллийн албаны хууль зөрчсөн үйл ажиллагааны улмаас иргэн, хуулийн этгээдэд гэм хор учирсан бол хохирлыг холбогдох хуульд заасны дагуу шийдвэрлэнэ.

13 дугаар зүйл. Мэдээллийн нууцлалыг хадгалах

- 13.1. Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд, түүний удирдлага, ажилтан нь Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлсэн гүйлгээтэй холбоотой аливаа мэдээллийг энэ хуулийн 7.4-т зааснаас бусад этгээдэд дамжуулах, задруулахыг хориглоно.
- 13.2. Санхүүгийн мэдээллийн албаны дарга, хянан шалгагч, шинжээч, ажилтан албан үүргийнхээ дагуу олж авсан харилцагчийн гүйлгээтэй холбогдох мэдээллийн нууцлалыг хуульд зааснаас

бусад тохиолдолд бүрэн эрхийнхээ хугацаанд болон ажлаас чөлөөлөгдсөнөөс хойш задруулахыг хориглоно.

14 дүгээр зүйл. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн дотоод хяналт

- 14.1. Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь түүний төлөөлөн удирдах зөвлөл, эсхүл түүнтэй адилтгах удирдлагаас баталсан мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэхэд чиглэсэн дотоод хяналтын болон эрсдэлийн удирдлагын хөтөлбөртэй байна.
- 14.2. Дотоод хяналтын болон эрсдэлийн удирдлагын хөтөлбөр нь энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн бизнесийн цар хүрээ, үйл ажиллагааны онцлог, бүтэц, зохион байгуулалтад нийцсэн байх ба мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэлийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор үр дүнтэй арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх боломжийг хангасан байна.
- 14.3. Дотоод хяналтын хөтөлбөрийг энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн харьяалагддаг санхүүгийн нэгдэл, тэдгээрийн бүх салбар нэгж, охин компани нь нэгэн адил хэрэгжүүлнэ.
- 14.4. Дотоод хяналтын хөтөлбөрт дараах асуудлыг тусгана:
 - 14.4.1. харилцагч, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, тэдгээрийг харилцагчид хүргэх үйл ажиллагаанд мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэлийг үнэлэх аргачлал;
 - 14.4.2. өндөр эрсдэлтэй харилцагчийг таньж мэдэх нарийвчилсан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх журам;
 - 14.4.3. шинэ технологи болон өндөр эрсдэлтэй бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, тэдгээрийг харилцагчид хүргэх арга хэлбэрийн эрсдэлийг бууруулахад чиглэсэн арга хэмжээний зохицуулалт;
 - 14.4.4. харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагаа, харилцагчийг таньж мэдэх нарийвчилсан үйл ажиллагааны журам;
 - 14.4.5. харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагааг гуравдагч этгээдээр гүйцэтгүүлэхэд дагаж мөрдөх зохицуулалт;
 - 14.4.6. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Аюулгүйн зөвлөл, төрийн болон олон улсын холбогдох байгууллагаас гаргасан хориг арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зохицуулалт;
 - 14.4.7. тусгайлан хяналт тавих үйл ажиллагааны журам;
 - 14.4.8. корреспондент банкны харилцаа тогтоох журам;
 - 14.4.9. мөнгөн гуйвуулга, цахим төлбөр тооцоог гүйцэтгэхэд баримтлах журам;
 - 14.4.10. сэжигтэй гүйлгээг илрүүлэх, мэдээллийн нууцлалыг хадгалах, Санхүүгийн мэдээллийн алба болон эрх бүхий бусад байгууллагад мэдээлэл өгөх, баримт бичиг шилжүүлэх, хадгалах журам;
 - 14.4.11. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх

тухай хууль, дотоод хяналтын хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт тавих эрх бүхий албан тушаалтныг томилох, чөлөөлөх журам, түүний эрх, үүрэг;

14.4.12.Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль, холбогдох бусад журмын хэрэгжилтийг хангахад чиглэсэн дотоод сургалтын хөтөлбөр;

14.4.13.хуульд нийцүүлэн гаргасан захиргааны хэм хэмжээний актад заасан бусад нөхцөл, шаардлага.

14.5.Дотоод хяналтын хөтөлбөрийг энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь өөрийн харьяалагддаг хяналт тавих эрх бүхий байгууллагад хүргүүлж бүртгүүлнэ.

14.6.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь төлөөлөн удирдах зөвлөл, түүний дэргэдэх хороо, эсхүл бие даасан дотоод хяналтын нэгжээр дамжуулан дотоод хяналтын хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд байнгын хяналт тавьж, үр дүнг тооцон ажиллана.

15 дугаар зүйл.Монгол Улсын хилээр бэлэн мөнгө оруулах, гаргах

15.1.Зорчигч 15 саяас дээш төгрөг, эсхүл түүнтэй тэнцэх хэмжээний гадаад валют, санхүүгийн хэрэгсэл, цахим мөнгийг Монгол Улсын хилээр бэлнээр нэвтрүүлэх бол энэ тухай гаалийн мэдүүлэгт үнэн зөв мэдүүлнэ.

15.2.Энэ хуулийн 15.1-д заасны дагуу мэдүүлсэн бэлэн мөнгөний мэдүүлгийг гаалийн байгууллага нэгтгэж, сар бүр холбогдох журмын дагуу Санхүүгийн мэдээллийн албанд хүргүүлнэ.

15.3.Энэ хуулийн 15.2-т заасан мэдүүлгийн маягтын загварыг Санхүүгийн мэдээллийн албаны даргатай зөвшилцөж Гаалийн ерөнхий газрын дарга батална.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН БҮРЭН ЭРХ

16 дугаар зүйл.Санхүүгийн мэдээллийн алба

16.1.Санхүүгийн мэдээллийн алба нь мөнгө угаах гэмт хэрэг, түүнд холбогдох гэмт хэрэг, зөрчил болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбоотой мэдээлэл, энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдээс энэ хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан мэдээллийг хүлээн авах, мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийх, дүн шинжилгээний үр дүнд мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбоотой гэж сэжиглэсэн гүйлгээ, гүйлгээний оролдлогын талаарх мэдээллийг эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагад шилжүүлэх чиг үүрэг бүхий хараат бус, бие даасан байгууллага байна.

- 16.2.Санхүүгийн мэдээллийн алба нь Монголбанкны дэргэд ажиллана.
- 16.3.Санхүүгийн мэдээллийн албаны үйл ажиллагааны стратеги, зохион байгуулалтын бүтцийг тус албаны дарга, үйл ажиллагааны төсвийг тус албаны даргын саналыг үндэслэн Монголбанкны Ерөнхийлөгч батална.
- 16.4.Санхүүгийн мэдээллийн албаны даргыг эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагын даргатай зөвшилцөн Монголбанкны Ерөнхийлөгч томилж, чөлөөлнө.
- 16.5.Санхүүгийн мэдээллийн албаны дарга дараах шаардлагыг хангасан байна:
- 16.5.1.банк, санхүү, эсхүл хууль зүйн салбарт таваас доошгүй жил ажилласан;
- 16.5.2.зээлийн болон баталгаа, батлан даалтын гэрээгээр хүлээсэн хугацаа хэтэрсэн өргүй.
- 16.6.Санхүүгийн мэдээллийн албаны хянан шалгагч, шинжээч дараах шаардлагыг хангасан байна:
- 16.6.1.банк, санхүү, эсхүл хууль зүйн салбарт хоёроос доошгүй жил ажилласан;
- 16.6.2.зээлийн болон баталгаа, батлан даалтын гэрээгээр хүлээсэн хугацаа хэтэрсэн өргүй.
- 16.7.Санхүүгийн мэдээллийн албаны дарга нь санхүүгийн мэдээллийн улсын ахлах байцаагч, хянан шалгагч, шинжээч нь санхүүгийн мэдээллийн улсын байцаагч байна.
- 16.8.Санхүүгийн мэдээллийн албаны улсын ахлах байцаагчийн эрхийг Монголбанкны Ерөнхийлөгч, улсын байцаагчийн эрхийг улсын ахлах байцаагч олгоно.
- 16.9.Санхүүгийн мэдээллийн албаны дарга болон хянан шалгагч, шинжээч шаардлагатай тохиолдолд хяналт шалгалт хийх, хуульд заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлэх зорилгоор төрийн байгууллагаас лавлагаа гаргуулж авах бүрэн эрхтэй.
- 16.10.Санхүүгийн мэдээллийн албаны дотоод үйл ажиллагаатай холбогдох бусад журам, зааврыг Санхүүгийн мэдээллийн албаны дарга батална.

17 дугаар зүйл. Эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагын чиг үүрэг

- 17.1.Санхүүгийн мэдээллийн албанд эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагын төлөөллийг ажиллуулна.
- 17.2.Эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагын төлөөлөл нь энэ хуулийн 16.9-д заасны дагуу хяналт шалгалт хийх, санхүүгийн лавлагаа гаргуулж авах эрхтэй.
- 17.3.Энэ хуулийн 17.1-д заасан төлөөллийг эрх бүхий хууль сахиулах

байгууллагын даргын саналыг үндэслэн Санхүүгийн мэдээллийн албаны дарга томилж, чөлөөлнө.

17.4. Шаардлагатай тохиолдолд эрх бүхий хууль сахиулах байгууллага, Санхүүгийн мэдээллийн алба хамтарсан ажлын хэсэг гарган ажиллаж болно.

18 дугаар зүйл. Санхүүгийн мэдээллийн албаны чиг үүрэг

18.1. Санхүүгийн мэдээллийн алба энэ хуулийн 10, 11 дүгээр зүйлд зааснаас гадна дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

18.1.1. энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдээс ирүүлсэн, түүнчлэн эрх бүхий төрийн болон гадаад улсын ижил төстэй байгууллагын мэдээллийн санд байгаа мэдээллийг хүлээн авах, цуглуулах, түүнд дүн шинжилгээ хийх;

18.1.2. мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх үндэслэлтэй гүйлгээ байна гэж үзсэн тохиолдолд тухайн мэдээллийг хуульд заасан журмын дагуу эрх бүхий хууль сахиулах болон терроризмтэй тэмцэх чиг үүрэг бүхий байгууллагад шилжүүлэх, шилжүүлсэн сэжигтэй бэлэн ба бэлэн бус мөнгөний гүйлгээний талаар мэдээллийн сан бүрдүүлэх;

18.1.3. сэжигтэй бэлэн ба бэлэн бус мөнгөний гүйлгээний талаар ирүүлсэн мэдээллийн дагуу авсан арга хэмжээний тухай энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд болон эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагад тухай бүр мэдээлэх;

18.1.4. мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй холбогдсон мэдээллийг шалгах, сэжигтэй гүйлгээг хянах, илрүүлэх аргачлал боловсруулж энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдэд мэдээлэх, хэрэгжилтийг нь зохион байгуулах;

18.1.5. мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх талаар олон нийтийн дунд мэдээлэл, сурталчилгаа явуулах;

18.1.6. хориг арга хэмжээний жагсаалтыг энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдэд мэдээлэх, хэрэгжилтийг нь зохион байгуулах;

18.1.7. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн хэрэгжилтэд хийсэн хяналт шалгалтын талаар нэгдсэн статистик гаргах, хяналт шалгалт хийх, эрх бүхий бусад этгээдээр хяналт шалгалт хийлгэх;

18.1.8. мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үндэсний эрсдэлийн үнэлгээ хийх, уг үнэлгээний үр дүнд суурилсан үндэсний стратеги боловсруулах, уг стратегийг Хамтын ажиллагааны зөвлөлөөр хэлэлцүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

18.1.9. мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх

чиг үүрэг бүхий олон улсын байгууллагаас гаргасан зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах арга хэмжээг зохион байгуулах.

- 18.2. Санхүүгийн мэдээллийн албаны хянан шалгагч мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль тогтоомжийн биелэлтийг хянан шалгаж, илэрсэн зөрчлийг арилгахыг энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдээс шаардах, эсхүл эрх бүхий хууль сахиулах байгууллагад шилжүүлж шалгуулах буюу тусгай зөвшөөрлийг нь хүчингүй болгуулах талаар санал боловсруулж эрх бүхий этгээдээр шийдвэрлүүлэх эрхтэй.
- 18.3. Санхүүгийн мэдээллийн алба энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд, түүний албан тушаалтныг хуулиар хүлээсэн үүргээ хэрхэн биелүүлж байгаад хяналт тавина.
- 18.4. Санхүүгийн мэдээллийн алба өөрийн үйл ажиллагааны талаарх тайланг Санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөлд жил бүр танилцуулна.
- 18.5. Санхүүгийн мэдээллийн албаны дарга, ажилтан хуульд заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлэх зорилгоор иргэний, хуулийн этгээдийн болон эд хөрөнгийн бүртгэл, нийгмийн даатгалын бүртгэл, хилээр нэвтэрсэн тухай бүртгэл, хөрөнгө оруулалтын бүртгэл, татвар төлөлтийн бүртгэл, банк, санхүүгийн байгууллага хоорондын гүйлгээний бүртгэлийн лавлагааг холбогдох байгууллагаас гаргуулж авах эрхтэй.

19 дүгээр зүйл. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт

- 19.1. Энэ хуулийн 4.1.1-д заасан этгээд энэ хуулиар хүлээсэн үүргээ хэрхэн биелүүлж байгаад хяналт тавих, хэрэгжилтийг хангуулах ажлыг Монголбанк, энэ хуулийн 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7-д заасан этгээд энэ хуулиар хүлээсэн үүргээ хэрхэн биелүүлж байгаад хяналт тавих, хэрэгжилтийг хангуулах ажлыг Санхүүгийн зохицуулах хороо, энэ хуулийн 4.1.8, 4.1.9-д заасан этгээд энэ хуулиар хүлээсэн үүргээ хэрхэн биелүүлж байгаад хяналт тавих, хэрэгжилтийг хангуулах ажлыг тухайн төрлийн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөл олгох, хяналт тавих эрх бүхий байгууллага эрсдэлд суурилсан хэлбэрээр тус тус хэрэгжүүлнэ.
- 19.2. Энэ хуулийн 19.1-д заасан эрх бүхий байгууллага, Санхүүгийн мэдээллийн алба дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:
 - 19.2.1. энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдэд газар дээрх шалгалт хийх, зайнаас хяналт тавих, шалгалтын удирдамж, журам, заавар, зөвлөмж гаргах;
 - 19.2.2. энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн хуулиар хүлээсэн үүргийн

хэрэгжилтийг хангуулах, хяналт тавих, шалгалт хийх зорилгоор баримт, тайлан, мэдээлэл, тайлбар гаргуулан авах;

19.2.3.энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн нөлөө бүхий хувьцаа эзэмшигч, хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн гарал үүсэл, гүйцэтгэх удирдлага, ажилтанд тавигдах шаардлагыг тодорхойлох;

19.2.4.санхүүгийн нэгдлийн оролцогч нь өөр улсад бүртгэгдсэн, эсхүл байршдаг бол холбогдох хяналт тавих эрх бүхий байгууллага нь тухайн улсын хяналт тавих эрх бүхий байгууллагатай гэрээ, харилцан ойлголцлын санамж бичиг байгуулан мэдээлэл солилцох, хамтарсан шалгалт хийх хэлбэрээр хамтран ажиллах;

19.2.5.энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн хуулиар хүлээсэн үүргийн хэрэгжилтийг хангуулах, хяналт шалгалтын үйл ажиллагааны нэгдмэл байдлыг хангах зорилгоор холбогдох хяналт тавих эрх бүхий байгууллага хоорондоо болон Санхүүгийн мэдээллийн албатай мэдээлэл солилцох, хамтран ажиллах;

19.2.6.энэ хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан авч байгаа арга хэмжээ болон хариуцлагын талаарх статистик мэдээг нийтэд түгээх;

19.2.7.санхүүгийн нэгдлийн хэмжээнд хуулийн хэрэгжилтийг шалгах шаардлагатай гэж үзвэл Монголбанк, санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон Санхүүгийн зохицуулах хороотой хамтран нэгдсэн хяналт шалгалтыг хийх.

19.3.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд, түүний удирдлага, ажилтан нь хянан шалгагчийг бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх, хяналт шалгалтын үйл ажиллагааг бие даасан, хараат бусаар явуулах нөхцөлөөр хангана.

19.4.Санхүүгийн мэдээллийн алба шаардлагатай тохиолдолд энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд хуулиар хүлээсэн үүргээ хэрхэн биелүүлж байгаад хяналт тавих, хэрэгжилтийг хангуулах ажлыг энэ хуулийн 19.1-д заасан этгээдтэй хамтран хэрэгжүүлж болно.

20 дугаар зүйл.Мэдээллийн сан

20.1.Санхүүгийн мэдээллийн алба энэ хуульд заасан журмын дагуу цуглуулсан мэдээллийг нэгтгэсэн мэдээллийн сантай байна.

20.2.Энэ хуулийн 20.1-д заасан мэдээллийн санд мэдээлэл хадгалах, түүнийг ашиглах журмыг Санхүүгийн мэдээллийн албаны дарга батална.

21 дүгээр зүйл.Гадаад улсын ижил төстэй байгууллагатай харилцах

21.1.Санхүүгийн мэдээллийн алба ижил төстэй үйл ажиллагаа эрхэлдэг, нууцлалын байдлаар ижил түвшний, гадаад улсын болон олон улсын байгууллагатай хууль тогтоомжийн хүрээнд хамтран

ажиллана.

21.2. Санхүүгийн мэдээллийн алба энэ хуулийн 21.1-д заасан байгууллагаас ирүүлсэн хүсэлтийг үндэслэн түүнд шаардлагатай мэдээллийг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу шилжүүлэн өгч болно.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ БУСАД ЗҮЙЛ

22 дугаар зүйл. Хамтын ажиллагааны зөвлөл

22.1. Санхүүгийн мэдээллийн албаны дэргэд мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах, мэдээлэл солилцох, эрсдэлийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх талаар зөвлөмж гаргах чиг үүрэг бүхий Хамтын ажиллагааны зөвлөл ажиллана.

22.2. Хамтын ажиллагааны зөвлөлд гадаад харилцаа, санхүүгийн болон хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, прокурорын байгууллага, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо, эрх бүхий хууль сахиулах болон терроризмтэй тэмцэх чиг үүрэг бүхий байгууллага, татвар, гаалийн байгууллага, Санхүүгийн мэдээллийн албаны төлөөлөл ажиллана.

22.3. Хамтын ажиллагааны зөвлөлийн ажлын албаны чиг үүргийг Санхүүгийн мэдээллийн алба хэрэгжүүлнэ.

22.4. Хамтын ажиллагааны зөвлөлийн ажиллах журам, бүрэлдэхүүн, түүний удирдлагыг Монголбанкны Ерөнхийлөгч батална.

22¹ дүгээр зүйл. Үндэсний зөвлөл

22¹.1. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг боловсруулж, Засгийн газраар батлуулах, түүний хэрэгжилтийг хангах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх чиг үүрэг бүхий Үндэсний зөвлөл ажиллах бөгөөд уг зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг Монгол Улсын Ерөнхий сайд батална.

22¹.2. Үндэсний зөвлөлийг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн тэргүүлэх бөгөөд бүрэлдэхүүнд прокурорын байгууллага, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо, санхүүгийн болон гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, эрх бүхий хууль сахиулах болон терроризмтой тэмцэх чиг үүрэг бүхий байгууллага, татвар, гаалийн байгууллага, Санхүүгийн мэдээллийн албаны төлөөллийг оролцуулна.

22¹.3. Үндэсний зөвлөлийн ажлын албаны чиг үүргийг Санхүүгийн мэдээллийн алба хэрэгжүүлнэ.

23 дугаар зүйл.Хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

23.1.Энэ хуулийг зөрчсөн гэм буруутай этгээдэд холбогдох хуульд заасан хариуцлагыг хүлээлгэнэ.

23.2.Энэ хууль, хуульд нийцүүлэн гаргасан захиргааны хэм хэмжээний актыг зөрчсөн, эсхүл зөрчиж болзошгүй нь хяналт шалгалтаар тогтоогдсон, тусгай зөвшөөрлийн шаардлагыг хангаагүй нь гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжгүй бол энэ хуулийн 19.1-д заасан байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтан үүссэн нөхцөл байдал, дутагдлыг харгалзан дараах арга хэмжээг авна:

23.2.1.дутагдлыг арилгах талаар албан шаардлага тавьж, сануулга өгөх, хугацаатай үүрэг, даалгавар өгөх;

23.2.2.энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн зохион байгуулалт, үйл ажиллагаа, эрсдэлийн удирдлага, дотоод хяналтыг сайжруулж, бэхжүүлэх арга хэмжээ авахыг даалгах;

23.2.3.энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн үйл ажиллагаа явуулах зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, эсхүл хэсэгчлэн болон бүхэлд нь хязгаарлах, зогсоох, түдгэлзүүлэх, үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгох санал гаргах;

23.2.4.энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээдийн эрх бүхий албан тушаалтныг албан тушаалаас чөлөөлөх, түдгэлзүүлэх, өөрчлөхийг үүрэг болгох.

23.3.Эрх бүхий албан тушаалтнаас энэ хуулийн 23.2-т заасны дагуу өгсөн хугацаатай үүрэг, даалгавар, сануулга, шаардлагыг биелүүлээгүй бол Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

24 дүгээр зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

24.1.Энэ хуулийг 2013 оны 5 дугаар сарын 31-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА З.ЭНХБОЛД

ТЕРРОРИЗМТОЙ ТЭМЦЭХ ТУХАЙ

2004 оны 4 дүгээр сарын 23-ны өдөр
Улаанбаатар хот

Улаанбаатар хот

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

- 1.1. Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсад терроризмтой тэмцэх эрх зүй, зохион байгуулалтын үндсийг тогтоож, энэ чиглэлээр төрийн байгууллага, иргэн, хуулийн этгээдээс хүлээх үүрэг, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, үйл ажиллагаатай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.
- 1.2. Энэ хуульд заасан терроризмтой тэмцэх талаарх бүхий л зохицуулалтад үй олноор хөнөөх зэвсгийг дэлгэрүүлэхтэй тэмцэх аливаа ажиллагаа нэгэн адил хамаарна.

2 дугаар зүйл. Терроризмтой тэмцэх тухай хууль тогтоомж

- 2.1. Терроризмтой тэмцэх тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль, тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.
- 2.2. Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг баримтална.

3 дугаар зүйл. Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

- 3.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:
 - 3.1.1. “терроризм” гэж хууль бус зэвсэгт бүлэглэл, террорист этгээд өөрийн улс төр, шашин, үзэл суртлын зорилгодоо хүрэхийн тулд нийгмийг, эсхүл түүний тодорхой хэсгийг айдаст автуулахаар иргэдийн амь нас, эрүүл мэндийн эсрэг үйлдэж буй харгис хүчирхийлэл, хүчирхийлэхээр заналхийлэх, гамшгийн нөхцөлийг бүрдүүлэх ажиллагааг;
 - 3.1.2. “олон улсын терроризм” гэж олон улсын харилцаа, улс орнуудын төрийн хяналт, удирдлагад нөлөөлөх зорилго бүхий улс дамжсан терроризмыг;
 - 3.1.3. “террор ажиллагаа” гэж
 - 3.1.3.1. террорист үйлдэл хийх, түүнд оролцох зорилгоор террорист бүлэг байгуулах;
 - 3.1.3.2. террорист үйлдлийг бэлтгэх, зохион байгуулах;
 - 3.1.3.3. террорист үйлдэлд бүрэн буюу хэсэгчлэн ашиглуулах зорилгоор өмчлөл, эзэмшил, ашиглалтад байгаа эд хөрөнгө, мөнгийг террорист байгууллага болон түүнийг дэмжигч хуулийн

этгээдэд шууд болон шууд бусаар, эсхүл санаатайгаар өгөх, хуримтлуулах;

- 3.1.3.4.терроризмын зорилгоор мэдээллийн цахим сүлжээнд халдах;
- 3.1.3.5.терроризмын зорилгоор иргэнийг элсүүлэх, түүнийг зэвсэглэх, сургах;
- 3.1.3.6.террорист үйлдэлд байгууллага, иргэнийг өдөөн хатгах, албадах, эсхүл өдөөн хатгах, албадахыг оролдох;
- 3.1.3.7.терроризмын үзэл санааг дэлгэрүүлэхийг;
- 3.1.4.“террорист үйлдэл” гэж хүн амд айдас төрүүлэх, эсхүл энэ зорилгоор иргэнийг төрийн байгууллага, олон улсын байгууллагаас аливаа үйлдэл, эс үйлдэхүй хийхийг шаардах, эсхүл зэвсэгт мөргөлдөөний нөхцөлд сөргөлдөгч аль нэг талд идэвхтэй оролцоогүй иргэний эрүүл мэнд, амь насанд ноцтой хохирол учруулах санаатай үйлдлийг;
- 3.1.5.“террорист хүн” гэж хууль бусаар болон зориудаар, шууд болон шууд бусаар террорист үйлдлийг үйлдсэн, эсхүл үйлдэхийг завдсан, террорист үйлдэлд хамтрагчаар оролцсон, бусад этгээдийн террорист үйлдэл үйлдэхийг зохион байгуулсан, удирдсан, эсхүл бүлэг этгээдийн террорист үйлдэл үйлдэх санаа зорилгыг мэдэж байсан, террорист үйлдлийг үргэлжлүүлэх зорилгоор санаатайгаар дэмжсэн хүнийг;
- 3.1.6.“террорист бүлэг” гэж террор ажиллагаа, террорист үйлдэл явуулах зорилгоор нэгдсэн бүлэг этгээдийг;
- 3.1.7.“террорист байгууллага” гэж хууль бусаар болон зориудаар, шууд болон шууд бусаар террор ажиллагаа үйлдсэн, эсхүл үйлдэхийг завдсан, террор ажиллагаанд хамтрагчаар оролцсон, террорист ажиллагаа үйлдэх бүлгийг санаатайгаар дэмжсэн террорист бүлгийг;
- 3.1.8.“терроризмоос сэргийлэх” гэж улс орондоо терроризм үүсэх шалтгаан, нөхцөл бүрдэхээс болон иргэдийн аюулгүй байдлыг террор ажиллагаа, террорист үйлдлээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах зорилгоор төр, түүний байгууллага, иргэн, хуулийн этгээдээс авч хэрэгжүүлж буй улс төр, эдийн засаг, нийгэм, эрх зүй, зохион байгуулалтын арга хэмжээг;
- 3.1.9.“террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаа” гэж террор ажиллагаа, террорист үйлдлийг илрүүлэн таслан зогсоох, террорист этгээдийг аюулгүй болгох, баривчлах зорилгоор цагдаа, тагнуулын болон цэргийн салбар, байгууллагын хүч хэрэгслээр нэгдмэл бодлого, төлөвлөгөө, нэгэн удирдлагаар гүйцэтгэх ажиллагааг;
- 3.1.10.“терроризмтой тэмцэх” гэж терроризмоос сэргийлэх ажиллагаа, террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагааны нэгдлийг;
- 3.1.11.“террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагааны бүс” гэж террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаа явуулахаар энэ хуулийн дагуу тогтоосон нутаг дэвсгэр, тээврийн хэрэгсэл, барилга байгууламж, түүнтэй хиллэсэн дэвсгэр газрыг;

3.1.12.“үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх” гэж Монгол Улсын олон улсын гэрээгээр хориглосон хими, биологийн, эсхүл үй олноор хөнөөх бүх төрлийн зэвсэг, тэдгээрийн түүхий эд, эд зүйл, тоног төхөөрөмж, технологийг боловсруулах, үйлдвэрлэх, хуримтлуулах, олж авах, худалдах аливаа үйл ажиллагааг.

4 дүгээр зүйл. Терроризмтой тэмцэх үндсэн зарчмууд

4.1.Терроризмтой тэмцэхэд дараахь зарчмыг удирдлага болгоно:

4.1.1.хууль дээдлэх;

4.1.2.терроризмоос сэргийлэх арга хэмжээг урьтал болгох;

4.1.3.терроризмоос сэргийлэх улс төр, эдийн засаг, нийгэм, эрх зүй, ухуулга, сурталчилгааны арга хэмжээг цогцолбороор хэрэгжүүлэх;

4.1.4.терроризмын аюулд өртсөн иргэдийн амь нас, эрүүл мэндийг эрхэмлэн дээдлэх, аргагүй нөхцөлд учирч болох хор уршиг, хохирлыг аль болох багасгах;

4.1.5.террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагааны удирдлага нэгдмэл байх.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ ТЕРРОРИЗМООС СЭРГИЙЛЭХ АЖЛЫН ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ҮНДЭС

5 дугаар зүйл. Терроризмоос сэргийлэх арга хэмжээний үндсэн чиглэл

5.1.Терроризмоос сэргийлэх арга хэмжээг дор дурдсан чиглэлээр хэрэгжүүлнэ:

5.1.1.улс орондоо террорист байгууллага, бүлэг үүсэх шалтгаан, нөхцөлийг бүрдүүлэхээс сэргийлэх улс төр, эдийн засаг, нийгэм, эрх зүй, зохион байгуулалтын арга хэмжээг төлөвлөж, зохион байгуулах;

5.1.2.иргэдэд терроризмыг үл тэвчих үзлийг төлөвшүүлэх;

5.1.3.газар нутагтаа олон улсын терроризм, террорист этгээд үл нэвтрэх, үл орогнох, үл нутагших орчин, нөхцөлийг бүрдүүлэх;

5.1.4.террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаанд оролцох цэрэг, тагнуул, цагдаагийн салбар, нэгжийг тусгайлан байгуулах, эсхүл томилох, тэдгээрийн үүрэг гүйцэтгэх бэлтгэл, чадавхи, бэлэн байдлыг хангах;

5.1.5.иргэдийн аюулгүй байдал, эд хөрөнгийг болзошгүй террорист үйлдлээс сэргийлэх, хамгаалах;

5.1.6.галт зэвсэг, тэсэрч дэлбэрэх, цацраг идэвхт, хими, биологи / бактериологи/-ийн болон хүчтэй үйлчлэх хорт бодисыг террорист үйлдэлд ашиглахаас сэргийлэх;

5.1.7.төрийн байгууллага, эдийн засгийн дэд бүтцийн барилга, байгууламж болон соёл, олон нийтийн үйлчилгээний чухал газруудыг террорист үйлдлээс сэргийлэн хамгаалах;

5.1.8.террорист үйлдэлд өртөх эрсдэлийг бууруулах, үүдэн гарах хор

уршиг, хохирлыг багасгахад чиглэгдсэн арга хэмжээг урьдчилан авах;

5.1.9.бусад улс, тэдний хууль сахиулах байгууллага, тусгай албад, олон улсын холбогдох байгууллагатай терроризмоос сэргийлэх, террорист үйлдлээс сэргийлэх чиглэлээр хамтран ажиллах.

6 дугаар зүйл. Терроризмоос сэргийлэх талаар төрийн байгууллагын хүлээх үүрэг

6.1.Терроризмоос сэргийлэх талаар Засгийн газар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

6.1.1.энэ хуулийн 5 дугаар зүйлд заасан терроризмоос сэргийлэх үндсэн арга хэмжээг улсын хэмжээнд нэгтгэн зохион байгуулах;

6.1.2.терроризмоос сэргийлэх арга хэмжээний нэгдсэн төлөвлөгөөг баталж, хэрэгжилтийг зохион байгуулах;

6.1.3.террорист үйлдлийн улмаас онц байдал тогтоох нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд онц байдал тогтоох асуудлыг Монгол Улсын Үндсэн хууль, хууль тогтоомжид заасан журмын дагуу шийдвэрлүүлэх;

6.1.4.энэ хуулийн 7.1.7, 8.2-т заасныг хэрэгжүүлэх зорилгоор террорист этгээдийн жагсаалт батлах, жагсаалтаас гаргах, түүнийг хянах, жагсаалтад орсон этгээдийн хөрөнгийн хөдөлгөөнийг зогсоох, жагсаалтад алдаатай нэрс оруулснаас үүсэх хохирлыг шийдвэрлэх, гэм буруугүй этгээдийн хөрөнгийг гэм буруутай этгээдийн хөрөнгөөс тусгаарлахтай холбоотой журмыг эрх бүхий хууль сахиулах болон терроризмтэй тэмцэх чиг үүрэг бүхий байгууллагын саналыг үндэслэн батлах.

6.2.Төрийн захиргааны байгууллага хуулиар хүлээсэн чиг үүрэг, эрх хэмжээнийхээ хүрээнд терроризмоос сэргийлэх арга хэмжээний нэгдсэн төлөвлөгөөний дагуу терроризмоос сэргийлэх төлөвлөгөөг баталж, мөрдөж ажиллана.

6.3.Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуульд заасан үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэгтэй байгууллагуудын терроризмоос сэргийлэх талаар мэдээлэл солилцох, хамтын ажиллагааг зохицуулах үүрэг бүхий орон тооны бус зөвлөл / цаашид “Зохицуулах зөвлөл” гэх/-ийг тагнуулын төв байгууллагын даргаар ахлуулан байгуулж ажиллуулна.

6.4.Зохицуулах зөвлөл нь дор дурдсан чиг үүрэг хүлээнэ:

6.4.1.терроризмоос сэргийлэх арга хэмжээний нэгдсэн төлөвлөгөө, холбогдох шийдвэрийн төслийг боловсруулж, Засгийн газарт өргөн мэдүүлэх;

6.4.2.терроризмын талаарх мэдээ, мэдээллийг цуглуулан, дүн шинжилгээ хийж, Засгийн газрыг шуурхай мэдээллээр хангах, санал оруулах;

6.4.3.терроризмоос сэргийлэх талаар төрийн байгууллагуудын хамтын ажиллагааг уялдуулан зохицуулах;

6.4.4.террорист үйлдлээс сэргийлэх зорилгоор төрийн байгууллага,

иргэн, хуулийн этгээдэд үүрэг өгч, түүнийхээ хэрэгжилтийг хангуулах.

6.5.Зохицуулах зөвлөлийн дүрэм, ажиллах журмыг Засгийн газар тогтоож, бүрэлдэхүүнийг Ерөнхий сайд томилно.

6.6.Терроризмоос сэргийлэх талаар төрийн байгууллагаас авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ, түүний үр дүнд Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн гишүүд бүрэн эрхийнхээ хүрээнд хяналт тавина.

7 дугаар зүйл. Терроризмоос сэргийлэх талаар хуулийн этгээдийн хүлээх үүрэг

7.1.Терроризмоос сэргийлэх талаар хуулийн этгээд дараахь үүрэг хүлээнэ:

7.1.1.терроризмоос сэргийлэх арга хэмжээг үйл ажиллагааныхаа онцлогт нийцүүлэн төлөвлөж, хэрэгжүүлэх;

7.1.2.Зохицуулах зөвлөлөөс терроризмоос сэрэмжлүүлж өгсөн үүргийг хугацаанд нь бүрэн биелүүлэх;

7.1.3.терроризмоос сэргийлэх, террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагааг явуулахад төрийн байгууллагад дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх;

7.1.4.терроризмоос сэргийлэхтэй холбогдсон аливаа мэдээ, мэдээллийг төрийн байгууллагад нэн даруй хүргэх;

7.1.5.террорист үйлдлийн эсрэг гүйцэтгэх ажил явуулах эрх бүхий төрийн байгууллагад мэдээлэл олзлох боломжийг бүрдүүлэх;

7.1.6.терроризмын сурталчилгаа явуулахгүй байх;

7.1.7.Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Аюулгүйн зөвлөл, гадаад улсын эрх бүхий байгууллагаас ирүүлсэн хүсэлтийн дагуу болон Монгол Улсын эрх бүхий байгууллагаас гаргасан жагсаалтад орсон террорист үйлдэл, террорист хүн, террорист байгууллага, тэдгээрийг санхүүжүүлдэг этгээд болон тэдгээртэй хамаарал бүхий хувь хүн, хуулийн этгээдийн шууд болон шууд бус өмчлөлд байгаа хөрөнгө, ашиг орлогыг нэн даруй зогсоож холбогдох эрх бүхий байгууллагад 48 цагийн дотор мэдэгдэх.

8 дугаар зүйл. Терроризмоос сэргийлэх талаар иргэний хүлээх үүрэг

8.1.Терроризмоос сэргийлэх талаар иргэн дараахь үүрэг хүлээнэ:

8.1.1.терроризмоос сэргийлэхтэй холбогдсон аливаа мэдээллийг төрийн холбогдох байгууллагад нэн даруй өгөх;

8.1.2.террор ажиллагаа, үйлдэлд өдөөн хатгасан аливаа явуулгад автахгүй байх;

8.1.3.терроризмоос сэргийлэх арга хэмжээ, террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх;

8.1.4.терроризмын сурталчилгаа явуулахгүй байх.

8.2.Энэ хуулийн 7.1.7-д заасан жагсаалтад орсон этгээд, эсхүл түүний удирдлагад хамаарах этгээд, түүнчлэн Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Аюулгүйн зөвлөлөөс зөвшөөрөгдөөгүй этгээдийг

шууд болон шууд бусаар санхүүжүүлэх, түүнд эдийн засгийн эх үүсвэр олгох, санхүүгийн болон бусад үйлчилгээ үзүүлэхийг хориглоно.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ ТЕРРОРИСТ ҮЙЛДЛИЙН СӨРӨГ ТУСГАЙ АЖИЛЛАГААНЫ УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ҮНДЭС

9 дүгээр зүйл. Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаа

- 9.1.Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаанд үндэсний аюулгүй байдлыг хангах, хууль сахиулах байгууллагын болон цэргийн хамтарсан хүч хэрэгслээр тусгайлан хэрэгжүүлэх дараахь ажиллагаа хамаарна:
- 9.1.1.террор ажиллагаа, террорист үйлдлийг илрүүлэх, түүнээс иргэн, байгууллагыг сэрэмжлүүлэх, хамгаалах;
 - 9.1.2.террорист үйлдэлд өртсөн иргэн, эд хөрөнгийг аврах, хамгаалах;
 - 9.1.3.террор ажиллагаа, террорист үйлдэлд хүргэж буй шалтгаан нөхцөлийг арилгах;
 - 9.1.4.террорист үйлдлийг таслан зогсоох арга хэмжээ авах;
 - 9.1.5.террорист этгээдийг баривчлах, аюулгүй болгох;
 - 9.1.6.террор ажиллагаа, террорист үйлдэлд ашиглаж байгаа буюу ашиглахад зориулсан эд хөрөнгө, мөнгө, террорист ажиллагаа, террорист үйлдлээс олсон орлогыг илрүүлэх, хураах;
 - 9.1.7.тухайн нөхцөл байдлаас шалтгаалан эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтны шийдвэрээр бэлтгэж явуулах хууль тогтоомжид заасан бусад тусгай ажиллагаа.

10 дугаар зүйл. Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаанд оролцох байгууллагын хүч хэрэгсэл

- 10.1.Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаанд дор дурдсан байгууллагын хүч хэрэгсэл оролцоно:
- 10.1.1.цагдаагийн төв, орон нутгийн байгууллага;
 - 10.1.2.тагнуулын төв, орон нутгийн байгууллага;
 - 10.1.3.улсын хил хамгаалах байгууллагын гүйцэтгэх ажил эрхлэх салбар, нэгж;
/Энэ заалтыг 2015 оны 7 дугаар сарын 09-ний өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/
 - 10.1.4.дотоодын цэргийн томилогдсон салбар, нэгж;
/Энэ заалтыг 2014 оны 1 дүгээр сарын 16-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/
 - 10.1.5.дотоод цэргийн томилгоот салбар, нэгж.
- 10.2.Шаардлагатай тохиолдолд Зэвсэгт хүчний Ерөнхий командлагчийн зөвшөөрлөөр Зэвсэгт хүчний ерөнхий зориулалтын цэргийн томилогдсон анги, салбарыг террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаанд татан оролцуулна.
- 10.3.Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаанд гадаадын цэрэг,

цагдаагийн тусгай хүчний салбар, нэгжийг Гадаадын цэргийн хүчнийг байрлуулах, дамжин өнгөрүүлэх тухай хуульд заасны дагуу оролцуулж болно.

11 дүгээр зүйл. Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагааг удирдах

- 11.1.Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагааг шуурхай штаб удирдана.
- 11.2.Шуурхай штабыг террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагааны зорилго, агуулга, далайцад нийцүүлэн Зохицуулах зөвлөл тухай бүр байгуулж ажиллуулна.
- 11.3.Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаанд оролцож байгаа салбар, нэгж, бие бүрэлдэхүүн тусгай ажиллагаа үргэлжлэх хугацаанд шуурхай штабын даргад шууд захирагдана.
- 11.4.Шуурхай штабын хүсэлт, шаардлагыг төрийн захиргааны төв, нутгийн захиргааны байгууллага, хуулийн этгээд нэн даруй биелүүлж, түүнд бүх талын дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх үүрэг хүлээнэ.

12 дугаар зүйл. Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаа явуулах журам

- 12.1.Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагааг энэ хууль болон холбогдох бусад хууль, олон улсын эрх зүйн хэм хэмжээнд нийцүүлэн гаргасан дүрмийн дагуу явуулна.
- 12.2.Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаа явуулах дүрмийг Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр Монгол Улсын Ерөнхийлөгч батална.
- 12.3.Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаа явуулах дүрмийн нууцын зэрэглэлийг Төрийн болон албаны нууцын тухай хуульд нийцүүлэн тогтооно.
- 12.4.Террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагааны бүсийг шуурхай штабын дарга тогтоож, Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 4, 5 дугаар бүлэг, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 22.4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хойшлуулшгүй ажиллагааг явуулж болно.

13 дугаар зүйл. Террорист үйлдлийн хор уршиг, хохирлыг арилгах

- 13.1.Хүн ам, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчинд террорист үйлдлээс үүсэх гамшгийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх, аврах, хор уршгийг арилгах, хойшлуулшгүй сэргээн босгох арга хэмжээг Гамшгаас хамгаалах тухай хуульд зааснаар зохион байгуулна.
- 13.2.Террорист үйлдлийн хохирлыг арилгах арга хэмжээг Засгийн газрын шийдвэрээр хэрэгжүүлнэ.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ БУСАД ЗҮЙЛ

14 дүгээр зүйл. Террорист ажиллагаа, террорист үйлдэлд оролцсон этгээдэд хүлээлгэх хариуцлага

14.1.Террор ажиллагаа, террорист үйлдэлд оролцсон этгээдэд Эрүүгийн хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

15 дугаар зүйл. Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

15.1.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА Ж.БЯМБАДОРЖ

ЗӨРЧЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ

5.10 дугаар зүйл.Терроризмтой тэмцэх тухай хууль зөрчих

1.Терроризмоос сэргийлэхтэй холбогдсон аливаа мэдээллийг төрийн холбогдох байгууллагад даруй өгөх, эсхүл террор ажиллагаа, үйлдэлд өдөөн хатгасан аливаа явуулгад автахгүй байх, эсхүл терроризмоос сэргийлэх арга хэмжээ, террор үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх үүргээ биелүүлээгүй бол хүнийг нэг зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2.Зохицуулах зөвлөлийн терроризмоос сэрэмжлүүлэх талаар өгсөн үүрэг, эсхүл террорист үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагааг удирдах шуурхай штабын хүсэлт, шаардлагыг хуулийн этгээд даруй биелүүлэх, эсхүл түүнд бүх талын дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх үүргээ биелүүлээгүй бол хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

3.Үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэхээс сэргийлэхтэй холбогдсон аливаа мэдээллийг төрийн холбогдох байгууллагад даруй өгөх, эсхүл террор ажиллагаа, үйлдэлд өдөөн хатгасан аливаа явуулгад автахгүй байх, эсхүл үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэхээс сэргийлэх арга хэмжээ, үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх үүргээ биелүүлээгүй бол хүнийг нэг зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

/Энэ хэсгийг 2018 оны 4 дүгээр сарын 26-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/

4. Зохицуулах зөвлөлийн үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэхээс сэргэмжлүүлэх талаар өгсөн үүрэг, эсхүл үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх үйлдлийн сөрөг тусгай ажиллагааг удирдах шуурхай штабын хүсэлт, шаардлагыг хуулийн этгээд даруй биелүүлэх, эсхүл түүнд бүх талын дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх үүргээ биелүүлээгүй бол хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

11.29 дүгээр зүйл. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль зөрчих

/Энэ зүйлийг 2018 оны 4 дүгээр сарын 26-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/

1. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуульд заасны дагуу:
 - 1.1. нэргүй, дугаарласан, хуурамч нэрээр данс нээх, эсхүл гүйлгээ хийх;
 - 1.2. хаагдсан данс ашиглах;
 - 1.3. халхавч банктai харилцсан;
 - 1.4. халхавч банктai харилцаа тогтоосон банктai харилцсан;
 - 1.5. халхавч банктai өмнө нь харилцаа тогтоосон байсан харилцааг үргэлжлүүлэхийг хориглосон журам зөрчсөн бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг хоёр мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хорин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
2. Эцсийн өмчлөгчийг тогтоох талаар хуульд заасан зохицуулалтыг зөрчсөн бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг тавин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
3. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь хуульд заасны дагуу харилцагчийг албан ёсны эх сурвалж, баримт бичиг, мэдээ, мэдээллийн эх үүсвэр ашиглан таньж мэдэх үүргээ биелүүлээгүй бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг нэг мянга таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
4. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь хуульд заасан харилцагчийг таньж мэдэхийн тулд авах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлээгүй бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг нэг мянга таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
5. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь хуульд заасны дагуу харилцагчийг таньж мэдэх хүрээнд шаардсан мэдээллийг өгөхөөс татгалзсан

хүн, хуулийн этгээдэд аливаа үйлчилгээ үзүүлсэн бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гучин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

6. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь хялбаршуулсан журмаар харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагаа явуулах тухай холбогдох зохицуулалтыг зөрчсөн бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гучин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
7. Хуульд заасны дагуу улс төрд нөлөө бүхий этгээд, мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх чиг үүрэг бүхий олон улсын байгууллагаас мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хяналтын хангалтгүй тогтолцоотой гэж зарлагдсан улсын хүн, хуулийн этгээд, мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үндэсний эрсдэлийн үнэлгээгээр өндөр эрсдэлтэй гэж үнэлэгдсэн салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа хүн, хуулийн этгээдийг өндөр эрсдэлтэй харилцагчийн нэгэн адил авч үзээгүй бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гучин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
8. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн хийх, хүлээн авах, дамжуулах шилжүүлэг нь шилжүүлэгч, хүлээн авагчийн талаархи хуульд заасан мэдээллийг бүрэн агуулаагүй байхад шилжүүлэг хийсэн, хүлээн авсан, эсхүл дамжуулсан бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
9. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Аюулгүйн зөвлөлөөс, эсхүл төрийн холбогдох байгууллагаас гаргасан хориг арга хэмжээг хэрэгжүүлэх талаар хуульд заасныг зөрчсөн нь эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг хорин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр зуун мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
10. Мэдээллийн нууцлалыг хадгалах талаар хуульд заасныг зөрчсөн нь эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг тавин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
11. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн хуулиар хүлээсэн үүргийн хэрэгжилтийг хангуулах, хяналт тавих зорилгоор баримт, тайлан, мэдээлэл, тайлбар гаргуулан авах талаар хуульд заасан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд саад учруулсан, хууль ёсны шаардлагыг

биелүүлээгүй, биелүүлэхгүй байхыг уриалсан, шаардсан мэдээллийг цаг хугацаанд нь гаргаж өгөөгүй, хөндлөнгөөс нөлөөлөхийг оролдсон нь эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гучин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

12. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь өндөр эрсдэлтэй харилцагчийн хувьд харилцагчийг таньж мэдэх нарийвчилсан үйл ажиллагааг авч хэрэгжүүлэх журмыг зөрчсөний улмаас уг дутагдлыг арилгах талаар хянан шалгагч, улсын байцаагчийн өгсөн үүрэг, даалгавар, шаардлагыг биелүүлээгүй бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг тавин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
13. Хуульд заасан мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь гадаад гуйвуулга, шилжүүлэг, төлбөр тооцоо хийх зорилгоор гадаад улсын банктай корреспондент харилцаа тогтоохоос өмнө хуульд заасны дагуу мэдээллийг авах үүргээ биелүүлээгүйн улмаас уг дутагдлыг арилгах талаар хянан шалгагчийн өгсөн үүрэг, даалгавар, шаардлагыг биелүүлээгүй бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг тавин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
14. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь шинэ бүтээгдэхүүн, технологи нэвтрүүлэхийн өмнө түүний мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхэд ашиглагдаж болох эрсдэлийн үнэлгээг хийх, эрсдэлийг бууруулах үр дүнтэй арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх хуульд заасан үүргээ биелүүлээгүйн улмаас уг дутагдлыг арилгах талаар хянан шалгагч, улсын байцаагчийн өгсөн үүрэг, даалгавар, шаардлагыг биелүүлээгүй бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
15. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь харилцагчийг таньж мэдэх талаар хуульд заасан мэдээлэлд байнгын хяналт тавих, өөрчлөлт орох бүрд мэдээллийг шинэчлэх үүргээ биелүүлээгүйн улмаас уг дутагдлыг арилгах талаар хянан шалгагч, улсын байцаагчийн өгсөн үүрэг, даалгавар, шаардлагыг биелүүлээгүй бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
16. Хуульд заасан мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагааг гуравдагч этгээдээр хийлгэх тохиолдолд

тавигдах шаардлагыг зөрчсөний улмаас уг дутагдлыг арилгах талаар хянан шалгагч, улсын байцаагчийн өгсөн үүрэг, даалгавар, шаардлагыг биелүүлээгүй бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг тавин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

17.Хуульд заасан тусгай хяналтын талаар тогтоосон журмыг зөрчсөний улмаас уг дутагдлыг арилгах талаар хянан шалгагчаас өгсөн үүрэг, даалгавар, шаардлагыг биелүүлээгүй бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

18.Хуульд заасан мэдээлэх үүрэгтэй этгээдийн дотоод хяналтын талаар тогтоосон журмыг зөрчсөний улмаас уг дутагдлыг арилгах талаар хянан шалгагч, улсын байцаагчийн өгсөн үүрэг, даалгавар, шаардлагыг биелүүлээгүй бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гучин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

19.Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд нь:

19.1.дотоод хяналтын хөтөлбөрийг баталж бүртгүүлээгүй;

19.2.шаардлага хангаагүй албан тушаалтныг ажилд томилсон бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

20.Гүйлгээний талаар мэдээлэх, сэжигтэй гүйлгээний тухай мэдээлэл, хөрөнгө битүүмжлэх, түдгэлзүүлэхтэй холбоотой хуульд заасан бусад үүргээ биелүүлээгүй бол зөрчилтэй гүйлгээний үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг тавин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

21.Хуульд заасан харилцагчийг таньж мэдэх, тусгайлан хяналт тавих, гүйлгээний талаар мэдээлэх, харилцагчийн талаархи баримт материалыг хадгалахтай холбоотой үүргийг биелүүлээгүй бол хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

22.Гаалийн байгууллагад:

22.1.үнэн зөв мэдүүлэг гаргахаас зайлсхийсэн;

22.2.үнэн зөв мэдүүлэг гаргахаас татгалзсан;

22.3.худал мэдүүлсэн бол зөрчилтэй төлбөрийн хэрэгслийн, эсхүл валютын үнийн дүнтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг хурааж

хүн, хуулийн этгээдийг зөрчилтэй төлбөрийн хэрэгслийн, эсхүл валютын үнийн дүнгийн 15 хувьтай тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

ЭРҮҮГИЙН ХУУЛЬ

18.6 дугаар зүйл. Мөнгө угаах

1. Гэмт хэргийн улмаас олсон хөрөнгө, мөнгө, орлого гэдгийг мэдсээр байж түүнийг авсан, эзэмшсэн, ашигласан; түүний хууль бус эх үүсвэрийг нь нуун далдлах, гэмт хэрэг үйлдэхэд оролцсон аливаа этгээдэд хуулийн хариуцлагаас зайлсхийхэд туслах зорилгоор өөрчилсөн, шилжүүлсэн; түүний бодит шинж чанар, эх үүсвэр, байршил, захиран зарцуулах арга, эзэмшигч, эд хөрөнгийн эрхийг нуун далдалсан бол зургаан сараас нэг жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас нэг жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.
2. Энэ гэмт хэргийг:
 - 2.1. Энэ хуулийн тусгай ангид хорих ялын доод хэмжээг таван жилээс дээш хугацаагаар тогтоосон гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, мөнгө, орлого болохыг мэдсээр байж;
 - 2.2. байнга тогтвортой үйлдэж;
 - 2.3. албан тушаалтан албаны чиг үүрэг, бүрэн эрх, нөлөөг урвуулан ашиглаж үйлдсэн бол нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.
3. Энэ гэмт хэргийг зохион байгуулалттай гэмт бүлэг үйлдсэн бол таван жилээс арван хоёр жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.
4. Энэ гэмт хэргийг хуулийн этгээдийн нэрийн өмнөөс, хуулийн этгээдийн ашиг сонирхлын төлөө үйлдсэн бол хуулийн этгээдийг тодорхой төрлийн үйл ажиллагаа явуулах эрх хасаж нэг зуун хорин мянган нэгжээс дөрвөн зуун мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох ял шийтгэнэ.

29.10 дугаар зүйл. Террор үйлдэхийг санхүүжүүлэх

1. Террорист хүн, террорист байгууллага, террор ажиллагаанд зарцуулагдахыг урьдчилан мэдсээр байж шууд, шууд бусаар эд хөрөнгө хуримтлуулсан, шилжүүлсэн, зарцуулсан бол таван жилээс арван хоёр жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.
2. Энэ гэмт хэргийг хуулийн этгээдийн нэрийн өмнөөс, хуулийн этгээдийн ашиг сонирхлын төлөө үйлдсэн бол хуулийн этгээдийг тодорхой төрлийн үйл ажиллагаа явуулах эрх хасаж нэг зуун хорин мянган нэгжээс дөрвөн зуун мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох ял шийтгэнэ.

29.11 дүгээр зүйл.Үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэхийг санхүүжүүлэх

- 1.Монгол Улсын олон улсын гэрээгээр хориглосон хими, биологийн, эсхүл үй олноор хөнөөх бүх төрлийн зэвсэг, тэдгээрийн түүхий эд, эд зүйл, тоног төхөөрөмж, технологийг боловсруулах, үйлдвэрлэх, хуримтлуулах, олж авах, худалдах үйл ажиллагаанд зарцуулагдахыг мэдсээр байж шууд, эсхүл шууд бусаар эд хөрөнгө хуримтлуулсан, шилжүүлсэн, зарцуулсан бол таван жилээс арван хоёр жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.
- 2.Энэ гэмт хэргийг хуулийн этгээдийн нэрийн өмнөөс, хуулийн этгээдийн ашиг сонирхлын төлөө үйлдсэн бол хуулийн этгээдийг тодорхой төрлийн үйл ажиллагаа явуулах эрх хасаж нэг зуун хорин мянган нэгжээс дөрвөн зуун мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох ял шийтгэнэ.